

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tjaša Poteko

Pogled različnih generacij v dveh družinah na homoseksualnost

Diplomsko delo

Pongrac, 2016

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tjaša Poteko

Pogled različnih generacij v dveh družinah na homoseksualnost

Diplomsko delo

Mentorica:izr. prof. dr. Vesna Leskošek

Pongrac, 2016

ZAHVALA

...mentorici izr. prof. dr. Vesni Leskošek za vso pomoč in usmerjanje pri pisanju diplomske naloge.

...svoji družini – mami Barbari, očetu Romanu in bratu Nejcu, ki so mi omogočili študij in me podpirali na vsakem koraku ter bili vedno tam, ko sem jih potrebovala.

...fantu Nejcu ter prijateljicama Anji in Eli za vso pomoč in podporo skozi celoten proces ustvarjanja.

... vsem mojim sogovornikom za pripravljenost sodelovati in postati del moje diplomske naloge.

Univerza v Ljubljani

IZJAVA

Spodaj podpisana Tjaša Poteko, študentka prvostopenjskega študija Fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani, z vpisno številko 06110132, s svojim podpisom izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom:

» Pogled različnih generacij v dveh družinah na homoseksualnost«.

S svojim podpisom zagotavljam:

- da je predloženo diplomsko delo rezultat mojega samostojnega raziskovalnega dela ter da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev citirana in navedena v seznamu virov, ki je sestavni del predloženega diplomskega dela;
- da se zavedam, da je plagiatstvo, ne glede na obliko in način predstavljanja tujega avtorskega dela kot svojega, v nasprotju z akademsko etiko in s pričakovanimi moralnimi prepričanji ter pomeni hujšo kršitev pravil in predpisov, ki urejajo to področje, kot tudi posledic, ki jih ima takšno dejanje za predloženo delo in z njim povezani status;
- da sem seznanjen/-a z določili Pravilnika o diplomskem delu in diplomskem izpitu;
- da je predloženo pisno delo identično elektronski verziji istega dela;
- da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 16/07, 68/08 in 110/13) dovoljujem, da se zgoraj navedeno diplomsko delo objavi v digitalni zbirki eGradiva in repozitoriju UL.

V Ljubljani, 22.6.2016

Podpis avtorice:

S svojim podpisom:

- dovoljujem knjižnici Fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani uporabo svojega rojstnega datuma za namen obdelave diplomskega dela v sistemu COBISS;
- soglašam z objavo svojega diplomskega dela na svetovnem spletu;

V Ljubljani, 22.6.2016

Podpis avtorice:

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Tjaša Poteko

Naslov naloge: Pogled različnih generacij v dveh družinah na homoseksualnost

Kraj: Pongrac

Leto: 2016

Število strani: 122

Število prilog: 5

Mentorica: izr. prof. dr. Vesna Leskošek

Ključne besede: homoseksualnost, diskriminacija, homofobija, zakonska zveza, posvojitve, socialno delo

Povzetek: V prvem delu diplomske naloge navajam definicije osnovnih pojmov. Dotaknem se procesa oblikovanja (spolne) identitete in znotraj tega tudi pomena in klasifikacije razkritja homoseksualne identitete in ovir, ki to preprečujejo. Osredotočam se tudi na področje diskriminacije homoseksualcev in homofobije, zakonske zveze istospolnih partnerjev, pravice do posvojitve otrok, slovenske zakonodaje na tem področju in vloge socialnega dela v preprečevanju diskriminacij na tem področju. Drugi del temelji na kvalitativni raziskavi, s katero sem želela ugotoviti, kaj najbolj vpliva na oblikovanje mnenja različnih generacij o homoseksualnosti in skušala ugotoviti vlogo medgeneracijskega prenosa vrednot glede pogleda na homoseksualnost. Ugotovila sem, da se mnenja različnih generacij o homoseksualnosti zelo razlikujejo. Prav tako se je izkazalo večje podpiranje homoseksualnosti, če je oseba že bila v stikih s homoseksualno osebo. Ugotovila sem tudi, da še vedno vlada nasprotovanje glede pravice istospolnih partnerjev do posvojitve otrok, pri pravici do sklenitve zakonske zveze pa so mnenja razdeljena. Vsi se strinjajo, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji in kot najpogostejši način izpostavimo fizično nasilje, predvsem s strani moških.

Title: The View of Different Generations in Two Families on Homosexuality

Key words: homosexuality, discrimination, homophobia, marriage, adoption, social work

Summary: In the first part of my graduation thesis I will be explaining the definition of some base concepts. I will talk about the process of developing (sexual) identity and within it, the meaning and classification of revealing ones homosexual identity and the challenges that prevent it. I will focus on discrimination of homosexuality and homophobia, marriage of people of the same sex, their right to adopt children, laws in Slovenia in this field and the role of social workers to prevent discrimination. The second part is based on qualitative research with which I wanted to find out, what presents the greatest influence on building an opinion about homosexuality in different generations and the role of value transfer about it between them. I found out that the opinion of various generations about homosexuality is very different. The study has also shown that people who have been in contact with a homosexual person, are more supportive towards it. I have also found out that there is still an opposition towards the right of homosexuals adopting children, however, the opinion about them getting married is divided. Everyone agrees, that homosexuals are being discriminated and the most frequent way is physical violence, especially from the side of men.

Kazalo vsebine

1. Teoretični uvod	1
1.1 Definicija homoseksualnosti	1
1.2 Oblikovanje homoseksualne (spolne) identitete	2
1.2.1 Razkritje homoseksualne identitete – »coming out«	5
1.2.2 Klasifikacija razkritij	8
1.2.3 Ovire na poti do razkritja	10
1.3 Diskriminacija homoseksualnosti	12
1.4 Sovraštvo do homoseksualcev – homofobija	14
1.4.1 Vzroki za homofobijo	16
1.4.2 Antihomofobično izobraževanje	18
1.5 Zakonska zveza istospolnih partnerjev	19
1.6 Homoseksualci kot starši	22
1.6.1 Pravica do posvojitve otrok	24
1.6.2 Otroci z istospolnimi starši – Je to družina?	25
1.7 Medgeneracijski prenos vrednot	29
1.8 Socialno delo in homoseksualnost	31
2. Problem	35
3. Metodologija	37
3.1 Vrsta raziskave	37
3.2 Spremenljivke oz. teme raziskovanja	37
3.3 Merski instrumenti ali viri podatkov	37
3.4 Opredelitev enot raziskovanja – populacija, vzorec	38
3.5 Zbiranje podatkov oz. empiričnega gradiva	38
3.6 Obdelava gradiva	39
4. Rezultati	41
4.1 Mnenje o homoseksualnosti	41
4.2 Poznanstvo s homoseksualno osebo	42
4.3 Izkušnja poznanstva s homoseksualno osebo, vpliv poznanstva na oblikovanje mnenja o homoseksualnosti	42
4.4 Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	43
4.5 Enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb	43
4.6 Pravica do sklenitve zakonske zveze	44
4.7 Pravica do posvojitve otrok	45

4.8	Odnos družbe do otrok.....	46
4.9	Pojmovanje družine z istospolnimi starši.....	47
4.10	Diskriminacija	48
4.11	Upravičenost diskriminacije	48
4.12	Vrednote.....	49
4.13	Pogled na homoseksualnost	49
4.14	Vpliv okolja na mnenje o istospolnosti.....	49
4.15	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe	50
5.	Razprava	52
6.	Sklepi.....	59
7.	Predlogi.....	60
8.	Uporabljena literatura.....	62
9.	Povzetek	66
10.	Priloge	68
10.1	Priloga št. 1: Intervjuji.....	68
10.2	Priloga št. 2: Kodirani intervjuji.....	80
10.3	Priloga št. 3: Odprto kodiranje.....	93
10.4	Priloga št. 4: Osno kodiranje	115
10.5	Priloga št. 5: Odnosno kodiranje	121

Kazalo tabel

Tabela 1:	Primer odprtega kodiranja	40
Tabela 2:	Odprto kodiranje	115

PREDGOVOR

Področje istospolne usmerjenosti oziroma homoseksualnosti me zanima že od nekdaj in ves čas študija sem vedela, da bo moja diplomska naloga vsebovala nekaj v povezavi s to tematiko. Že leta imam krog prijateljev, med katerimi je več istospolno usmerjenih. Tako sem imela priložnost od blizu spoznati in opazovati, s kakšnimi stiskami in težavami se morajo soočati in katerim vrstam diskriminacije so še vedno podvrženi. Ravno zaradi tega želim, da bi se o istospolno usmerjenih čim več govorilo, razpravljalo in aktivno delovalo, tako da bi pridobili pravice, ki bi jim morale pripadati že od nekdaj. Zato sem se v svoji diplomski nalogi osredotočila na poglede treh različnih generacij na homoseksualnost, saj se mnenja skozi različne generacije zelo razlikujejo ali pa prenašajo iz generacije v generacijo. Predvsem želim izvedeti, kaj je tisto, kar najbolj vpliva na oblikovanje mnenja ljudi o istospolno usmerjenih, njihovih pravicah in na podlagi česa utemeljujejo svoje mnenje. Zadnje čase se o istospolnih partnerjih vedno več govori, začenjajo se dogajati tudi spremembe na zakonskem področju. Vendar pa je splošno mnenje družbe o njih še vedno negativno, polno predsodkov in stereotipov. Še vedno prihaja do mnogih homofobnih izgrediv in diskriminacije na več različnih področjih. Zato bom pozornost posvetila tudi pomembnosti antihomofobičnega izobraževanja, da bi se že otrokom v šolah začelo predstavljati homoseksualnost kot nekaj popolnoma vsakdanjega in bi umestili temo med redne učne načrte in ne kot neko zanimivost oziroma »eksotično« temo.

Tematika homoseksualnosti je v slovenski literaturi še skromno raziskana, je pa zato o njej veliko več literature napisane v angleškem jeziku. Diplomsko nalogo sem začela z navajanjem terminoloških razlag, vloge in pomembnosti razkritja istospolnih oseb in pa pojava homofobije in diskriminacije, s katerima se soočajo istospolne osebe. Kasneje pišem tudi o boju istospolnih oseb za pravice, kot so sklenitev zakonske zveze in posvojitvev otrok ter opisujem vlogo socialnega dela na področju homoseksualnosti. Pri tem opisujem tudi koncept krepitve moči, ki je pri delu socialnih delavcev z istospolnimi osebami bistven, pomembno pa je tudi, da ostanejo vedno njihovo spoštljivi in odgovorni zavezniki, ki so vedno na njihovi strani. Na koncu pa se posvečam medgeneracijskemu prenosu vrednot, kjer raziskujem vlogo družine pri oblikovanju vrednot posameznika in s tem kasnejše oblikovanje njegovih stališč do določenih pojavov.

1. Teoretični uvod

1.1 Definicija homoseksualnosti

Prve definicije homoseksualnosti so bile zelo patološko usmerjene in so imele skoraj praviloma negativen prizvok. O homoseksualnosti se je govorilo kot o bolezni, ki jo je potrebno pozdraviti in čim hitreje odpraviti. Požarnik (1984:160) je homoseksualnost opredelil kot »Istospolno bolezen; homoseksualci si torej želijo imeti oziroma imajo spolne stike z ljudmi istega spola«. Bullough (1979:1) pravi: »Homoseksualnost je bila med drugim poimenovana kot greh, bolezen, način življenja, normalna variacija seksualnega vedenja, vedenjska motnja in zločin. [...] homoseksualci so na nižjem nivoju človeške evolucije, so uporniki proti buržoazno materialistični družbi ali pa so žrtve različnih oblik travmatičnih izkušenj.«

Izraz »homoseksualnost« ni nastal v sedanjosti. Uporabljali so ga že viktorjanski znanstveniki, ki so istospolno usmerjenost označevali kot simptom duševne motnje. Izraz »gej« so začeli uporabljati moški in ženske, da bi se izognili stigmatizaciji in oznakam, da so nenormalni in duševno bolni. Nekateri geji in lezbijke imajo izraz »homoseksualnost« za žaljivko in jim bolj ustrezata izraza »gej« in »lezbijka«, saj sta manj negativno nabita. Sprva se je oznaka »gej« uporabljala za moške in ženske, sčasoma pa se je začela uporabljati zgolj za istospolno usmerjene moške (Projekt Virus 2008).

V priročniku za učitelje pri uvajanju razprave o homoseksualnosti in homofobiji v srednji šoli z naslovom Prebijmo molk je opredelitev homoseksualno usmerjene osebe naslednja: »Posameznika se označi za homoseksualnega ali istospolno usmerjenega na podlagi spola, izbranega spolnega in ljubezenskega partnerja. Če je partnerjev spol izključno enak spolu posameznika, je posameznik homoseksualen. V vsakdanjih okoliščinah priporočamo uporabo izraza lezbijka ali gej namesto homoseksualci. Izraza lezbijka in gej sta nevtralna in pozitivna, s poudarkom na identiteti in ne na seksualnosti. Poleg tega ima izraz homoseksualec zgodovinski prizvok patologije.« (Magić in Swierszcz 2012: 27-28)

Skozi čas mojega odraščanja sem slišala mnogo negativnih poimenovanj istospolno usmerjenih oseb, zlasti moškega spola. Tako so bili moški homoseksualci

najpogosteje opisani kot »narobe zvezani«, »topli bratci« ali pa še slabše »pederčina«. Takih in podobnih izrazov je bilo veliko in se uporabljajo še danes. Najbolj razširjena in vrednotno nevtralna izraza za istospolno usmerjene osebe sta danes gej in lezbijka.

»Gay je angleški pridevnik, ki v prevodu pomeni vesel, veder, živahen, pisan in lahkoživ. V 20. stoletju so homoseksualci to besedo prevzeli za opredelitev svoje spolne identitete. Besedo gay so prevzeli tudi slovenski homoseksualci in jo pozneje poslovenili v gej. Pri nas se je ta začela uporabljati v obdobju gejevskega aktivizma leta 1995 v gejevskih in lezbičnih študijah v okviru časopisa za kritiko in znanost.« (Borštnar v Pavlič 2015: 7)

Lezbijka pa je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika poimenovana kot oseba, ki čuti spolno nagnjenje do oseb istega spola. Izraz naj bi izviral z grškega otoka Lesbos, kjer je živela slavna pesnica Sapfo, kater dela so bila polna erotičnih lezbičnih vsebin (Bibič et al. 2011: 31).

1.2 Oblikovanje homoseksualne (spolne) identitete

Pirnar (2003: 28) pravi, da se homoseksualnost kot identiteta vedno vzpostavi na podlagi heteroseksualnega diskurza seksualnosti in spola. Posledica tega je, da je družbena konstrukcija homoseksualne identitete zelo pogosto oziroma skoraj vedno soočena z negativnimi vplivi in družbenimi sankcijam, ki se pojavijo kot posledica nespoštovanja heteroseksualne norme.

Družbeni pritiski, kontrola, homofobija in popačene ter vulgarizirane predstave o homoseksualnosti so dejavniki, ki ovirajo posameznikovo izoblikovanje, nastajanje in sprejemanje spolne identitete. Takšna in drugačna spolna občutja vplivajo na razvoj homoseksualne identitete, ki nastaja v času pred prvim razkritjem. Ko je razkritje namreč udejanjeno, pospeši razvoj homoseksualne identitete in jo z naslednjimi dejanji okrepi (Kuhar 2001: 138).

Identiteto človeka lahko razdelimo na dva velika pola, kjer prvi pol predstavlja objektivno identiteto, ki je določena po jasnih karakteristikah in zajema vse fizične značilnosti posamezne osebe, ime osebe, biografsko značilnost, itd. Drugi pol pa predstavlja subjektivna identiteta, ki predstavlja osebno, psihično in izkustveno stran

objektivne identitete. Identiteto lahko razložimo skozi več definicij, ampak osnovna značilnost identitete ostaja enaka – da ostaneš isti, kljub spremembam. Govorimo o tistem občutku, o istosti sebstva in lastne kontinuitete skozi čas in prostor ter percepcijo tega, da tudi drugi ljudje prepoznavajo posameznikovo istost in kontinuiteto (Erikson v Nastran Ule 2000: 84-85).

V nadaljevanju bom povzela 6-stopenjski model Vivienne Cass, ki je bila ena izmed prvih v množici raziskav o stopenjski formaciji homoseksualne identitete in je zasnovala svoj teoretični model. Cass v Kuhar (2001: 147-151) pravi, da je model zasnovan na teoriji interpersonalne kongruence med posameznikovim jazom, njegovim vedenjem in sprejemanjem teh dveh faktorjev s strani zunanjega sveta. Iz vseh omenjenih faktorjev nastane in obstoji kompleksen sistem interakcij, ki morajo biti medsebojno usklajene. Če je stanje skladnosti porušeno, mora posameznik poiskati nov način vzpostavitve ravnotežja. Kadar posameznik poskuša razrešiti nekonsistentnost na obeh ravneh, kognitivni in emocionalni, se zgodi premik med šestimi stopnjami. Še preden nastopi prva stopnja modela, je posameznik sam pri sebi prepričan, da je heteroseksualno usmerjen in v to sploh ne podvomi, saj je to identiteta, ki je v družbi pričakovana. Cass prvo od šestih stopenj poimenuje:

Konfuzija posameznikove identitete. To stopnjo povzročijo homoseksualna občutenja in pa predvsem posameznikovo razumevanje teh občutij kot homoseksualnih. Posameznik se na tej stopnji začne spraševati, ali je mogoče homoseksualno usmerjen, s tem pa se načne njegova prej trdna in pričakovana heteroseksualnost.

Posameznik začne v tej fazi čutiti izolacijo od večinske družbe. Začenja razmišljati o vzpostavljanju stikov z drugimi homoseksualnimi osebami, a hkrati ni prepričan, če si to zares želi. Pred družbo si nadene masko popolnega heteroseksualca, ki jo v večini primerov dodatno podkrepi s prevzemom antihomoseksualne drže ali celo s poroko.

S sprijaznjenjem o morebitni homoseksualnosti nastopi pri posamezniku druga faza: stopnjevanje identitete. Ta faza vsebuje prepričanja o posameznikovi možni homoseksualnosti, hkrati pa vsebuje tudi premagovanje v uvodu omenjenih družbenih prepek (družbeni pritiski, kontrola, homofobija...). Posameznik se začne počutiti odtujenega od družbe, svoje družine in včasih celo prijateljev,

prijateljic, zato lahko začenja iskati kontakte z drugimi homoseksualno usmerjenimi osebami ali pa z uporabo metode terapije poskuša odstraniti občuteno drugačnost.

Faza stopnjevanja identitete je čas izoblikovanja novega sistema vrednot in pričakovanj za prihodnost. Nadaljuje se v tretjo fazo, ki jo Cass poimenuje: toleranca identitete. Posameznik začne delati na toleriranju obstoja homoseksualne identitete, vendar je pri sebi v popolnosti še ni sprejel. Navezuje stike z drugimi homoseksualno usmerjenimi osebami, kar se mu v tem času zdi kot nujno zlo, s katerim premaguje občuteno izolacijo in alienacijo.

Posameznica ali posameznik svojo »drugačno« identiteto začneta sprejemati v času četrte stopnje, ki se zato imenuje:

Sprejemanje identitete. Obstoj stikov z drugimi homoseksualnimi osebami opravičuje obstoj homoseksualne spolne identitete in pri posamezniku povzroči občutek njene normalnosti.

V tej fazi je posameznik že prepričan o svoji homoseksualni identiteti in je o njej pripravljen spregovoriti tudi drugim, ki jih previdno izbere po svojem kriteriju. Svojo homoseksualno identiteto prekrije samo v primerih, ko bi s svojim razkritjem spravil v neprijeten položaj nekoga drugega. Že zgoraj omenjena normalnost pa se nato nadaljuje v naslednji fazi:

Ponos identitete. V tej fazi potreba po skrivanju homoseksualnosti preneha, pojavi se namreč težnja oziroma potreba po javnemu izrekanju, tudi zaradi diskrepance med posameznikovim sprejemanjem homoseksualne identitete in njenim družbenim nepriznavanjem.

Kmalu začne posameznik zagovarjati homoseksualnost in začenja ostro nastopati proti s predsodki obremenjenim heteroseksualnim predstavam, kar po mnenju Cass vodi v razvrednotenje heteroseksualnosti in heteroseksualnih ljudi ter posledično v preferiranje druženja s homoseksualci. Takšna izolacija preneha v času šeste faze, ki se imenuje:

Sinteza identitete. Posameznik homoseksualne identitete ne dojema več kot najpomembnejši del sebe, čeprav ta sedaj postane del njegove osebnosti. Ne izbira več, komu bo zaupal svojo homoseksualno identiteto, ampak jo je pripravljen razkriti vsakomur. Kljub nasprotovanju družbe in homofobiji spozna, da obstaja veliko

heteroseksualcev, ki homoseksualnost sprejemajo, zato se njegovo druženje izključno s homoseksualci preneha, zmanjša pa se tudi jeza do heteroseksualcev.

Cass je v nadaljnjih letih in prihodnjih raziskavah tudi empirično preverila predstavljeni model in ugotovila, da ne obstajajo izrazite meje med prvo in drugo ter peto in šesto fazo njenega teoretičnega modela, zato zaključuje, da je izoblikovanje homoseksualne identitete mogoče prikazati s štirimi stopnjami:

1. Konfuzija identitete
2. Toleranca identitete
3. Sprejemanje identitete
4. Sinteza identitete (Cass v Kuhar 2001: 151).

1.2.1 Razkritje homoseksualne identitete – »coming out«

Angleška literatura označuje razkritje homoseksualne identitete s terminom *coming out*. Termin izhaja s področja gejevskih in lezbičnih študij in pomeni okrajšavo besedne zveze *coming out of the closet* in s tem na metaforičen način označuje točko, kjer posameznik preneha prikrivati svojo homoseksualno spolno usmerjenost. Izraz lahko v slovenski jezik prevedemo kot *razodetje* ali *razkritje*. Proces prepoznavanja lastne spolne oziroma seksualne usmerjenosti k sebi enakemu spolu in z njo nastajajoče nove identitete razumemo kot razkritje. Ta se oblikuje v dejanja in potrjuje s svojim izpovedovanjem okolici in se nadaljuje s povratno potrditvijo identitete s strani družbe (Kuhar 2001).

Odločitev za razkritje svoje homoseksualne identitete ni lahek zalogaj, zlasti kadar posameznik čuti, da v svojem okolju pri takem koraku nima zadostne podpore. V preteklosti sem imela priložnost od blizu opazovati proces razkritja in ga doživela tudi na lastni koži, ko sem kot najboljša prijateljica prva izvedela za spolno usmerjenost svojega prijatelja. Kasneje pa sem opazovala, kako je preteklo skoraj 10 let, da se je prijatelj opogumil in se razkril pred svojo mamo in kakšne posledice je to pustilo v njunem odnosu. Ravno zaradi tega še bolj cenim in podpiram vse istospolno usmerjene, naj se odločijo za tak korak in dajo svojim bližnjim priložnost,

da jim stojijo ob strani in jih podpirajo ne glede na vse. Tisti, ki so jim najbližji, bodo to sprejeli in jih zaradi tega začeli še bolj ceniti .

»Proces razkritja lahko razdelimo v tri med seboj dopolnjujoče in povezujoče se elemente:

- a. Spoznavanje občutij drugačne spolne usmerjenosti in njihovo sprejemanje;
- b. Poročanje okolici o občutjih in njihovo praktično udejanjanje;
- c. Redefinicija posameznikove identitete kot posledica spoznavanja in poročanja.« (Kuhar 2001: 188-190)

»Razkritje je proces, katerega končno točko je skoraj nemogoče definirati. V življenju vedno znova potekajo interakcije z novimi ljudmi, zato se bo vprašanje, ali razkriti svojo spolno usmerjenost novim prijateljem, znancem in sodelavcem, vedno znova pojavljalo.« (Markowe 1996:26). Sociologi in psihologi so si v primeru definiranja razkritja enotni v poudarjanju razkritja kot procesa. Tak proces vključuje množstvo vprašanj in se spreminja glede na kulturni kontekst, zgodovinsko obdobje in posameznikov značaj, nanj pa vplivajo tudi družbeni kontekst in relacije (Ibid.).

Na udejanjanje razkritja vedno vplivata družbeni kontekst in zgodovinski čas, v katerem se razkritje dogaja, ne smemo pa pozabiti tudi na intrapersonalne in interpersonalne elemente vsake posamezne situacije razkritja. Zato moramo vedno upoštevati in dati pomembnost tudi posameznikovi razredni, rasni in kulturni pripadnosti, njegovemu ekonomskemu statusu, razmeram na delovnem mestu in predvsem družinskim razmeram (Kuhar 2001). Razkritje spolne identitete vedno poteka v interakciji z drugimi akterji. Družbeni kontekst razkritja Markowe (1996) enači s heteroseksualno družbo, ki reflektira neenakosti med moškim in žensko in ima svoje ideje o človekovi naravi in normalnosti. Tovrsten družbeni kontekst vpliva in najpogosteje zavira oziroma otežuje proces razkritja.

Pri procesu razkritja igra pomembno vlogo emocionalna podpora, ki naj bi jo posamezniku praviloma nudile osebe, ki so istospolnim osebam zelo blizu in imajo pomemben vpliv na njihovo življenje in na obvladovanje kriznih in stresnih situacij v njihovih življenjih. »Emocionalna podpora je na poseben inherenten način povezana s spopadanjem s stresom, ker vsebuje točno tiste 'emocionalne' elemente

(npr. izražanje skrbi, empatije), ki so ključni za obvladovanje stresa.« (Hlebec in Kogovšek 2003: 109)

Istospolno usmerjeni ljudje se morajo soočati z mnogo težavami in preprekami, preden (če sploh kdaj) lahko zaživijo v pravi luči oziroma v svoji pravi podobi in z razkrito homoseksualno identiteto. Konstantno so razpeti med pogledi družbe glede pričakovane heteroseksualne identitete in lastnimi željami po razkritju svoje prave identitete. »Informacija o razkritju poteka v smeri od jaza (osebe, ki razkriva svojo spolno identiteto) do akterja (osebe, ki ji je informacija o spolni usmerjenosti zaupana), spodbudi pa jo lahko *jazova* lastna odločitev razkriti svojo spolno usmerjenost ali pa pritisk akterjev (namigovanja, neposredna vprašanja itd.).« (Kuhar 2001: 192)

Velja omeniti opozorilo, da vrstni red ni nujno vedno usklajen z zgoraj navedenim potekom, ampak lahko pride tudi do sprememb. Zelo verjetno je, da bo homoseksualna oseba o svoji usmerjenosti prej kot s starši spregovorila s tistim od svojih prijateljev, ki mu zaupa in ga dovolj pozna, da lahko na nek način predvidi njegovo reakcijo. Razkritje pred starši je namreč bolj emocionalno obremenjeno in zato v večini primerov tudi težje. Ko akterji od jaza sprejmejo informacijo o razkritju homoseksualne identitete, se nanjo odzovejo, v veliko večini primerov pa te informacije ne zadržijo zase, ampak jo posredujejo naprej. Na tak način so potem postavljeni pred *jazovo dilemo*, komu in kako povedati, saj informacija o posameznikovi spolni usmerjenosti zdaj ne zadeva zgolj *jaza*, pač pa tudi akterja in njegov odnos do jaza. Ta pojav imenujemo »prenos jazove dileme«. Starši imajo z jazom najbolj tesen odnos, zato so ravno oni tisti, ki so postavljeni pred največjo dilemo, njihova pričakovanja o jazovi identiteti pa bolj ali manj nujno drugačna. Tako postane razkritje neke vrste »okužba«, ki z jazovim korakom iz »klozeta« starše potisne v isti klozet konservativne skupnosti. Družbeni kontekst razkritja vsebuje družbene faktorje pritiska na *jaza*, ki ga lahko po eni strani zavirajo ali pa spodbujajo k razkritju spolne identitete. Med družbene faktorje pritiska med drugim štejemo tudi organiziranost homoseksualne populacije v skupine ter njihove javne predstavitve v obliki gejevskih in lezbičnih parad. Veliko vlogo pri tem predstavljajo tudi raznovrstni mediji, ki posredujejo in širijo informacije o homoseksualnosti, čeprav so lahko tudi zaviralni element v primeru, da posredujejo s predsodki obremenjene informacije. Predvsem pa ne smemo pozabiti tudi na družbeni pritisk k reprodukciji, ki je lahko

za posameznika tako zelo moteč, da ga to prisili v razkritje prave spolne identitete, ali pa ga, narobe, zaradi sistema nagrajevanja in kaznovanja prisili v še večje skrivanje in strah, s tem pa proč od razkritja spolne identitete. Ostali družbeni konteksti, ki posameznika zavirajo ali mu otežujejo razkritje, sestavljajo še: homofobija, vulgarizirane predstave o homoseksualnosti in izostanek pozitivnih modelov homoseksualnih vlog (Kuhar 2001).

1.2.2 Klasifikacija razkritij

Kuhar (2001: 196-200) pravi, da proces razkritja lahko razdelimo v štiri kategorije: razkritje pred samim seboj, razkritje gejev in lezbijk kot družbene podskupine, ožje socialno razkritje in širše socialno razkritje. *Razkritje pred samim seboj* lahko opišemo kot proces samopriznavanja, samospoznavanja in ozaveščanja svoje spolne identitete, v tem primeru predvsem spolne usmerjenosti. Časovno se takšno razkritje lahko dogaja v istem času kot se zgodi pravo *jazovo* razkritje in razkritje pred okolico, najpogosteje pa se to razkritje zgodi v času pred tem. Ker gre pri razkritju pred samim seboj za dejanski proces, se lahko predvsem v pomenu samopriznavanja udejanji po razkritjih pred (nekaterimi) drugimi akterji. Ta proces poleg drugih stvari vsebuje tudi začetek *jazove* redefinicije.

Kot smo že ugotovili, gre pri razkritju za dolgotrajen proces, s čimer se strinja tudi Pirnar (2003: 83) in dodaja, da razkritje vedno poteka na več nivojih in da bi se moral vsak posameznik, ki je istospolno usmerjen, razkriti v več različnih okoljih, v katerih odigra različne družbene vloge.

Kot pravi Sullivan (2008), strah še dodatno povečuje željo po nadzoru nad razkritjem naše identitete. Pravi, da se to dogaja v kontekstu, kjer naj bi samoodločitev za homoseksualca izbrisala preostanek obstoječe posameznikove identitete in bi potem to omejilo našo svobodo s strani moralnih in kulturnih posledic tega dejanja, namesto da bi jo povečalo.

Naslednji proces na družbeni ravni imenujemo *razkritje homoseksualcev kot družbene podskupine*.

Razkritje homoseksualcev kot družbene podskupine se manifestira v različnih oblikah:

- projekti proti diskriminaciji homoseksualcev;
- medijsko udejstvovanje;
- gejevske in lezbične parade;
- odzivanje homoseksualnih skupin na aktualne družbene probleme in s tem opozarjanje na lasten obstoj in podobno (Kuhar 2001: 196 -200).

Tretja kategorija vsebuje razkritja, ki (upoštevajoč posameznikove izpovedi in ugotovitve psihologov, ki se ukvarjajo s problemi razkritja) vzamejo *jazu* veliko oziroma največ energije in so posledično zanj, kot tudi za akterje, najbolj naporna, v veliko primerih tudi čustveno obremenjujoča. Med take vrste razkritij štejemo predvsem razkritje spolne identitete pred ožjim sorodstvom, pred starši, brati in sestrami (Ibid.).

Pirnar (2006: 132-138) je v rezultatih svoje raziskave ugotovila, da obstajajo veliko razlike glede razkrivanja v krogu družine. Prišlo je do zelo različnih rezultatov glede tega, komu od družinskih članov so respondenti razkrili svojo spolno usmerjenost. Kar 60,9% je svojo spolno usmerjenost razkrilo mami, medtem ki se je očetu razkrilo 15% manj. Skorajda identični pa so odstotki tistih, ki so se razkrili mami in bratu oziroma sestri. Predvsem zanimiv je podatek, da je odstotek tistih, ki so se razkrili očetu, občutno manjši kot odstotek razkritja pred ostalimi družinskimi člani. To kaže na dejstvo, da se istospolne osebe v Sloveniji težko soočijo z očetovsko avtoriteto v okviru družine. V Sloveniji so namreč še vedno močno ukoreninjeni patriarhalni vzorci, zato istospolne osebe menijo, da je heteroseksualna miselnost močnejše usidrana pri njihovih očetih kot pri materah. Pokazala pa se je velika stopnja razkritja v bližnjem heteroseksualnem okolju, ki ni vezano na družinske člane. Kar 68,5% respondentov ocenjuje, da za njihovo spolno usmerjenost vedo vsi oziroma večina njihovih prijateljev. Ta odstotek je namreč večji od vseh ostalih podatkov razkritja respondentov pred družinskimi člani.

Markowe (1996: 40-443) pravi, daje razkritje pred družino rušilno zato, ker ogrozi konvencionalna pričakovanja glede družbenospolne vloge, ki so osnovni vidik vseh družinskih odnosov. Temu časovno praviloma sledijo razkritja pred prijatelji, sošolci in znanci. V ožje socialno razkritje štejemo tudi razkritja pred znanci in sosedi,

pogojno tudi pred preostalimi geji in lezbijkami, če so ti sestavni deli skupin, znotraj katerih se giblje jaz.

Zlasti homoseksualni otroci so pogosto žrtve zatiranja in se soočajo s pomanjkanjem ali odsotnostjo čustvene podpore svoje družine in sorodnikov. Pri soočanju mladih deklet s predsodki jim lahko njihova trdna in zanesljiva mreža ljudi, ki so jim podobni, pomaga opredeliti čustva. Take mreže pa niso deležni otroci, ki so istospolno usmerjeni. Namreč tisti ljudje, ki bi jih drugače naprej zaprosili za pomoč, so tisti, pred katerimi se najbolj sramujejo (Sullivan 2008: 123).

Razkritje pred širšim socialnim okoljem vsebujejo predvsem tujci, predstavlja pa zadnjo stopnjo v klasifikaciji razkritij. Mednje štejemo:

- javne razglasitev *jazove* spolne identitete prek medijev (npr. časopisni intervju);
- gestikulacijska razkritja, ki označujejo javno izražanje svojih čustev do parterja istega spola (poljubljanje, držanje za roko ...);
- nezaželeno razkrijte ali *outing*, ki označuje javno proklamiranje posameznikove homoseksualne spolne identitete, ki jo ta skriva ali je ne želi razkriti (Kuhar 2001: 196-199).

1.2.3 Ovire na poti do razkritja

Homoseksualne osebe se morajo na poti do razkritja soočati z različnimi oblikami ovir in težav, ki jih zavirajo ali celo preprečijo udejanjanje razkritja. »Naš jezik, kultura in institucije, naše vsakdanje interakcije z akterji, ki nas obkrožajo, naše percepcije okolja in družbena konstrukcija realnosti nasploh temeljijo na osnovi družbene delitve spolov, ki je tesno povezana tudi s heteroseksualnimi relacijami.« (Kuhar 2001: 201) Homoseksualci se morajo soočati s celo vrsto stereotipov in predsodkov, povezanih z zgoraj omenjeno delitvijo, hkrati pa se povezujejo tudi z idejami o normalnosti in nenormalnosti. To predstavlja osnovo za zatiranje gejev in lezbijk in povratno postavlja ovire in strah pred razkritjem homoseksualne spolne identitete (Ibid.).

Homoseksualne osebe se potem v strahu pred razkritjem skrivajo v senci in se pretvarjajo, da so neka popolnoma druga oseba. Sama sem se soočala s podobnimi problemi svojih prijateljev (predvsem moškega spola), ki so me večkrat povprašali

za pomoč pri nakupovanju oblačil, da so navzven dajali videz heteroseksualno usmerjenih moških. Spraševali so me tudi za nasvete glede obnašanja v širšem krogu naših prijateljev, da ne bi kdo na podlagi njihovega vedenja posumil, da so istospolno usmerjeni. Tako je bila zatrta njihova prava identiteta in so se vedno obnašali kot neka druga oseba, vse je bilo naučeno in večkrat vnaprej premišljeno. O tem govori tudi Goffman (2008), ki pravi, da stigmatizirani posameznik znotraj družabnih stikov velikokrat čuti, da je nesproščen in da mora biti v stalni pripravljenosti. Ves čas mora biti pod prisilo, da tehta vtis, ki ga bo napravil, s čimer se drugim osebam ni potrebno obremenjevati. Ko pa se enkrat pred družbo razkrije, lahko ima tudi stigmatizirani posameznik občutek, da je »normalen« in si zasluži poštene možnosti. Seveda pa se lahko nato zgodi, da posameznik zazna, da ga ljudje ne sprejemajo v polni meri in da z njim niso pripravljeni vzdrževati nekih enakopravnih stikov. Na koncu je lahko takšen posameznik zelo zmeden, saj ne ve zagotovo, kaj si ljudje sploh mislijo o njem.

Strah pred razkritjem je lahko odločilnega pomena na poti do udejanjanja razkritja posameznikove homoseksualne identitete. Strah lahko istospolno usmerjene posameznike prisili v mimikrijo ali pa k temu, da se začnejo avtomatsko izogibati morebitnim nevarnim situacijam (npr. ko nekdo začne pogovor na to temo, odide iz sobe ali zamenja temo pogovora). Obdobja krize se razlikujejo od osebe do osebe in so tudi različno dolga. Predvsem pri mlajših generacijah so krize le neko kratko, prehodno obdobje, ko začnejo svojo homoseksualnost destigmatizirati in presegajo heteronormativnost in začnejo postavljati v ospredje svoje želje in pričakovanja (Kuhar in Švab 2005: 64).

Banks (2003:17) pravi, da istospolno usmerjene osebe proces razkritja in priznavanja svoje homoseksualnosti doživljajo kot čustveno naporen proces, ki je pogosto vzrok nastanka socialne zavrnitve, sramote, depresije, zmanjšanega samosprejemanja, znižanega samospoštovanja, diskriminacije, fizične in verbalne zlorabe, lahko pa se pojavi tudi nezadovoljstvo s spolnim življenjem, prihaja lahko tudi do težav v bližnjih odnosih in do občutka preobremenjenosti.

Marshall v Kuhar (2001: 201-201) v svoji razpravi o gejevskih zvezah našteva pet ovirajočih elementov na poti razkritja.

Prvi med njimi je:

a. *Družbeni kontekst ali odnos družbe do homoseksualnosti*. Ta element vsebuje stereotipne predstave, homofobijo in družbena pričakovanja, ki so tesno povezana s predstavami o družbenih spolih. Poleg tega vsebuje tudi kulturno-zgodovinsko-religiozne momente, ki naredijo proces razkritja težji in pri posamezniku povečujejo stopnjo strahu pred (samo)priznanjem spolne identitete.

b. Zaviralni element je tudi *internalizirana homofobija*, ki vsebuje skupek stereotipov in družbenih predstav o homoseksualnosti, ki so dediščina naše vzgoje ter prostora in časa, v katerem smo odraščali.

c. *Projicirana homofobija*, ki odraža, kako je posameznik nezmožen sprejeti lastno seksualnost in potem začne potiskati ali projicirati družbeno nezaželene lastnosti, ki so pripisane homoseksualnosti, na druge.

č. Četrty zaviralni element Marshall poimenuje *Je res potrebno?* Ta element predstavlja kopico izgovorov in preprečuje homoseksualcem pot do razkritja. Kot enega izmed najpogostejših izgovorov navaja mnenje homoseksualcev, da razkritje ni potrebno, saj se tudi drugi homoseksualci ne razkrivajo.

d. Zadnji element je *posameznikov odnos s starši*. Znotraj tega elementa je govora predvsem o tem, kako so nekateri homoseksualci nezmožni in nevajeni razpravljati o čustvih s svojimi starši, kar je značilno predvsem za t. i. neme družine, v katerih se otroci o svojih osebnih problemih ne pogovarjajo s starši in jim jih tudi ne zaupajo.

1.3 Diskriminacija homoseksualnosti

»Diskriminacija je neenako obravnavanje, ki lahko temelji na vrsti razlogov, kot so: starost, etnično poreklo, invalidnost ter v našem primeru spolna usmerjenost oziroma spolna identiteta. Diskriminacija je lahko neposredna (situacija, kjer se posameznika obravnava slabše kot druge na podlagi njegove osebne okoliščine), ali posredna (navidezno nevtralen ukrep ali praksa postavita posameznika, ki ima določeno osebno okoliščino, v slabši položaj v primerjavi z drugimi), obe vrsti pa lahko vodita do viktimizacije in nadlegovanja.« (Magić in Swierszcz 2012: 30)

Kuhar in Švab (2005) v svoji knjigi *Neznosno udobje zasebnosti – vsakdanje življenje gejev in lezbijk* z rezultati raziskave potrjujeta zgornje dejstvo, saj je kar 53% vprašanih potrdilo, da so bili zaradi svoje spolne usmerjenosti že žrtve nasilja. 52% moških in 56% žensk je zatrdilo, da so bili zaradi svoje spolne usmerjenosti žrtev vsaj enega od treh naštetih oblik nasilja (psihično, fizično, spolno). Kot najpogostejša oblika nasilja, s katero se soočajo homoseksualci je bilo ugotovljeno psihično nasilje. To se je pojavilo v 91% primerov, nato pa mu sledita fizično (24%) in spolno nasilje (6%). Raziskava je pokazala tudi, da se psihično nasilje pogosteje pojavlja pri ženskah, medtem ko moški pogosteje doživljajo fizično nasilje. Kot najbolj nevaren prostor za homoseksualce se je izkazal javni prostor (ulica, bari in podobno), najpogostejši storilci nasilnih dejanj pa so neznanci, sledijo starši ali sorodniki, nato pa prijatelji ali znanci ter sošolke in sošolci. Javni prostor je prežet s heteronormativnostjo; heteroseksualnega para, ki se drži za roke, nihče ne opazi, homoseksualni pari, ki se držijo za roke, pa tako rekoč zmotijo vsakogar in so deležni neprimernih pogledov. Večina homoseksualnih parov se je tako prilagodila javnemu prostoru z določeno mero mimikrije. V zasebnosti in v krogu ožjih prijateljev izražajo svoj intimni in partnerski odnos tudi na fizični način, medtem ko so se v javnosti naučili to skriti. Tako imajo v javnem prostoru do svojega partnerja ali partnerice zgolj prijateljski odnos. Določeni posamezniki se potem znašajo nad marginaliziranimi skupinami in na tak način dokazujejo svojo vdanost družbenospolnim vlogam. Nasilje nad geji in lezbikami se tako izraža, ne le kot izraz posameznikove nestrpnosti, ampak predvsem kot posledica družbene nestrpnosti in kulturnega heteroseksizma.

»Anketa o diskriminaciji na osnovi spolne usmerjenosti«, ki so jo leta 2001 izvedli v nevladni organizaciji Škuc LL v sodelovanju z ILGA Europe, je pokazala na visoko stopnjo nasilja, ki mu je homoseksualna populacija izpostavljena, saj je skoraj vsak drugi, ki je sodeloval v omenjeni anketi, omenil, da je bil zaradi svoje spolne usmerjenosti že žrtev nasilja ali nadlegovanja.« (Velikonja in Greif 2001)

Lahko pa homoseksualna spolna usmerjenost posameznikov povzroči posledice tudi na mnogih drugih področjih. Velikokrat se zgodi, da družina po razkritju otroka ali drugega družinskega člana prekine stike s homoseksualno usmerjeno osebo in jo prežene od doma. To lahko pri posamezniku privede tudi do čustvene zavrnosti, saj je ravno družina tista, ki skozi življenje posameznika v prvi vrsti zapolni vlogo

sprejemanja in podpore. To lahko prispeva tudi k temu, da se še nesamostojne mlade privede v finančno težak položaj, saj takšno osebo starši prenehajo finančno podpirati, kar se pri njihovih vrstnikih, ki so heteroseksualno usmerjeni, navadno ne dogaja. Homoseksualne osebe postanejo tudi ciljna tarča sovražnega govora, ki stremi k temu, da se pri posameznikih vzbudijo nasprotujoča čustva do določene skupine ali proti članom te skupine. Po eni strani lahko tako početje privede do fizičnega nasilja, po drugi strani pa se na tak način ustvarja negativno ozračje za homoseksualne ljudi (Sekereš 2010: 45-46).

Na žalost pa vsa ta diskriminatorna dejanja vplivajo na razkritje še vseh tistih istospolno usmerjenih oseb, ki se še vedno »skrivajo v omari«. Takšnih dejanj se te osebe ustrašijo in si ne želijo nakopati še dodatnih težav in neodobravanja okolice. Zaskrbljujoč je predvsem podatek, da še vedno prihaja do veliko primerov fizičnega nasilja, ko se heteroseksualne osebe (po navadi moškega spola) spravijo na istospolne osebe in jih fizično poškodujejo. Tukaj osebno vidim največji problem, do katerega prihaja zaradi predsodkov in stereotipov o homoseksualcih, ki še vedno veljajo v naši družbi. Dokler bodo ta nepremična stališča obstajala, se bodo diskriminatorna dejanja žal le še stopnjevala in razvila nove dimenzije.

1.4 Sovraštvo do homoseksualcev – homofobija

»Homofobija je predsodek, iracionalen strah ali sovraštvo do lezbijk, gejev, biseksualnih in transspolnih oseb, ki se izraža skozi strah, sovraštvo in nestrpnost« (Magić in Swierszcz 2012: 30). Homofobija se lahko pokaže v obliki verbalnega ali fizičnega nasilja in diskriminacije. Vplivi homofobije ne dosegajo samo homoseksualcev, ampak vse, za katere se domneva, da so LGBT. Prav tako lahko učinke homofobije zaznamo na različnih ravneh in v različnih oblikah:

Ponotranjena homofobija se pojavi takrat, kadar LGBT osebe začnejo verjeti in sprejemati, da je heteroseksualna spolna usmerjenost edini pravilni način obstoja in življenja.

Institucionalizirana homofobija se pojavi takrat, kadar so oblasti tiste, ki delujejo proti enakosti pravic LGBT oseb, zlasti v obliki diskriminatorne zakonodaje,

institucionaliziranih politik, sovražnega govora izvoljenih predstavnikov, prepovedi parade ponosa ali drugih oblik diskriminacije.

Homofobno nasilje (verbalno/fizično) pomeni, da posameznik doživlja izključevanje, grožnje, poškodovanje ali poniževanje zgolj na podlagi dejanske ali domnevne spolne usmerjenosti ali spolne identitete). Homofobno nasilje je največkrat posredno: homofobne opazke in šale lahko ustvarijo vzdušje homofobije, ki mlade posredno izključuje, jim grozi, jih žali ali ponižuje (Ibid.: 30-31).

Homofobijo lahko razdelimo tudi na dva različna dela. Prvi del predstavlja iracionalna, drugi del pa racionalna homofobija. Ko govorimo o iracionalni homofobiji, mislimo na posledice popolne socializiranosti v heteroseksističnem svetu, kjer naletimo na zavračanje in sovražnost do vsega, kar posega v črno-belo podobo spolov. Kadar pa se gre za načrtno homofobijo, pogosto tudi v obliki organizirane aktivnosti, usmerjene v zatrtje homoseksualnosti, pa govorimo o racionalni homofobiji. Pri obeh vrstah homofobije gre za neko vrsto izvajanja socialnega nadzora (Velikonja 1998:4).

V priročniku za učitelje pri uvajanju razprave o homoseksualnosti in homofobiji v srednji šoli z naslovom *Prebijmo molk* (2012:30-31) je zapisano, da glede na raziskave spada homofobno ustrahovanje med eno najbolj značilnih oblik homofobnega nasilja, s katero se soočajo LGBT osebe. Poleg tega cilja tudi na posameznikovo notranjo podobo in samozavest in se tako dotika pomembnega elementa identitete posameznika. Gre se za podobnost seksističnemu ali rasističnemu ustrahovanju. Tu se je potrebno zavedati predvsem, da spolna usmerjenost ali spolna identiteta pri posamezniku nista izbiri, ampak predstavljata neločljiv del tega, kdo posameznik je.

Homofobno ustrahovanje lahko vključuje naslednje vedenje:

- zmerjanje, širjenje govoric in opravljanje o spolni usmerjenosti posameznika;
- širjenje negativnih gejevskih šal;
- uporabo homofobnih groženj ali vedenja;
- fizični ali spolni napad;
- prepoved osebi, da sodeluje pri raznih aktivnostih ali družabnih dogodkih;
- kraja osebnih predmetov ali poškodovanje lastnine s homofobnimi grafiti;

- uporabo elektronske pošte, SMS-ov ali drugih spletnih tehnologij za grožnje ali širjenje govoric o spolni usmerjenost posameznika;
- neželjeno razkritje ali grožnje po razkritju osebe kot homoseksualne pred drugimi (Ibid.)

Ker je v mojem krogu prijateljev tudi nekaj istospolno usmerjenih oseb, sem lahko mnogo od zgoraj navedenih vedenj povezala s preteklimi izkušnjami. Predvsem je žaljivo širjenje govoric za hrbtom homoseksualne osebe in lahko posameznika zelo prizadene ter globo rani. Menim, da se osebe, ki izvajajo takšna dejanja, sploh ne zavedajo, kakšno škodo lahko povzročijo pri posamezniku in njegovi samozavesti, ki je po navadi že tako ali tako slaba. Zelo neprimerno je tudi širjenje negativnih gejevskih šal ali pripovedovanje le-teh pred družbo. Nikoli namreč ne moreš vedeti, ali je kdo znotraj družbe istospolno usmerjen in ga lahko na tak način užališ in povzročiš, da se počuti zelo neprijetno. Zame osebno je najhujša stvar, ki jo lahko nekdo naredi, neželjeno razkritje ali grožnje po razkritju osebe kot homoseksualne pred drugimi. To lahko osebo spravi do depresije ali celo razmišljanja o samomoru. Razkritje homoseksualne identitete je osebna odločitev posameznika in se mora vsak zase odločiti, kdaj (če sploh) je pripravljen svojo spolno usmerjenost deliti z drugimi. Zato bi se morali ljudje naučiti spoštovati raznolikost ljudi in bi morali popolnoma prenehati s homofobičnimi dejanji.

1.4.1 Vzroki za homofobijo

Različni avtorji navajajo več možnih vzrokov za nastanek homofobije, ki lahko izvirajo iz posameznika ali iz njegove okolice oz. kulture. V članku Prisotnost homofobije med študentkami in študenti v Ljubljani (Bošnjak et al. 2011: 43-44) so navedeni vzroki za homofobijo, ki jih bom povzela v nadaljevanju. Med najpomembnejšimi so opisani naslednji vzroki:

1. Stigmatizacijo homoseksualnosti so pojasnjevali tudi s teorijo žrtve oziroma grešnega kozla, prek katerega se družba očisti ter hkrati potrdi svojo normalnost in pravilnost.
2. Na področju psihoanalize se predpostavlja, da homofobija pomeni strah pred lastnimi homoseksualnimi nagnjenji. Posameznikova privlačnosti do oseb istega

spola lahko povzroči ekstremno anksioznost, to pa lahko pripelje do tega, da se ti občutki privlačnosti začnejo zatirati, zanikati ali se projicirajo na heteroseksualno osebo.

3. Podobno kot pri rasizmu in seksizmu, se lahko homofobije ljudje tudi naučijo. Kljub pomanjkanju ustreznih in realnih podatkov so se s časom v naši družbi ohranjali miti o lezbijkah, gejih in biseksualcih. Zelo malo otrok dobi celovite in nepristranske informacije o lezbijkah, geji oziroma o vseh LGBT osebah. Dejstvo je, da še vedno tudi veliko odraslih oseb verjame stereotipom, ki so se jih naučili v svojem otroštvu.

4. V naši kulturi še vedno vlada močna heteroseksualna usmerjenost, zato homoseksualne osebe svojo spolno usmerjenost skrivajo pred homofobno družbo. To pa kasneje privede do tega, da dobiva heteroseksualna skupnost popačeno, pomanjkljivo ali nikakršno podobo o homoseksualcih. Veliko oziroma večina heteroseksualcev nima praktično nobenih stikov z LGBT osebami, kar privede do tega, da se jim zdi še tako vsakdanje obnašanje homoseksualcev nenavadno in šokantno.

5. Vzroki za homofobijo se pojavljajo tudi v predstavah, da homoseksualni način življenja ogroža družbeno sprejete religiozne vrednote tradicionalne družine ter vlogo obeh spolov, moškega in ženskega, znotraj družine. Takšne predstave vsebujejo vrednote, kjer »pravo« oziroma »normalno« družino predstavljata odrasel moški in ženska, spolno vedenje pa je vedno usmerjeno in dovoljeno, kadar je cilj spolnega akta otrok.

6. Pomembno vlogo pri razvoju homofobije igra tudi socializacija spolne vloge. Večina ljudi še vedno verjame v splošne vedenjske vzorce, ki so razširjeni v današnji družbi. Tako velja, da so ženske nežne, skrbe, čustvene, moški pa veljajo za samozavestne in racionalne. Mnogi geji so včasih stereotipno ženstveni in nekatere lezbijke se včasih obnašajo skladno z moškimi stereotipi. Tako potem pride do nelagodij s strani družbe, v smislu, da homoseksualne osebe ogrožajo splošne predstave o moškosti in ženskosti in temu primernemu obnašanju. Že od nekdaj je razširjena predstava, naj bi moški dominirali nad ženskami in to je v družbi tudi pričakovano. Ker pa geji skoraj praviloma ne dominirajo nad ženskami, jih

homofobično usmerjeni posamezniki vidijo kot grožnjo sprejetim in tradicionalnim pravilom moškega vedenja.

Ne glede na to, od kod predsodki izvirajo, bodo vedno predstavljali pomemben vzrok nastanka homofobije. Vzroki za homofobijo se lahko med seboj prepletajo, ob vzajemnem delovanju več vzrokov hkrati pa se lahko iracionalen strah pred homoseksualci potencira, kar lahko posledično pripelje do diskriminatornih izjav.

1.4.2 Antihomofobično izobraževanje

Nataša Velikonja (1998:8) je v svojem delu Homofobija pisala o tem, kako bi morale vzgojne in izobraževalne vsebine postati vir ustreznih, korektnih informacij glede področja homoseksualnosti. Pravi, da je lahko vsakdo cilj ali sredstvo negativne socializacije in negativnih družbenih predstav o lezbijkah in gejih. Hkrati pa govori tudi o tem, da lahko dvig antihomofobične zavesti med učnim osebjem izbriše sliko neke nestrpnosti in da na učitelje ne bi smeli gledati kot na nevtralne osebnosti, saj imajo v procesu izobraževanja otrok in oblikovanja njihovih stališč pomembno vlogo. V nadaljevanju bom povzela bistvene elemente, ki jih mora po njenem mnenju vsebovati antihomofobična pedagogika, ki mora vplivati tudi na vse metodologije in epistemologije.

Velikonja sprva opozori na to, da učitelji ne bi smeli predpostavljati, da so vsi otroci heteroseksualni in bi se zaradi tega morali izogibati besedam, kot so »mi«, »vi«, »oni« oziroma vsem načinom razlage, ki predpostavljajo, da homoseksualne osebe obstajajo nekje daleč. Dobro si je zapomniti tudi dejstvo, da je od desetih učencev vsaj ena oseba homoseksualno usmerjena.

Zelo dobro je zastaviti učne primere brez uporabe heteroseksističnega jezika. Tako naj bi se učitelji v razredu izogibali primerom ali jezika, ki krepí predpostavke o univerzalnosti heteroseksualnosti. Poudarek naj bo na dajanju pozitivnih in podpornih primerov, kar bo ustvarilo tudi varno okolje v razredu za morebitne geje in lezbijke. Prav tako bi moral priporočiti učencem, naj se skušajo odvaditi uporabe heteroseksističnega ali homofobičnega jezika, tako v šalah kot v šolskih izdelkih.

Učitelji naj tudi skušajo predstaviti lezbične in gejevske teme v učnih programih kot nekaj normalnega, kot del splošnega učnega načrta. Veliko učiteljev namreč to

predstavi kot neko posebnost, kot nekakšno eksotično temo in tako lahko učenci dobijo občutek, da ni tako pomembna, kot vse ostale teme in ji ne namenijo enake pozornosti kot ostalim temam. Učitelji naj bodo pozorni tudi na izgovorjavo besed, kot so »gej«, »lezbijka«, »homoseksualnost«; to naj izgovarjajo lahkotno in brez pomenskih prizvokov.

Poskušajo naj tudi zagotoviti, da bodo imeli učenci in učenke nemoten pristop k obravnavanju gejevskih in lezbičnih tem. Tukaj naj se usmerijo predvsem v predstavljanje gejevske in lezbične perspektive ter antihomofobične analize.

Predvsem naj se skušajo izogibati pristopa »za« in »proti« in ne uvajajo gejevskih in lezbičnih tem skozi »odprte diskusije«. Odprte diskusije namreč zlahka odprejo okno predsodkom in stereotipom, čeprav naj bi bile odprte diskusije znak svobodnega govora. Če je začetek diskusije napačno zastavljen, lahko doseže ravno obraten učinek in poglobi homofobična stališča. Zato Velikonja opozarja, naj skušajo sprožiti debato na način, ki ne bo sprožil homofobičnih reakcij: analizira naj homofobične tekste, pove, komu so namenjeni itd.

Prav tako pravi, naj se izogibajo razkrivanju svoje heteroseksualnosti ali razkrivanju heteroseksualnosti svojih učenk in učencev ob obravnavanju homoseksualnih vsebin. Učenke in učenci se namreč morajo zavedati, da lahko razglašanje heteroseksualnosti krepí distanco do homoseksualnih oseb.

In nazadnje, naj se trudijo podpreti samorazkritje svojih homoseksualno usmerjenih učencev ali sebe, kajti homoseksualno razkritje ni enako heteroseksualnemu razkritju. Homoseksualni »coming out« namreč nevtralizira vzpostavljena razmerja družbene neenakosti, medtem ko se s heteroseksualnim razkritjem še okrepijo (Velikonja 1998: 8).

1.5 Zakonska zveza istospolnih partnerjev

»Zakonska zveza je z zakonom urejena življenjska skupnost moža in žene, ki se sklene pred pristojnim organom. Zakonska zveza temelji na svobodni odločitvi skleniti zakonsko zvezo, na obojestranski čustveni navezanosti, vzajemnem spoštovanju, razumevanju, zaupanju in medsebojni pomoči.« (Rajgelj 2015: 34) Iz te definicije lahko vidimo, da se zakonska zveza danes še vedno nanaša na

tradicionalno obliko in definira skupnost, ki jo sestavljata moški in ženska, posledično je potem možnost sklenitve zakonske zveze z istospolnim partnerjem onemogočena.

V Ustavi Republike Slovenije niso zajete izrecne določbe, ki bi se nanašale na istospolna partnerstva, kljub temu pa se pojavlja potreba po ureditvi teh določb. Potrebe izhajajo iz načela enakosti (14. člena URS) in mednarodnih priporočil in standardov. Leta 2005 je bil sprejet Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti (ZRIPS) in se uporablja od julija 2006. Ta zakon ureja zgolj registrirano partnersko skupnost, neregistrirane pa ne (Ibid.: 36).

»Zakon določa zgolj pogoje in postopek za registracijo istospolne partnerske skupnosti, pravne posledice registracije, način prenehanja registrirane skupnosti ter razmerja med partnericama/-jima po prenehanju skupnosti. Zakon taksativno našteva dolžnosti in pravice v istospolnem partnerstvu.« (Ibid.)

Če primerjamo ureditev zakonske zveze oz. zunajzakonske skupnosti z Zakonom o registraciji istospolnih partnerstev naletimo na številne razlike, od postopka sklepanja partnerstva do obsega in vsebine pravic. Pri registraciji istospolne partnerske skupnosti imajo istospolne osebe zgolj pravico do preživljanja, pravico do skupnega premoženja in urejanja premoženjskih razmerij v okviru skupnosti, pravico do stanovanjskega varstva, pravico do dedovanja, po umrli/-em partnerici/-ju in pravico do pridobivanja informacij o zdravstvenem stanju obolele/-ga partnerice/-ja ter do obiskov v zdravstvenih ustanovah (Ibid.).

Spremembe na področju izenačitve pravic istospolnih parov z raznospolnimi so se začele dogajati marca 2015, ko je bila sprejeta novela Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Bistvena sprememba je bila v definiranju zakonske zveze, ki se je od takrat naprej definirala kot »z zakonom sklenjena življenjska skupnost dveh oseb, ki se sklene pred pristojnim organom«. S tem so istospolni partnerji pridobili pravico do sklenitve zakonske zveze, vendar je novela takoj naletela na ostre odzive nasprotnikov in na takojšnjo napoved referendumu ter prizadevanja za razveljavitev tega zakona (Vivič 2015).

Tako se je 20. decembra 2015 na voliščih odločalo o prihodnosti veljave sprejete novela zakona. Referenduma o Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih se je udeležilo 621 133 oseb, ki so oddale

veljavne glasovnice. Od tega je bilo 63, 51% oseb proti, 36, 49% oseb pa za. Tak rezultat je jasno napovedal, da novela ne bo stopila v veljavo (Državna volilna komisija: Referendum o Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih).

»Pravo pomembno določa življenje gejev in lezbijk, zato so tudi pravne spremembe same po sebi pomemben cilj, ne le v pomenu dekriminizacije homoseksualnosti, ampak tudi zaradi zagotavljanja pravic lezbijk in gejev.« (Bernstein v Kuhar in Švab 2005: 103). V raziskavi, opisani znotraj knjige Neznosno udobje zasebnosti (2005), je 61% vprašanih potrdilo, da bi registrirali svojo partnersko zvezo, pri čemer izpostavljajo pomen socialne varnosti, možnost urejanja stanovanjskega problema, ureditev premoženjskih razmerij in podobno. Poleg socialno–pravnih razlogov za sklenitev partnerske zveze se geji in lezbijke zavedajo tudi politično–simbolne funkcije tovrstne družbene institucije. Občutiti je zavest o drugorazrednem položaju in zahtevo po enakih pravicah in dolžnostih, ki pripadajo primerljivim heteroseksualnim parom. Čeprav določeni pari te možnosti iz različnih razlogov ne bi izkoristili, si želijo to možnost imeti.

Današnja družba je še vedno močno razdeljena glede pravic istospolnih parov, še posebej glede njihovih pravice do sklenitve zakonske zveze. V javnosti se pojavlja vrsta predsodkov in stališč, zakaj bi bilo takšno dejanje zgrešeno in kakšne posledice bi vse to lahko prineslo s seboj.

Igor Primorac (2002:158) piše o argumentih, ki govorijo o tem, zakaj se homoseksualci ne bi mogli poročati med seboj. Prvi argument podpre z definicijo pomena besed »zakonska zveza«, ki je še vedno razložen kot določeno razmerje med moškim in žensko. Glede na to definicijo oziroma to vrsto razlage pojma je homoseksualna zveza nemogoča. Takoj za tem govori o zgodovini institucije zakonske zveze, ki je bila le-ta ves čas heteroseksualna institucija in naj tako ostane še naprej. Kasneje govori o tem, da ima država legitimen interes za prokreiranje in zato lahko legitimno priznava – pravzaprav mora priznavati in podpirati – tako vrsto zveze, ki omogoča prokreiranje in odreče priznanje in podporo tisti vrsti zveze, ki je neprokreacijska. Dotakne se tudi blaginje otrok, kjer pravi, da bi bila dovolitev homoseksualne zveze slaba za otroke. Otroci, vzgojeni v istospolnih družinah, bi torej imeli starša istega spola in posledično samo eno vzorčno vlogo, po kateri bi se

učili in zgledovali. Na koncu poudari še svoje prepričanje, da bi v primeru legalizacije homoseksualne zakonske zveze to predstavljalo grožnjo heteroseksualni zakonski zvezi.

Kot lahko vidimo, argumenti niso prepričljivi in imajo kopico pomanjkljivosti, saj svet ni tako enostransko naravnani stvari, ki so zapisane v argumentih, so zgolj besede tistih, ki so popolni nasprotniki sklenitve zakonske zveze istospolnih partnerjev. Pri vsakem argumentu se s strani podpornikov vedno najde tudi ustrezen protiargument, ki zavrže trditve nasprotnikov.

1.6 Homoseksualci kot starši

Tudi tisti ljudje, ki so na splošno podporniki istospolnih oseb in do njih ne kažejo odkritih predsodkov, lahko imajo zadržke ob vprašanju, ali so lahko tudi homoseksualci dobri starši in imajo glede tega nekaj pomislekov. Najpogosteje se zgodi, da do tega pride zaradi strahu, predsodkov ali neznanja in ljudje potem postanejo zaskrbljeni, da otrok ob takih starših ne bi razvil ustrezne spolne identitete ali pa bi kasneje celo sam postal homoseksualno usmerjen. Ljudi skrbi predvsem to, da bi bili otroci homoseksualnih staršev potem žrtve stigmatizacije, zafrkavanja ali splošnega odklanjanja vrstnikov v šoli in med prijatelji. Pojavljajo se dvomi glede stopnje prilagojenosti, težav v medosebnih odnosih in vedenjskih težav. To lahko izhaja tudi iz prvih teorij, kot je recimo Freudova, ki poudarja pomen identifikacije s starši istega spola, saj naj bi to kasneje zagotavljalo, da se bo otrok obnašal primerno svojemu spolu. Tako naj bi dečke primerjalo z močnimi, odločnimi, izobraženimi in pametnimi očeti. Na tak način naj bi postali »pravi moški«. Po drugi strani pa naj bi se deklice enačile s svojimi materami, ki naj bi bile pasivne, podredljive, neizobražene, čustvene ter polne toplote in sočutja. Zato naj bi otrok imel ob sebi mater in očeta, da ne bi prišlo do kakršnihkoli težav. Novejše raziskave kažejo na to, da se otroci ne enačijo le s staršem, ki je istega spola. Otroci namreč posnemajo oba starša oziroma posnemajo tiste, s katerimi preživijo največ časa, ne glede na njihov spol. Posebno pozornost znotraj raziskav se vedno bolj namenja tudi spolni usmerjenosti in v sklopu tega tudi čustveni in spolni izbiri partnerja istega spola, nasprotnega ali obeh. Vsi rezultati raziskav namreč kažejo, da so otroci, ki imajo homoseksualne starše, skoraj brez izjeme heteroseksualno usmerjeni,

oziroma je odstotek tistih, ki so homoseksualno usmerjeni, enak kot je sicer v populaciji (Dogša 2000).

Ko je ameriški psiholog J. P. Paul izvedel raziskavo, je opazil strah pred zavračanjem prijateljev in sošolcev zaradi istospolnih partnerjev vsaj polovici otrok. Pri tem so se otroci bali predvsem tudi za svoje starše in ne le za sebe. Zaradi tega so se otroci istospolnih partnerjev znašli v konfliktni situaciji, ker so čutili, da je okolje, v katerem živijo, nestrpno do homoseksualcev. Tako torej vzroka težavam in stiskam, s katerimi se soočajo istospolni otroci, ne moremo pripisati njihovim homoseksualnim staršem, ampak kulturi in družbi, ki sta še vedno polni predsodkov in stereotipov. Tudi istospolno usmerjeni starši lahko otrokom ustvarijo družinsko ozračje, ki je prav tako ljubeče, prijetno in spodbudno, kot tisto v družinah, kjer so starši heteroseksualno usmerjeni. Otroci namreč potrebujejo le nekoga, ki jim bo dajal ljubezen, sprejemanje, toplino in razumevanje. Vse naštetje stvari pa lahko otroci dobijo tudi v družini z istospolnimi starši (Ibid.).

V knjigi Neznosno udobje zasebnosti je poročilo o raziskavi vsakdanjega življenja gejev in lezbijk pokazalo, da si kar 42% vprašanih želi imeti otroka, hkrati pa se zavedajo, da so realne možnosti za kaj takega zelo majhne. Nekateri se celo odrečejo misli o otroku, saj jih je strah resnega razmišljanja o tem, kako priti do otroka. Takšno razmišljanje bi jih lahko namreč preveč bremenilo glede na njihove realno majhne možnosti, da bi otroka dejansko dobili. V nekaterih primerih se lezbijke in geji sami pri sebi soočajo z občutkom krivde oziroma mislijo, da jim morda pravica do otrok res ne pripada. Na tem področju se pojavljajo predvsem razlike med heteroseksualnimi in homoseksualnimi ženskami. Pri heteroseksualnim ženskah je s strani družbe pričakovano in zaželeno, da imajo otroke in postanejo matere. Pri homoseksualnih ženskah pa je stvar ravno obratna - lezbično materinstvo velja za nezaželeno, celo nevarno. Homoseksualni pari so tako prisiljeni, da začnejo uporabljati različne strategije in načina razmišljanja o otrocih v njihovih družinah. Najpogostejši razmislek se skriva v strahu pred odzivom družbe do otrok, ki bi odraščali v družinah z istopolnimi starši. V drugo skupino pa spadajo posamezniki, ki vso odgovornost prelagajo na homoseksualne starše. Ta se nanaša predvsem na pomembnost »pravilne« vzgoje v istospolnih družinah. Ena izmed najpomembnejših nalog istospolnih staršev naj bi bila pripraviti otroke na soočanje

z homofobnimi odzivi družbe in jih na tak način pred njimi obvarovati (Kuhar, Švab 2005).

1.6.1 Pravica do posvojitve otrok

Na področju slovenskega prava v sklopu pravic otrok velja, da lahko v istospolni partnerski skupnosti eden od partnerjev posvoji partnerjevega (biološkega) otroka. To je seveda dovoljeno le s soglasjem njegovega partnerja. Dopustnost posvojitve partnerjevega otroka v istospolnih družinah je izrecno potrdilo tudi Vrhovno sodišče RS v svojem sklepu:

»V Sloveniji je pglavitni vir družinskega prava ZZZDR. Ta v 135. členu predpisuje, da nihče ne more biti posvojen od več oseb, razen če sta posvojitelja zakonca. Skladno z navedenim sme vsak od partnerjev v istospolni partnerski skupnosti pod splošnimi pogoji posvojiti biološkega otroka svojega partnerja, ne moreta pa istospolna partnerja skupaj posvojiti otroka, ki ni biološki potomec nobenega od njiju. Posvojitvev je mogoča le, če ima otrok zgolj enega formalno priznanega starša (ker drugi starš, praviloma biološki oče, umre, ni znan ali je že leto dni neznanega bivališča). V takem primeru lahko torej partner ali partnerka oziroma s partnerkinim soglasjem posvoji otroka. Ta možnost je enaka v raznospolnih in istospolnih družinah, saj spol posvojitelja ni pomemben.« (Rajgelj 2015: 11)

Tudi izvorni predlog Družinskega zakonika je predvidel možnost skupne posvojitve za istospolne partnerje, vendar je bila v času zakonodajnega postopka zaradi nasprotovanja dela javnosti ta rešitev iz predloga izpuščena. V tem času pa se je v teoriji znašlo mnenje, naj bi se otrok, ki je brez staršev, praviloma dodelil heteroseksualnemu paru. Istospolno usmerjenim parom pa naj se poleg zgoraj omenjene možnosti (da lahko partner posvoji partnerjevega otroka), omogoči še možnost posvojitve otroka brez starša (Pavčnik v Rajgelj 2015: 43).

Kot lahko vidimo, se manjši premiki na področju pravic do posvojitve otrok istospolnih partnerjev že dogajajo, vendar ti pari še vedno ne morejo uradno skupaj posvojiti otroka. Na tem področju bo potrebnega še veliko dela in boja za enakopravnost, ki si jo zaslužijo tudi istospolno usmerjeni pari. Število istospolnih partnerjev samo še narašča in vedno večja je tudi želja po ustanavljanju družine.

Ker pa ti pari biološko skupaj otroka ne morejo spočeti, jim je posvojitev pogosto edina pot do ustvarjanja prave družine.

1.6.2 Otroci z istospolnimi starši – Je to družina?

Ko rečemo tradicionalna ali konvencionalna družina, imamo še vedno v mislih zakonski par z otroki, ki je heteroseksualno usmerjen. Vendar pa definicija še komajda opravičuje to oznako, saj je po statistikah v Sloveniji takih družin le še za dobro polovico. Kljub tem podatkom, pa takšna vrsta tradicionalne družine pri nas v Sloveniji še vedno velja kot neka norma družinskega življenja (Arendell v Urek 2005: 155).

»Lezbične in gejevske družine se uvrščajo med tiste družinske oblike in družinske realnosti, ki jih družboslovna literatura različno poimenuje – kot netradicionalne, nekonvencionalne, alternativne oz. izbirne družine, socialne družine, 'parastarševanje'.« (Ibid.).

Urek (2005: 156-157) pravi, da vse te oznake niso vedno najboljša izbira, saj se na tak način izpostavi in krepi razliko, odmik od heteroseksualne družine, ki tako potem avtomatsko postane predmet prevlade. Do tega pride zaradi uporabe pridevnikov kot sta že zgoraj omenjena pridevnika alternativna ali netradicionalna družina. Ti pridevniki imajo vedno pripete neke pomene in se znotraj heteronormativnih retoričnih kontekstov prevajajo kot nekaj ločenega, inferiornega, neenakopravnega. Preveč poudarka je na drugačnosti, družine istospolnih staršev (gejev in lezbijk) so, oziroma bi morale biti čisto običajne družine, kot katerekoli druge. »Zakaj bi samo s (samo)poimenovanjem in (samo)označevanjem kot *drugačne* ali *posebne* prevzele breme dokazovanja, da prav tako spadajo v univerzalno skupino družin?!« (Ibid.)

Za vsakdanje življenje istospolnih staršev je značilno pričakovanje homofobičnih odzivov okolja (v službi, šoli, na uradih), zlasti če upoštevamo javni odnos do homoseksualnosti v Sloveniji. V Sloveniji namreč še vedno velja ukoreninjeno prepričanje, da otrok potrebuje mater in očeta, kar hkrati predstavlja prevladujoč vzorec, v katerega se umešča družinsko življenje. Tako lahko od okolja pričakujemo, da bo otrok, ki živi v družini in ima očeta (npr. darovalca) sprejet drugače kot tisti, ki nima znanega očeta ali pa je bil spočet z anonimno darovano moško celico. Druga

pomembna značilnost članov mavričnih družin v Sloveniji je, da nevidnost predstavlja značilnost mavričnih družin zaradi pričakovane nestrpnosti in negativnih odzivov na ne hetero normativno družinsko realnost. Na koncu nevidnost postane celo strategija mavričnih družin, saj vanjo privolijo oziroma jo na ta način tudi ohranjajo. Nevidnost potem ni omejena samo na javno življenje, temveč včasih poseže tudi v družinsko življenje. To pomeni, da v nekaterih primerih starši za svojo spolno usmerjenost ne povedo niti svojim lastnim otrokom. Vsi starši, ki so istospolno usmerjeni in so člani mavričnih družin, se strinjajo s tem, da je zelo pomembno, kako se človek pozicionira – kot »potencialna žrtev homofobije« ali kot »enakovreden starš«, ki želi najboljše za svojega otroka. Naslednjo pozicijo pa vidijo kot priložnost za doseganje enakovrednega položaja in udeležnosti. Hkrati pa si prizadevajo in verjamejo v to, da je zelo pomembno vzgojiti otroka tako, da bo samozavesten in bo imel pozitivno samopodobo (Zaviršek in Sobočan 2012: 43-48).

Susan Golombok (2000), priznana psihologinja, ki deluje na področju raziskovanja netradicionalnih družin je znotraj svojih raziskav in predvsem argumentov proti novim družinskim oblikam opazila vsaj tri ukoreninjene predpostavke:

- sprva opazuje dejstvo, da bolj ko se določena družina umika od prevladujoče norme dvostarševske heteroseksualne »zdrave« družine, bolj se večja tveganje tudi za otroka;
- pri drugi predpostavki se osredotoča na otrokov razvoj, pri čemer opazuje, da nanj pomembneje vplivajo družinske strukture kot družinski procesi. Za otroka naj bi bilo torej bolj pomembno, ali so starši homoseksualni ali heteroseksualni, ali sta v družini oba starša ali samo eden, ali je oče prisoten ali ne in ali so starši biološki ali ne kot pa kakovost družinskih odnosov
- zadnja skupina predpostavk pa se nanaša na vsem že poznane, poenostavljene povezave z netradicionalnimi družinskimi strukturami in vsemi negativnimi posledicami, ki naj bi jih lete prinašale. Za primer lahko vzamemo najbolj splošno povezavo, na katero se opirajo nasprotniki istospolnih staršev. Geji in lezbijke naj bi namreč vzgajali otroke, ki bi potem zaradi njihove spolne usmerjenosti ravno tako postali homoseksualno usmerjeni

Ravno zaradi takšnih in podobnih ukoreninjenih predpostavk se potem dogaja, da istospolni partnerji še vedno niso upravičeni do skupne posvojitve otrok. V družbi še vedno velja prepričanje, da ti otroci ne bodo deležni tako primerne vzgoje, kot bi je bili v heteroseksualni družini, kjer sta starša različnih spolov. Predvsem pa je ljudi še vedno strah, da bodo otroci homoseksualnih partnerjev tudi sami postali homoseksualci, čeprav trdnih dokazov za takšne trditve nimajo. Potrebno bi bilo več govora o pozitivnih stvareh, ki bi se zgodile, če bi jim bila pravica do posvojitve omogočena. Predvsem bi se bilo potrebno osredotočiti na to, koliko otrok bi s tem pridobilo varen in topel dom ter starše, ki bi jih imeli radi in bi primerno skrbeli zanje. V javnosti in medijih bi se morale izpostaviti dobre in pozitivne plati, ki bi jih takšne posvojitve omogočile mnogim otrokom brez doma in staršev.

Darja Zaviršek je bila nosilka slovenskega dela raziskave, izvedene med leti 2009 in 2011, katere cilj je bil ugotoviti, ali otroci in mladi, ki so člani mavričnih družin, doživljajo skrite in odkrite oblike homofobije v šolah. Raziskava je bila izvedena v Sloveniji, Nemčiji in na Švedskem, raziskovalci pa so si prizadevali, da bi mavrične družine postale viden, živ in samoumeven del šole. V nadaljevanju bom povzela nekaj rezultatov raziskave, ki predstavljajo doživljanje vsakdanjika mladih in otrok kot članov mavričnih družin.

Večina mladih in nekaj mlajših otrok v raziskavi je izrazila, da nočejo biti prepoznani kot otroci z istospolnimi starši ali kot člani mavričnih družin. Nekateri med njimi so celo zavračali vsako povezavo s temami, ki se dotikajo istospolnosti. Prav tako so slabšalni odnos, izražen v jeziku, do istospolno usmerjenih oseb predstavili kot del šolskega vsakdana. Predvsem zanimivo pa je dejstvo, da so zavrnili pričakovanja raziskovalk glede tega, da bi se morali zavzemati za pravice mavričnih družin samo zato, ker imajo LGBTQ starše. Izrazila se je potreba mladih iz Slovenije, da ukrepajo jasno in odločno v primeru homofobičnih in seksističnih izjav in tako se zdi, da so takšne izjave razumeli kot neposredno usmerjene proti njihovim družinam. Spodbudno je tudi dejstvo, da nihče od mladih in otrok ni poročal o fizični obliki nasilja, ki bi nastala zgolj na podlagi spolne usmerjenosti njihovih staršev. Vendar pa lahko to razumemo tudi kot tabuizacijo in molk in ni nujno, da je v resnici tako. Poudarili pa so predvsem »zasliševanje« in pretirano radovednost o delovanju njihovih družin. V vseh treh državah je večina udeležencev omenjala tudi preveliko nevidnost mavričnih družin, tako v običajnih pogovorih kakor tudi v učnih načrtih za

šole, nekateri med njimi so kritizirali tudi reprodukcijo normativnih podob družine in spola. Veliko mladih, predvsem v Sloveniji, se je soočalo tudi s spraševanjem o socialnih in bioloških razmerjih, kar so doživljali kot obremenjujoče (»Ni možno, da bi imel/-a dve mami.«; »Kako ne veš, kdo je tvoj oče?«). Kot velik problem se je pokazalo tudi neposredno identificiranje otroka s spolno usmerjenostjo njegovih staršev, kot se je pokazalo v izjavah: »Pozneje boš tudi ti lezbijka.«, »Tudi ti sam boš postal gej.« V Sloveniji so udeleženci opisali odnos okolja do nečesa, kar naj bi šlo »narobe«, povezali s spolno usmerjenostjo otrokovih staršev: »Ni čudno, da si tako nervozen, če imaš pa take starše.« Otroci so poročali celo o tem, da so jih njihovi učitelji na podlagi spolne usmerjenosti njihovih staršev obravnavali slabo ali nepravilno ali pa se bojijo, da bi se to začelo dogajati. Izpostavljenost se je kazala na naslednji način: »Boš ti, ki imaš dva očeta, kaj povedal o mavričnih družinah.« Skoraj vsem otrokom predstavlja največji izziv, kako ravnati s konflikti med lojalnostjo svoji družini in lastno avtonomijo. Posredno so namreč vpleteni v izkušnje potencialne stigmatizacije svojih staršev in denormalizacije, zato skušajo izraziti svojo pripadnost družini. Hkrati pa pripadnost čutijo tudi do svojih vrstniških skupin in heteronormativnega družbenega okolja, kar predstavlja del njihove lastne avtonomije. Kako se mladi potem spopadajo s tem pritiskom, je odvisno od stopnje pritiska in posamičnega heteronormativnega okolja. Kot najpomembnejša strategija v Sloveniji se je pokazal molk, saj je ravno to tisto orožje, ki mlade in otroke varuje pred nasiljem, vendar po drugi strani hkrati načinja njihovo samozavest, prilagodljivost, čustveno trdnost in samostojnost. Raziskava je pokazala, da je podpora staršev najpomembnejši dejavnik čustvene trdnosti pri otrocih in mladih, naslednji pomemben dejavnik pa je poznavanje drugih odraslih, otrok in mladih iz mavričnih družin. Pred njimi namreč otrokom in mladim ni potrebno skrivati spolne usmerjenosti svojih staršev. Vsem otrokom pa bi največ pomenile izkušnje, kako bi na preprost način dosegli, da bi njihovi vrstniki in prijatelji sprejemali mavrične družine, pokazali pristno zanimanje in jih odkrito cenili (Zaviršek in Sobočan 2012: 27- 32).

1.7 Medgeneracijski prenos vrednot

Vrednote predstavljajo enega izmed najpomembnejših psiholoških sestavnih elementov delovanja človeka. Vrednote na splošno definiramo kot nekaj, čemur posameznik pripisuje večjo načelno vrednost in posledično daje tej stvari prednost pred drugimi. Ravno vrednote pa so kasneje tisto, iz česar izhajajo posameznikove osebne kvalitete, načela in standardi. Po drugi stani pa nam vrednote predstavljajo neke vrste gonilo, ki vpliva na naše delovanje in odločitve. Ljudem vrednote predstavljajo podlago za določen način življenja, pa naj si to priznamo ali ne. Gre za to, da določeni ljudje svoje vrednote in vrednostne sisteme identificirajo in tudi načrtno spreminjajo (proaktivnost), drugi ljudje imajo vrednote za posledico pridobljenih vzorcev primarne in sekundarne socializacije, vere, politike, lokalne kulture itn. Gre za razliko med dvema stvarima – ali smo zgolj nek produkt okolja ali pa mi sami na podlagi svojega bistva oblikujemo okolje (Kos 2009).

Musek v Krančan (2013:3-4) pravi: »Za vrednote je značilna vrednostna komponenta: vedno se nanašajo na stvari, ki so bodisi pozitivno vrednotene in cenjene, bodisi negativno (antivrednote). Ljudje pojem vrednota največkrat razumejo kot tisto, kar vzbuja zadovoljstvo ali kot tisto, kar ustreza splošnim normam.«

Na podlagi zgoraj napisanega lahko vrednote razdelimo v dve veliki kategoriji. Prva se nanaša na stvari, ki so nam všeč in jih imamo radi, druga velika kategorija pa se nanaša na to, kar je prav. Musek razvije tudi faktorsko analizo vrednot, ki pripisuje pomembnost dvema dimenzijama. Prva dimenzija je usmerjena k tradicionalnim idealom in morali (tradicionalna moralna orientacija) ter zajema in predstavlja vrednote, kot so: družinska sreča, zvestoba, poštenost, dobrotu in delavnost. Znotraj te dimenzije se prepletajo družinski, moralni in etični ideali (Musek v Krančan 2013: 3-4). Ravno ta dimenzija igra veliko vlogo pri oblikovanju pogleda na homoseksualnost, saj družina mnogim predstavlja najpomembnejšo vrednoto in svoje mnenje ustvarijo glede na mnenje, ki že vlada znotraj njihove družine.

»Družinsko okolje neverjetno vpliva na značaj in razvoj otroka. Večine lastnosti, dobrih in slabih, ki oblikujejo značaj, se otrok »naleze« že zgodaj v domači hiši, v družini od staršev, pa tudi od drugih članov družine.« (Trstenjak 1991: 15)

Druga dimenzija pa pomeni usmerjenost k religioznim vrednotam - religiozna orientacija, ki je v povezavi z vrednoto vere. Tukaj je jasno izpostavljena usmerjenost k določenim religioznim idealom - religioznost (Musek v Krančan 2013: 3-4). Zlasti ta dimenzija ima ogromen vpliv na oblikovanje pogleda na homoseksualnost, saj vsi verski nauki ostro nasprotujejo homoseksualnosti in če je neki osebi vera visoko cenjena vrednota, bo to močno vplivalo na izoblikovanje njenega mnenja na tem področju. Kot sem že omenila je družina zelo pomemben dejavnik pri oblikovanju pogleda na homoseksualnost in je lahko hkrati podpirajoči ali zaviralni dejavnik pri oblikovanju lastnega mnenja posameznega družinskega člana.

Zlasti v obdobju adolescence je vloga družine zelo pomembna, saj posameznik že vnaša svoja razmišljanja, nove načine življenja ter nove vrednote tudi od drugod. Vse to lahko privede do konfliktov v družini in vzpostavi različna razmerja med starši in mladostnikom. Pri tem je izredno pomembno, da starši pustijo otroku pravico do lastnih prepričanj in drugačnega vrednostnega sistema (Vivič v Krančan 2013: 24). Starši od otroka pričakujejo določeno vedenje z namenom ohranjanja družinske skupine. Gre za to, da naj bi otrok pri sebi prepoznal le tista določena čustva in občutja, ki so sprejemljiva v njihovi družini. Tako se mora otrok v družini soočiti s potrebami odraslega – svojega roditelja in velikokrat se zgodi, da med razbiranjem pričakovanj staršev začne ugotavljati neskladja med lastnimi pričakovanji in vrednotami ter vrednotami svojih staršev (Čačinovič Vogrinčič v Krančan 2013: 46).

Glede izvora t. i. »medgeneracijskega prepada« v vrednostnih usmeritvah še vedno ni točnih in jasnih podatkov. Lahko je posledica družbenega razvoja, ki s seboj prinaša nova vrednotenja in nove poglede na stvari. Teh novosti se poslužujejo predvsem mlajše generacije, medtem ko starejše generacije ostajajo na istem. Prav tako je mogoče, da prihaja do premikov v vrednostnih orientacijah v teku življenjskega razvoja in da z zrelostjo prihajajo tudi drugačne vrednostne orientacije. V tem primeru generacijske vrednostne razlike ne bi bile posledica zrcaljenja drugačnih razmer v družbi, ampak posledica zakonitih intraindividualnih sprememb v vrednostnem razvoju posameznika (Musek v Krančan 2013: 46).

1.8 Socialno delo in homoseksualnost

Socialno delo ima na področju homoseksualnosti več področij delovanja, saj le-ta vpliva na različne spektre življenja ljudi. Po eni strani imajo socialni delavci podporno in svetovalno vlogo pri delu z istospolnimi ljudmi, ki se soočajo s problemi diskriminacije in stigmatizacije, po drugi strani pa spremembe v družinskem življenju prinašajo socialnemu delu nova delovanja na področju uveljavljanja pravic istospolnih družin.

Urek (2005: 168) pravi, da pojavljanje istospolnih družin in partnerstev pomeni postavljanje vedno novih strokovnih in etičnih izzivov za teorijo in prakso socialnega dela. Pravilno bi si bilo postaviti etično vprašanje, zakaj je to tako in začetni premike od mnenj, kot je, na primer »s tem se pri nas še nismo srečali«. Socialne delavke in delavci moramo zdravo pamet in nedejavno držo ter vrsto občutkov, kot je na primer »da to enostavno ni dobro za otroke« zamenjati in podpreti z lastnimi strokovnimi argumenti in predvsem aktivnim zagovorništvom. Predvsem pa je pomembno, da se pred delom z ljudmi pošteno in jasno lotimo lastnih predsodkov. Če nam to uspe uspešno opraviti, se bo pred nami pojavila celo vrsta nalog in dejanj, ki jih bomo morali še opraviti, da bomo lahko postali aktivni zagovorniki in podpora istospolni skupnosti pri nas:

- »Povečati moramo občutek za vsakdanje življenje in specifične situacije, s katerimi se srečujejo posamezni odrasli in otroci iz istospolnih družin;
- razviti načela in metode dela v smeri depatologizacije spolne usmerjenosti nasploh in istospolnih družin posebej;
- povečati pomoč depriviligiranim družinam in aktivno zagovorništvo;
- povečati delo v skupnosti na ozaveščanju in zmanjševanju diskriminacijskih dejavnikov, ki so vir stresa za posamezne otroke in odrasle;
- vključiti se v prizadevanja nevladnih organizacij in drugih akterjev za uveljavljanje, priznanje in večjo vidnost istospolnih partnerstev in družin.« (Urek 2005: 168)

Kot piše G. Čačinovič-Vogrinčič (1995: 120), je zelo pomembno, da se zavedamo raznolikosti družinskega življenja, saj je to zelo dragoceno za socialno delo. Pomaga nam namreč razumeti, da ljudje iščejo in ustvarjajo vedno nove oblike družin, saj si

lahko tako v različnih oblikah družinskega življenja ustvarijo svojo družino, jo kot svojo doživljajo in jo tudi sami poimenujejo. Iz tega lahko vidimo, da raznolikost pomeni tiste oblike družinskega življenja, ki so posameznikom uresničljive in jih definirajo kot družino in ne pomenijo krize družine. »Cilj znanstvenega in strokovnega premisleka v socialnem delu tako ne more biti odkrivanje, določanje idealnih ali »ustreznih« oblik družinskega življenja, temveč le prispevek k temu, da bi bolje razumeli življenje v njih in da bi dobili tisto, kar v družini potrebujemo.« (Ibid.)

Pomanjkljivosti v zakonodaji postavljajo istospolne družine v neenakopraven položaj. Posledično pride celo do tega, da je stigmatizacija tako močna, da se istospolne družine povsem zanika. Istospolne osebe se zato na morejo na področju družine in raziskovanja uresničljivosti boriti za svoje pravice, kar pa moramo socialni delavci in delavke razumeti kot politični boj za pravico do obstoja, v katerega se moramo aktivno in v čim krajšem času vključiti tudi sami. Pri tem moramo uporabiti vsa svoja sredstva, predvsem najprej začeti s socialno akcijo, ki nam bo pomagala doseči spremembe in vključiti nove družinske oblike med legitimne oblike družine. S tem bomo istospolnim osebam pomagali, da jih bodo lahko potem sploh začeli uresničevati. Posamezniki in člani družin, ki pa so to že dosegli in v takih oblikah družin že živijo, bodo s tem pridobili večjo legitimnost in moč. Enako velja tudi za strokovnjakinje in strokovnjake, ki naj bi jih pri tem podpirali (Urek 2005: 169-170).

Še vedno predstavlja velik problem nevednost oziroma pomanjkanje izkušenj ali stikov socialnih delavcev z istospolnimi osebami, kar pa posledično povzroča pomanjkanje znanj in načinov ravnanja s to vrsto populacije. Matzner v Podkrajšek (2009:49) omenja, da lahko pride tudi do tega, da se morajo LGBT osebe soočiti z dvostranskostjo socialnega dela. LGBT populacija namreč postaja vedno bolj vidna in to posledično pripelje do večje potrebe po razvijanju novih socialnih programov, prilagojenim lezbijkam, gejem in vsem drugim LGBT osebam. Te osebe imajo namreč svoje značilne potrebe, zato se in se bo tudi v prihodnosti vedno več socialnih delavk in delavcev srečevalo s to populacijo. Delovati morajo tako, da jim bodo lahko zagotovili okolje, ki ne bo homofobično, bifobično ali transfobično. To pa je zelo težko delo, saj se dogaja, da socialno delo in socialni programi dejansko velikokrat spregledajo osebe, ki so del te populacije. V kolikor tem osebam že nudijo

pomoč in storitve, pa se mnogokrat zgodi, da je ta pomoč nedosledna in diskriminatorna, strokovnjake pa pri njihovem delu ovirajo lastni predsodki.

Pri socialnem delu je ena izmed najpomembnejših stvari pogovor, ki socialnim delavcem in delavkam predstavlja osrednji prostor, kjer se dogaja proces pomoči. Spremenil in izostril se je predvsem pomen pogovora, govora in jezika. To ostrino so s seboj prinesli postmoderni koncepti, ki so socialni odnos definirali tako, da sta v njem socialni delavec in uporabnik sogovornika in soustvarjalca. S časom pa se spreminja tudi jezik in to sicer na najboljši način, ki socialnim delavcem omogoča, da z njim opišemo tisto posebno, značilno socialno delavno v procesu pomoči (Čačinovič Vogrinčič et al. 2008: 7).

Ravno zato menim, da je zelo pomembno poznati jezik in izraze, ki se pojavljajo v svetu istospolnih oseb. Ravno z uporabo »njihovih« izrazov se jim bodo socialni delavci lahko približali in jih bodo te osebe lažje sprejele ter se jim odprle. S tem pokažejo, da so njihove definicije ali poimenovanja ravno tako pomembna kot katerakoli druga in da jih spoštujejo, poznajo ter uporabljajo v pozitivni luči. Jezik LGBT skupnosti se namreč ves čas spreminja in če želijo socialni delavci ustvariti prostor za pogovor s to skupino ljudi, se morajo ves čas izobraževati in spoznavati nove izraze ter jim na tak način ostati blizu.

Pri socialnem delu ne moremo mimo koncepta perspektive moči, zlasti, ko je govora o delu s stigmatiziranimi družbenimi skupinami (v našem primeru istospolnimi osebami). Premik k perspektivi moči nas usmeri, da v prispevku uporabnika/-ce spoštljivo iščemo njeno/-govo moč, vire. Saleebey (1997:3) pravi: »Praksa, ki temelji na perspektivi moči, pomeni, da bo vse, kar delaš kot socialni delavec, utemeljeno s tem, da pomagaš odkriti, olepšati, raziskati in izkoristiti klientovo moč in vire, ko mu pomagaš, da doseže svoje cilje, uresniči svoje sanje in razbije okove ovir in nesreč.«

Menim, da bi morali socialni delavci delovati tako, da bi istospolnim osebami pokazali vsa znanja in veščine, ki jih posedujejo, saj lahko njihovo znanje pripomore k razvoju boljše družbe. Poudarek je zlasti na tem, da se krepí njihova samozavest, da se odpravlja že vnaprej predpostavljena nemoč in se jim pokaže pozitivne plati njihove »drugačnosti«. Naloga socialnih delavcev je, da istospolno skupnost naučijo, da imajo moč in jim pokažejo kako in na kašen način jo lahko uporabijo.

Predvsem pomembno je tudi, da se socialni delavci poslužujejo uporabe socialnoekološkega načela, ki govori o tem, da morajo socialni delavci najprej aktivirati, mobilizirati, krepiti naravne mreže uporabnikov v skladu s postavko maksimalnega aktiviranja naravne socialne mreže. Naravno socialno mrežo predstavljajo posamezniku njegova družina, prijatelji, sodelavci in sosedje. Če uporabnik nima svoja nosilne mreže za svoje življenje, je naloga socialnega delavca, da mu jo pomaga oblikovati v naravnem socialnem kontekstu (Čačinovič Vogrinčič et al. 2008: 18).

Najbolj pa se morajo socialni delavci zavedati pomena vloge njihovih uporabnikov, v tem primeru istospolnih oseb. Oni so namreč v vsej zgodbi tisti, ki so eksperti iz izkušenj in tisti, ki imajo glavno besedo. Naloga socialnih delavcev pa je, da jim verjamejo ter dajo prostor, da so njihove zgodbe slišane in upoštevane. Socialni delavci se v prostoru pogovora znajdejo kot spoštljivi in odgovorni zavezniki, ki so vedno, ampak res vedno na strani uporabnika in so tam zanj in njemu v pomoč.

2. Problem

Homoseksualnost že dolgo ni več nekaj »novega« in njenega obstoja ni več mogoče zanikati. Ker se tudi večina družb spreminja, se počasi zmanjšujejo tudi tabuji, povezani s homoseksualnostjo in se zato o tem področju tudi več govori (Kuhar 2008).

Še vedno pa homoseksualnost v današnji družbi velja za nekaj nenaravnega in nenormalnega. Ljudje imajo do tega fenomena še vedno negativen odnos in veliko predsodkov. Homoseksualci so pogosto žrtve diskriminacije in homofobije, ki je pogostejša pri ljudeh, ki nimajo stika s homoseksualnimi osebami. Zdi se, da je v Sloveniji še vedno prisoten strah pred neznanim, pred Drugim, ki nima realne podlage.

Za ustvarjanje razlik med zvezami homoseksualnim in heteroseksualnim parov je odgovorna heteronormativnost družbe. Slovenija spada med pozno moderne družbe, katerih značilnost je favoriziranje heteroseksualnosti in s tem stigmatiziranje homoseksualnosti. S tem so homoseksualno usmerjeni ljudje podvrženi pritisku, da morajo vstopiti in živeti v heteroseksualni zvezi. Takšni posamezniki potem živijo v strahu pred stigmatizacijo družbe in se bojijo oblikovati in razkriti svojo homoseksualno identiteto. Vse te težave so značilne zgolj za homoseksualce; heteroseksualci takšnih težav nimajo, saj družba nanje ne izvaja nobenega pritiska, ker izpolnjujejo njena pričakovanja. Homoseksualci doživljajo večje sprejemanje v zavetju zasebnosti, znotraj družinskega in prijateljskega kroga. Bolj problematično pa je še vedno razkrivanje v javnosti, saj se homoseksualci bojijo odziva družbe na njihovo spolno usmerjenost in različnih oblik nasilja (fizično nasilje, žaljenje ...) (Švab in Kuhar 2005).

Glede mnenja oziroma pogleda na homoseksualnost je družba vedno bolj razdeljena, vrzel med zagovorniki in nasprotniki se pogloblja, kar kaže npr. nedavni referendum o spremembi ZZZDR glede definicije družine. Zlasti prihaja do razlik med različnimi generacijami v mnenju o istospolnih partnerstvih ter o njihovih pravicah. V svoji diplomski nalogi se bom osredotočila na mnenja treh generacij, in

sicer mlajše, srednje in starejše generacije znotraj dveh družin in med seboj primerjala njihova mnenja.

Namen diplomske naloge je raziskati, kaj najbolj vpliva na oblikovanje mnenja različnih generacij glede pojma homoseksualnosti in ugotoviti vlogo medgeneracijskega prenosa vrednot glede pogleda na homoseksualnost. Raziskala bom tudi področje sklenitve zakonske zveze istospolnih partnerjev ter njihovih prizadevanj glede pravice do posvojitve otrok in kakšno je mnenje različnih generacij do teh prizadevanj. Zanimalo me bo tudi področje diskriminacije homoseksualcev in njenih načinov izražanja. Poleg tega želim raziskati tudi, kako različne generacije pojmujejo družine z istospolnimi starši in ali jih definirajo kot »prave« družine.

Raziskovalna vprašanja:

Glavno raziskovalno vprašanje je, ali je v slovenskem okolju mogoče prekiniti medgeneracijski prenos stereotipnih pogledov na manjšine, kot so istospolne osebe? Želim odgovoriti na naslednja podvprašanja:

- Kakšno je mnenje različnih generacij o homoseksualnosti?
- Kaj najbolj oblikuje mnenja različnih generacij na homoseksualnost?
- Kakšne razlike se pojavljajo med različnimi generacijami glede mnenja o pravici sklenitve zakonske zveze med homoseksualci?
- Kakšne razlike se pojavljajo med različnimi generacijami glede podpore prizadevanjem homoseksualcev, da bi dobili pravico do posvojitve otrok?
- Kaj bi osebe iz različnih generacij storile, če bi izvedele, da je njihov bližnji istospolno usmerjen?
- Je družina z istospolnimi starši s strani različnih generacij razumljena kot »prava« družina?
- Ali različne generacije menijo, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot heteroseksualne?
- Ali različne generacije menijo, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji in na kakšen način?

3. Metodologija

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, saj moje osnovno izkustveno gradivo predstavljajo besedni opisi. Zbrala sem vse potrebne besedne opise, ki se nanašajo na moj raziskovalni pojav in jih nato obdelala na kvalitativen način.

Raziskava je glede na stopnjo v procesu spoznavanja tudi eksplorativna oziroma poizvedovalna, saj sem opredelila osnovne značilnosti svojega raziskovalnega pojava, jih definirala in poiskala njegove sestavine. Poleg tega moj cilj ni bil zajeti celotne populacije, temveč sem se opredelila na manjše število primerov. Namen je bil pridobiti poglobljen pogled na raziskovalni problem.

Raziskava je tudi empirična, saj sem zbirala novo, neposredno izkustveno gradivo, ki sem ga pridobila s spraševanjem in ne z uporabo že obstoječega gradiva.

3.2 Spremenljivke oz. teme raziskovanja

Osnovna tema moje raziskovalne naloge je pogled različnih generacij in njihovo mnenje na področju homoseksualnosti. Znotraj raziskovalne naloge so me zanimale še teme, kot so:

- sklenitev zakonske zveze istospolnih partnerjev;
- pravica do posvojitve otrok istospolnih partnerjev;
- diskriminacija homoseksualcev;
- medgeneracijski prenos vrednot v družini;
- vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti;
- podpora enakopravnosti pravic istospolnih oseb.

3.3 Merski instrumenti ali viri podatkov

Merski instrument je predstavljal vprašalnik, ki sem ga sestavila sama in vsebuje 14 vprašanj. Vprašalnik je odprtega tipa, saj sem želela izvedeti čim bolj poglobljene in vsebinsko bogate odgovore, predvsem pa omogočiti respondentom neomejeno

odgovarjanje na vprašanja. Ker sem ga sestavila sama, sem ga predhodno tudi testirata.

Vir podatkov so intervjuji, ki so standardizirani, saj so bila vprašanja postavljena že vnaprej. To je zagotovilo večjo veljavnost in primerljivost podatkov, saj so vsi intervjuvanci dobili enaka vprašanja. Intervjuji so tudi individualni, saj sem jih opravila z vsakim intervjuvancem posebej.

3.4 Opredelitev enot raziskovanja – populacija, vzorec

Populacijo predstavljajo vse družine, ki imajo stalno prebivališče v Republiki Sloveniji ter zajemajo vse tri generacije, ki sem jih intervjuvala. To so: mlajša generacija (18-30 let), srednja generacija (40-50 let) in starejša generacija (60-90 let).

Ker vsaka enota v populaciji ni imela enake možnosti, da pride v izbor, je moj vzorec neslučajnostni. Vzorec je tudi priročen, saj sem izbrala družini, ki sta meni kot raziskovalki najbolj dostopni. Skušala sem se izogibati intervjujev z osebami, ki jih poznam, saj nisem želela dobiti pristranskih odgovorov. Zato sem si izbrala družine, katerih članov osebno ne poznam in tako pridobila bolj verodostojne podatke. Tako sem prvo družino izbrala po priporočilu svoje mame in tako opravila intervjuje z družino njene dolgoletne sodelavke, ki prihaja iz Mozirja. Drugo družino mi je priporočil moj fant, in sicer gre za družino njegove učiteljice iz osnovne šole, ki prihaja iz Žirov (natančneje kraja Račeva). Tako sta mi mama in fant priskrbeli telefonske številke obeh družin, ki sem jih preko telefona prosila, da bi mi pomagali pri moji diplomski nalogi. Na tak način sem pridobila vse potrebne respondente, ki so pokrivali vse tri opredeljene generacije, poleg tega pa sem pridobila tudi podatke iz dveh različnih regij – Štajerske in Gorenjske.

3.5 Zbiranje podatkov oz. empiričnega gradiva

Podatke sem zbirala s pomočjo metode spraševanja, in sicer sem opravila intervjuje z družinama, ki zajemata vse tri zgoraj opredeljene generacije. Z družinama sem

opravila standardizirane intervjuje in tako dosegla večjo veljavnost ter primerljivost podatkov.

Pred tem sem se s člani družin dogovorila za dovoljenje oziroma njihovo privolitev za izvedbo intervjujev preko telefona. Po njihovi privolitvi k sodelovanju smo se dogovorili glede ure, kraja in datuma izvedbe intervjujev. Intervjuje sem izvedla v času od 20. 3. 2016 do 26. 4. 2016. Vsak intervju s posamezno osebo je potekal približno eno uro. Kraj izvedbe intervjuja je v obeh primerih na željo članov družin potekal na njihovih domovih.

3.6 Obdelava gradiva

Pri obdelavi podatkov sem uporabila postopke in načela kvalitativne analize. Najprej sem se lotila prvega koraka kvalitativne analize, in sicer urejanja podatkov. Ker sem med izvedbo intervjujev pogovore snemala (z dovoljenjem respondentov), sem pri tem koraku intervjuje najprej prepisala v slovenskem knjižnem jeziku in odstranila morebitna mašila (em, mmm ...), tako da je bilo besedilo izbrano, pregledno in urejeno. Nato sem se lotila kodiranja podatkov, pri čemer sem kodirala vsak intervju posebej.

Pri drugem koraku kvalitativne analize - določitvi enot kodiranja - sem besedilo razčlenila tako, da sem najprej dele besedila ločila s poševnicami (/). Kot izjave sem označila tiste dele besedila, ki so se meni kot raziskovalki zdeli pomembni in relevantni. Na koncu vsake izjave sem v oklepaju zapisala številko izjave in črko, ki je pripadala respondentu (npr. A1). Tako mi oznake A1-A60 predstavljajo izjave prvega intervjuja, B1-B56 oznake drugega, C1-C47 tretjega, D1-D57 četrtega, E1-E40 petega in F1-F42 oznake šestega intervjuja.

Pri tretjem koraku sem se lotila odprtega kodiranja, kjer sem najprej ustvarila stolpčno tabelo. Nato sem v prvi stolpec razporedila številke izjav, v drugi stolpec pojme, v tretji stolpec kategorije in v zadnji, četrti stolpec še teme raziskovanja. V nadaljevanju dodajam primer izseka tabele.

Ko sem končala z odprtim kodiranjem, sem se lotila še osnega kodiranja. Pri tem sem najprej združila vse pojme, ki spadajo pod isto kategorijo, razbrala pa sem jih iz tabele odprtega kodiranja. Tako sem na koncu dobila urejeno celoto, sestavljeno

iz tem, kategorij in pojmov in dobro razvidnost izjav. S krepko pisavo sem nato označila teme raziskovanja, znotraj teh pa so posamezne kategorije, sestavljene iz opredeljenih pojmov, ki imajo v oklepajih dodane pripadajoče izjave.

Tako na koncu dodajam še izsek osnega kodiranja:

Mnenje o homoseksualnosti

- Izpostavljanje v javnosti
 - Potrebno zmanjšati (A1)
- Sprejetost v družbi
 - Normalno (A3)

Na koncu sem se lotila še odnosnega kodiranja, kjer sem se spraševala, v kakšnem odnosu so dane kategorije do drugih kategorij ali pojmov. Zanimalo me je tudi, kakšni so njeni vzroki ali kategorije, ki so pred njo, katere so njene posledice in pogoji. Primer odnosnega kodiranja.

Ugotovila sem tudi povezavo med najpomembnejšimi vrednotami v življenju oseb in njihovim (ne)podpiranjem prizadevanj za pravice istospolnih oseb in mnenja o homoseksualnosti nasploh. Zlasti je bilo opaziti povezavo med tistimi, ki so zelo religiozno usmerjeni in je vera ena izmed njihovih najpomembnejših vrednot. Ti so namreč zelo negativno naravnani do homoseksualnosti in vseh pravic, za katere si prizadevajo istospolne osebe.

ŠT. IZJAVE	PREPISANA IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1.	Homoseksualci se ne bi smeli toliko izpostavljati v javnosti.	Potrebno zmanjšati	Izpostavljenost v javnosti	Mnenje o homoseksualnosti
A2.	Ne bi smeli zahtevati toliko svojih pravic	Potrebno zmanjšati	Zahteva po pravicah	Mnenje o homoseksualnosti

Tabela 1: Primer odprtega kodiranja

4. Rezultati

Rezultate sem napisala na podlagi opravljene analize podatkov oziroma kodiranja intervjujev. Intervjuje sem opravila s člani dveh družin, ki zajemajo tri različne generacije, določene za mojo raziskavo. To so: mlajša generacija (18-30 let), srednja generacija (40- 50 let) in starejša generacija (60-90 let).

4.1 Mnenje o homoseksualnosti

Respondente sem najprej povprašala o njihovem mnenju o homoseksualnosti nasploh in o tem ali ta fenomen smatrajo kot nekaj popolnoma normalnega, običajnega ali kot nekaj »nenaravnega«. Tukaj sem zlasti pri osebah starejše generacije izvedela, da bi imele rajši, če se istospolne osebe v javnosti ne bi toliko izpostavljale in da bi bilo bolje, če bi homoseksualnost ostala skrita in se istospolne oseb ne bi nikoli razkrile pred javnostjo. Prav tako so omenjale pojmovanje homoseksualnost v preteklosti, ko je bila ta tema še tabu in se o njej sploh ni pogovarjalo:

»Vedelo se je, da kdor je bil dolgo časa samski in se ni poročil, da je z njim nekaj narobe in da ima neke simpatije do istega spola. Prav tako se je vedelo, da je z njim nekaj narobe, če je šel za župnika.«

Homoseksualnost zanje ni sprejemljiva, ni naravna, normalna in jo smatrajo zgolj kot neko »pogruntavščino« današnje družbe in da se ljudje označijo za homoseksualce zgolj zato, da bi bili popularni, saj je to v zadnjem času postalo moderno. Pri srednji generaciji je bilo na splošno zaznati zelo pozitivno mnenje o homoseksualnosti, osebe v tej generaciji smatrajo homoseksualnost kot nekaj normalnega, v tem ne vidijo nič slabega. So mnenja, da če se imajo istospolne osebe rade, imajo vso pravico biti skupaj in temu ne nasprotujejo. Pri mlajši generaciji pa so mnenje deljena, saj se stališča rahlo razlikujejo. Tako je moški predstavnik mlajše generacije mnenja, da se istospolne osebe ne bi smele toliko izpostavljati v javnosti in zahtevati toliko svojih pravic. Po drugi strani pa je mnenja, da je homoseksualnost danes postala že nekaj popolnoma normalnega, saj se v javnosti pojavlja vedno več primerov. Ženska predstavnica mlajše generacije pa

homoseksualnost nasploh zelo podpira, glede te teme nima predsodkov in meni, da si lahko vsak izbere svojega partnerja ne glede na spol.

»Če se imata dve osebi radi in si želita biti skupaj, v tem ne vidim nič slabega, saj s tem nikomur ne škodujeta.«

4.2 Poznanstvo s homoseksualno osebo

Za mojo raziskavo se mi je zdelo ključnega pomena povprašati osebe po morebitnih poznanstvih s homoseksualno osebo, saj ima lahko to ključen pomen pri oblikovanju mnenja o homoseksualnosti nasploh in do posameznih homoseksualnih oseb. Pri osebah mlajše generacije moški predstavnik prve družine pozna in je že bil v stiku s homoseksualno osebo ženskega spola, ženska predstavnica druge družine pa takšnega poznanstva nima. Pri osebah srednje generacije prav tako članica prve družine pozna homoseksualno osebo ženskega spola, članica druge družine pa ne pozna nobene. Pri osebah starejše generacije nobena od predstavnic ne pozna nobene homoseksualne osebe.

4.3 Izkušnja poznanstva s homoseksualno osebo, vpliv poznanstva na oblikovanje mnenja o homoseksualnosti

Tukaj me je zanimalo predvsem, kakšna je bila izkušnja poznanstva s homoseksualno osebo in kakšen vpliv je imelo to poznanstvo na oblikovanje mnenja mojih respondentov o homoseksualnosti. Moški predstavnik mlajše generacije pravi, da osebo pozna že nekaj let, čeprav večjih stikov z njo ni imel. Klub temu jo je opisal kot čisto normalno in zabavno osebo, poznanstvo te osebe pa na njegovo mnenje o homoseksualnosti ni imelo nobenega vpliva.

»Poleg tega pa sem imel s to punco le bežne stike in bi se mogoče situacija spremenila, če bi jo bolje spoznal in se z njo več pogovarjal.«

Predstavnica srednje generacije je svoje poznanstvo s homoseksualno osebo opisala kot zelo pozitivno, dekle je označila kot popolnoma normalno, simpatično, prijazno in lepo vzgojeno. Spoznala jo je preko svoje hčere, saj sta skupaj trenirali

košarko. Pravi, da se njen odnos do tega dekleta po njenem razkritju ni spremenil, da sta še vedno v dobrih odnosih in se do nje obnaša kot do vseh drugih hčerinih prijateljic. Pravi, da je ta izkušnja njeno pozitivno mnenje o homoseksualnosti le še utrdila.

»Ta izkušnja je pripomogla k temu, da sem še utrdila svoje pozitivno mnenje do istospolnih oseb, saj sem imela s to punco res lepo izkušnjo in na njej zaradi njene spolne usmerjenosti nisem opazila nič slabega ali drugačnega.«

4.4 Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti

Pri tej temi me je zanimalo, kako oziroma na kakšen način so si osebe, ki ne poznajo nobene homoseksualne osebe, ustvarile mnenje o homoseksualnosti. Tukaj so osebe najpogosteje navajale medije kot glavni vir oz. podlago za ustvarjanje njihovega mnenja. Zlasti so tukaj omenjale razne resničnostne šove, kjer naj bi se homoseksualne osebe največkrat pojavljajo. Predvsem predstavnice starejše generacije so omenjale tudi časopise in revije. Pri oblikovanju mnenja mlajše generacije je pomembno vlogo igralo tudi poznanstvo z osebami, ki poznajo homoseksualne osebe. Pri mlajši generaciji je imel velik vpliv tudi študij in posledično spoznavanje novega kroga ljudi (prijatelji, sošolci) z različnimi mnenji. Pri starejši generaciji je bilo opaziti vpliv krščanskih vrednot in cerkve, ki ima močan vpliv:

»Najprej sta bila ustvarjena tudi moški in ženska, Adam in Eva, in iz tega vse izhaja. Tako je bilo namenjeno že včasih in že v Bibliji je zapisano, kaj je naravno, normalno in tega bi se morali tudi držati.«

4.5 Enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb

Pri tej temi me je zanimalo, ali osebe različnih generacij menijo, da bi morale imeti istospolne in raznospolne osebe enake pravice. Skoraj vse osebe so bile mnenja, da istospolne osebe ne bi smele imeti enakih pravic kot raznospolne. Le dve osebi sta podpirali enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb. Predstavnica srednje

generacije je poudarila, da podpira enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb, ne podpira pa enakopravnosti istospolnih in raznospolnih parov.

»Podpiram, da ima oseba, ki je istospolno usmerjena, enake pravice kot oseba, ki je heteroseksualno usmerjena. Ne podpiram pa ideje, da bi imeli istospolni pari enake pravice kot heteroseksualni pari.«

Prav tako pravico enakopravnosti podpira tudi predstavnica mlajše generacije, ki meni, da si istospolne osebe zaslužijo dostop do enakih pravic kot raznospolne.

4.6 Pravica do sklenitve zakonske zveze

Zanimalo me je, ali respondenti podpirajo dejstvo, da bi lahko imeli istospolni pari pravico do sklenitve zakonske zveze in bi bili s tem upravičeni do vseh pravic, do katerih so upravičeni heteroseksualni pari znotraj zakonske zveze. Pri tem so bila mnenja deljena, saj bi polovica respondentov takšno pravico podprla, polovica pa ne. Starejša generacija je povedala, da to ni normalno, naravno in da se med seboj poročajo zgolj moški in ženske, ki si lahko potem skupaj ustvarijo družino. Prav tako so dejali, da je poroka sveta skupnost moškega in ženske, sklenjena pred očmi Boga in da drugače ne bi smelo biti. Srednjo generacijo skrbi predvsem dejstvo, da bi pravica istospolnih parov do sklenitve zakonske zveze s seboj prinesla tudi pravico istospolnih partnerjev do posvojitve otrok, čemur pa ostro nasprotuje.

»Je pa res, da bi jim to dejanje potem omogočilo tudi zakonsko posvojitve otrok, čemur pa močno nasprotujem. Tako, da v bistvu podpiram zgolj sklenitev zakonske zveze, ne pa tudi posvojitve otrok.«

Mlajša generacija je bila pri tej temi razdeljena, saj polovica to pravico podpira, druga pa ne. Moški predstavnik mlajše generacije je dejal, da ga ne moti, če so par in da je »brez veze«, da se želijo tudi poročiti. Ženska predstavnica mlajše generacije pa pravico do sklenitve zakonske zveze v celoti podpira in pravi, da v tem ne vidi nič slabega.

»To se mi zdi popolnoma normalno in sem mnenja, da lahko tudi istospolni pari sklenejo zakonsko zvezo. Če se imajo radi in si želijo to uradno potrditi in uživati v varnosti in uradni potrditvi njune zveze, ne vidim nič slabega in to podpiram.«

4.7 Pravica do posvojitve otrok

Zanimalo me je, ali različne generacije podpirajo dejstvo, da bi lahko imele istospolno usmerjene osebe pravico do posvojitve otrok. Pri tej temi so si bile vse tri generacije obeh družin med seboj enotne, saj nihče od članov obeh družin ne podpira pravice istospolnih partnerjev do posvojitve otrok. Večina jih meni, da otrok potrebuje mater ženskega spola in očeta moškega spola, da na tak način od obeh spolov pridobi, kar potrebuje za normalen razvoj in odraščanje. Nekateri se sprašujejo in razmišljajo o tem, da bi kljub njihovim nasprotovanju lahko bilo otrokom bolje pri dveh materah kot pri pijanem in nasilnem očetu. Skrbi jih namreč vedno več nasilja, ki se pojavlja pri moških v heteroseksualnih družinah.

»Menim, da istospolne osebe ne bi smele imeti pravice do posvojitve otrok, čeprav se po drugi strani glede tega vedno bolj sprašujem, če ne bi bilo nekaterim otrokom bolje pri recimo dveh mamah, kot pa pri pijanem in nasilnem očetu.«

Kljub temu še vedno bolj podpirajo posvojitvev otrok dveh žensk kot pa dveh moških. Posvojitvev moških se jim zdi sporna, zlasti če bi imela dva moška za otroka punčko.

»Še vedno pa bi bila bolj na strani, da bi dve ženski posvojili otoka, kot pa dva moška. Da bi dva moška vzgajala otroka, se mi zdi zelo sporno, predvsem če bi imela punčko.«

Predvsem starejša generacija meni, da to ni normalno in da nikoli ne bo. Pravijo, da bi pravico do sklenitve zakonske zveze še nekako sprejeli, pravico do posvojitve otroka pa nikakor. Ena izmed reakcij je bila takšna:

»Kje si še to videl, ne more to laufat na takšen način!!!«

Pomisleki starejše generacije se nanašajo predvsem na to, da istospolne osebe ne morejo spočeti otrok po naravni poti, zato to ni naravno in jim ni všeč. Predstavnica srednje generacije sicer nasprotuje pravici do posvojitve otrok, vendar bi to dovolila pod pogojem, da bi se zgodilo ob otrokovi določeni starosti, ko bi sam za takšno dejanje lahko dal svoje soglasje. V drugem primeru to ni sprejemljivo, saj otrok nima svojega glasu in vpliva. Tudi mlajša generacije tej pravici nasprotuje, zlasti predstavnica družine, v kateri prevladujejo krščanske vrednote, ki ne dovoljujejo

drugačnega mnenja, saj je bila v tem duhu vzgojena že od nekdaj in ima takšno mnenje ukoreninjeno.

»Ker izhajam iz bolj tradicionalne krščanske družine, sem mnenja, da družino sestavljajo moški kot oče, ženska kot mati in otrok. Tako so me učili že od malega in to imam ukoreninjeno še sedaj, zato mi predlog posvojitve res ni všeč in tega ne odobravam.«

Na splošno sicer zelo podpira posvojitve otrok heteroseksualnih parov, saj na tak način otroci dobijo dom in družino. V tem primeru torej krvna nepovezanost ni moteč faktor, problem je odsotnost enega spola staršev, saj tako otrok ne dobi moške in ženske perspektive vzgoje.

4.8 Odnos družbe do otrok

Zanimalo me je mnenje različnih generacij o odnosu družbe do otrok istospolnih partnerjev. Mnenja so bila različna, saj so nekateri menili, da bi bili otroci istospolnih partnerjev obravnavani drugače, drugi pa, da bi se do njih obnašali povsem normalno. Najpogosteje so izrazili skrb, da bi se otroci istospolnih partnerjev soočali z drugačnim obravnavanjem, kot je: krutost, nesramnost, zbadanje, norčevanje, posmeh in opazke. Nekateri menijo, da družba takšnih otrok ne bi sprejela in bi bili otroci potem v zadregi, počutili bi se neprijetno in zmedeno. Predstavnica starejše generacije je primer zadrege opisala takole:

»Ko imajo v vrtcu materinski dan in vsi izdelujejo voščilnice za svoje mamice, otrok pa bi imela doma dva očeta in bi se lahko počutil zelo neprijetno in predvsem zmedeno.«

Mlajša generacija pravi, da gre svet naprej, družba se razvija, na sprejemanju drugačnosti bi morali delati že zgodaj v vrtcih, kjer bi se o tematiki pogovarjali v pozitivni luči. Prav tako naj bi imelo velik vpliv na odnos do teh otrok prepričanje posameznikovih staršev. Kritično stanje drugačnega obravnavanja vidijo predvsem v začetnih letih otrokovega šolanja, saj so takrat otroci še posebno kruti in nesramni do drugačnih sošolcev in sošolk. Če bi otroci imeli mamo in očeta nasprotnega spola, bi bili namreč za nesramne opazke in drugačno obravnavanje prikrajšani. Del srednje generacije pravi tudi, da bi se ljudje sčasoma na to navadili in bi se do njih

obnašali normalno oz. da bi se do njih obnašali normalno že od začetka. Drugi del pa je mnenja, da družba na to še ni pripravljena in zato odnos do otrok ne bi bil pozitiven.

4.9 Pojmovanje družine z istospolnimi starši

Zanimalo me je, ali različne generacije pojmujejo družino z istospolnimi starši kot »pravo« družino. Menijo, da je neke vrste družina, ampak ni prava družina. Vlada mnenje, da bi v takšnih družinah prihajalo do še večjih nesoglasij in težav kot v heteroseksualnih družinah. Takšno vrsto družine poimenujejo kot čudno, drugo skupnost, ki ima drugačne značilnosti.

»Kako le, to ni možno, da bi bila družina, ker enostavno ne more biti. To je neka čudna skupnost, ker otroci niso normalno spočeti, niso iste krvi kot starši, torej to ni družina. Tudi če otroke posvojijo, še ne pomeni, da je družina, vsaj ne normalna.«

Srednja generacija meni, da lahko postanejo družina, če si znajo organizirati vloge in se dopolnjevati med seboj, kot to počnejo v heteroseksualnih družinah.

»Če se tako počutijo so lahko tudi oni družina. V družini, kjer sta oče in mati, si malo delijo vloge ali pa se dopolnjujejo med seboj. Če se lahko tako organizirata tudi osebi istega spola, sta prav tako lahko družina.«

Starejša generacija meni, da to ni družina in ni možno, da bi bila, saj sta starša istega spola in jima je onemogočeno spočetja otroka. Tudi otroci niso biološki otroci staršev, niso normalno spočeti in zato to po njihovem mnenju ne morejo biti »prava« družina. Ena izmed predstavnic starejše generacije pravi:

»Le svojega otroka imaš zares rad, tistega ki si mu biološki starš.«

Predvsem pri mlajši in srednji generaciji je zaznati, da jih pri istospolnih družinah bolj moti odsotnost enega starša, kot pa krvna nepovezanost.

4.10 Diskriminacija

Zanimalo me je, ali različne generacije menijo, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji in na kakšen način. Večina meni, da so homoseksualne osebe podvržene različnim načinom diskriminacije. Predstavniki mlajše generacije je mnenja, da so homoseksualne osebe diskriminirane s strani določenih ljudi, saj jih eni podpirajo, drugi pa so proti njimi. Kot najpogostejši način izražanja diskriminacije so izpostavili fizično nasilje, predvsem s strani moškega spola. Navedli so še druge pogoste načine, kot so: zbadanje, posmeh, govorice, žaljivke, neprijetni pogledi, pozornost, nestrpnost in izpostavljenost. Zlasti starejša generacija pravi, da ne ve, na kakšen način naj bi bile homoseksualne osebe diskriminirane. Srednja generacija je kot način diskriminacije izpostavila odsotnost pravice do sklenitve zakonske zveze in pravice po posvojitve otrok.

4.11 Upravičenost diskriminacije

Želela sem izvedeti tudi, ali različne generacije menijo, da je diskriminacija do homoseksualnih oseb upravičena. Večina respondentov je odgovorila, da diskriminacija ni upravičena. Pri določenih osebah pa sem dobila odgovor, da je diskriminacija upravičena, saj istospolnih ljudi ne bi smeli obravnavati popolnoma enako kot raznospolne in ne bi smeli imeti enakih pravic kot vsi ostali.

»Zdi se mi pravilno, da se jih na nek način drugače obravnava, saj menim, da ne morejo biti popolnoma enako obravnavani kot vsi ostali.«

To se je nanašalo zgolj na odsotnost pravic, kot sta pravica do sklenitve zakonske zveze in posvojitve otrok. Ravno tako pa ne podpirajo fizičnega nasilja ali drugih nasilnih oblik izražanja diskriminacije oziroma homofobije. Zlasti starejša generacija je mnenja, da do diskriminacije in diskriminatornih dejanj sploh ne bi prihajalo, če bi homoseksualci ostali skriti in se ne bi toliko izpostavljali v javnosti.

»Ja, menim, da so izpostavljeni diskriminaciji, ker se o tem preveč javno govori, ker vemo, kdo take osebe so. Zaradi tega tudi prihaja do diskriminacije. Bolje bi bilo, da bi vse ostalo tajno. Diskriminacija ni upravičena. Če bi bili skriti, se vse to ne bi dogajalo.«

Pravijo, da homoseksualnost sploh ne bi smela biti dovoljena. Mlajša generacija meni, da je diskriminacija na podlagi spolne usmerjenosti neupravičena, saj si lahko vsak človek izbere svojega partnerja in ga na podlagi tega družba ne bi smela obsojati in drugače obravnavati.

4.12 Vrednote

Zanimale so me tudi najpomembnejše vrednote v življenju različnih generacij, saj lahko imajo močan vpliv na oblikovanje mnenja o homoseksualnosti. Skoraj vsi respondenti so kot eno najpomembnejših vrednot imenovali ljubezen. Naslednje tri najpogostejše vrednote so: družina, vera in zdravje. Kot druge pomembne vrednote so omenjali še: prijateljstvo, srečo, iskrenost, spoštovanje, dobre medosebne odnose, poštenje, pomoč in zaupanje.

4.13 Pogled na homoseksualnost

Zanimalo me je, ali imajo različne generacije izoblikovan lasten pogled na homoseksualnost in kdaj so si ga izoblikovali. Izvedela sem, da imajo vsi respondenti, razen enega, izoblikovan lasten pogled na homoseksualnost. Zlasti srednja generacija je svoj pogled izoblikovala v času prvega referendumu, ko se je o tem veliko govorilo po raznih medijih in so si istospolno usmerjeni prizadevali za svoje pravice. Predstavniki mlajše generacije so svoj pogled izoblikovali v času študija in spoznavanja novih ljudi, oz. ko so začeli dojemati, kaj homoseksualnost sploh pomeni in v čem so homoseksualne osebe drugačne od ostalih. Predstavniki starejše generacije sta si pogled izoblikovali, ko sta videli, kaj se dogaja v družbi in skozi razne televizijske šove.

4.14 Vpliv okolja na mnenje o istospolnosti

Želela sem izvedeti, ali okolje oz. bližnje osebe (sorodnik, prijatelj, sodelavec ...) vplivajo na mnenje respondentov o homoseksualnosti. Večina jih je odgovorila, da njihovo okolje in bližnje osebe na njihovo mnenje o homoseksualnosti nimajo

nobenega vpliva in imajo oblikovano popolnoma lastno mnenje. Poleg tega so člani vseh generacij izpostavili, da se o tej temi doma, znotraj družine sploh ne pogovarjajo. Predstavnica mlajše generacije druge družine pa se je zavedala velikega vpliva na oblikovanje njenega pogleda na homoseksualnost. Pravi, da je na njeno mnenje najbolj vplivala njena družina, predvsem njeni starši in stari starši. Njena družina je namreč zelo verna, krščanske vrednote pa vplivajo na celotno družino in oblikovanje njihovih stališč. Ker cerkev ostro nasprotuje homoseksualnosti, njim pa je cerkev ena izmed najpomembnejših vrednot, to neposredno vpliva na njeno mnenje. Tudi v času referendumov so vsi njeni volili proti in se je s tem jasno pokazalo njihovo mnenje. Pravi, da so imele velik vpliv na njeno mnenje tudi nove sošolke in prijateljice, ki jih je spoznala v času študija. Te imajo o homoseksualnosti veliko bolj pozitivno mnenje, zato je mnenje sčasoma spremenila tudi sama. Pri srednji generaciji sem slišala primer, ko je bilo ravno obratno in je mnenje moje respondentke vplivalo na mnenje njenih bližnjih (prijateljev, sorodnikov, sodelavcev).

4.15 Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe

Na koncu me je zanimalo, kaj bi storili pripadniki različnih generacij, če bi izvedeli, da je njihov bližnji (sorodnik, prijatelj, sodelavec...) homoseksualno usmerjen in ali bi se odnos do takšne osebe spremenil. Mlajša generacija meni, da se njihov odnos do takšne osebe ne bi spremenil. Na začetku mogoče tega ne bi verjeli, vendar bi se sčasoma na to navadili in dejstvo tudi sprejeli. Ženska predstavnica mlajše generacije je povedala, da bi to poznanstvo vzela kot izziv oz. možnost spoznanja s homoseksualno osebo in bi si lahko na podlagi tega ustvarila lastno mnenje o homoseksualnosti. To bi ji omogočilo uvid v perspektivo te osebe in njeno soočanje s težavami in dilemami, ki nastanejo kot posledica istospolne usmerjenosti. Ena izmed predstavnic starejše generacije meni, da bi se počutila nemočno, brez vpliva. Pravi, da vpliva ne smeš imeti iz spoštovanja in ljubezni do bližnje osebe, kar pa še ne pomeni, da ti je to všeč. Druga predstavnica starejše generacije je povedala, da na takšno osebo nikoli več ne bi gledala enako in da bi se njen odnos spremenil, saj se ji oseba ne bi zdela več popolnoma normalna. Pravi, da s takšno osebo verjetno ne bi ostala v stikih, skušala bi se od nje oddaljiti in z njo prekiniti stike.

»Mislim, da na to osebo nikoli več ne bi mogla gledati enako, saj se mi ne bi zdela več popolnoma normalna. Dvomim, da bi lahko s takšno osebo ostala v normalnih odnosih, verjetno bi se skušala od nje oddaljiti in omejiti stike, kolikor bi se le dalo.«

Pri mlajši generaciji ena predstavnica meni, da se njeno mnenje ne bi spremenilo, saj človeka sodi po njegovih dejanjih, osebnosti, poštenosti in ne po spolni usmerjenosti. Zanj bi bil največji šok, če bi izvedela, da je homoseksualno usmerjen nekdo od njenih sorodnikov, zlasti otrok. V tem primeru še sama ni prepričana, kako bi na to reagirala. Zelo burno je reagirala druga predstavnica srednje generacije, ki je dejala:

»Joj, jaz srčno upam, da ne, zlasti če bi se šlo za katerega izmed mojih otrok ali sorodnikov.«

Sicer pravi, da bi takšno osebo še naprej spoštovala in jo imela rada, vendar pa bi bil to zanj velik šok. Sprva bi se v odnosu do te osebe počutila zmedeno, zadržano in ne bi ravno vedela, kako se do nje obnašati. Sčasoma bi se s tem verjetno sprijaznila, vendar bi za to potrebovala mesec ali leto dni časa.

5. Razprava

Pri raziskavi je sodelovalo šest oseb, ki prihajajo iz dveh družin in zajemajo tri različne generacije. To so: mlajša generacija (18-30 let), srednja generacija (40-50 let) in starejša generacija (60-90 let). S svojo raziskavo sem zelo zadovoljna, saj pred začetkom dela nisem pričakovala, da se bodo moji respondenti tako odprli in jasno izrazili svoje mnenje o homoseksualnosti, ki je za marsikoga še vedno tabu tema. Zelo sem vesela, da sem imela možnost izvesti raziskavo na temo, ki me resnično zanima tudi v zasebnem življenju in bi si tudi v prihodnosti želela delovati na področju podpore, zagovorništva homoseksualnih oseb in boja za uveljavitev njihovih pravic. Zadovoljna sem tudi z dejstvom, da mi je uspelo pridobiti odgovore na raziskovalna vprašanja, ki so mi pomagala pridobiti širši vpogled o mnenju treh različnih generacij na temo homoseksualnosti. V prihodnosti si želim sodelovati tudi v kakšni bolj obširni raziskavi na temo homoseksualnosti v Sloveniji in si ustvariti še širšo sliko različnih perspektiv (ne)sprejemanja tega fenomena.

Najbolj me je presenetilo mnenje respondentov glede področja posvojitve otrok, zlasti o njihovi (ne)podpori pri prizadevanju istospolnih oseb za to pravico. Niti en respondent namreč ne podpira te pravice oz. so vsi jasno izrazili mnenje, da tej pravici ostro nasprotujejo. Nad tem dejstvom sem bila zelo presenečena, saj sem pričakovala, da bo zlasti mlajša generacija takšno prizadevanje istospolnih oseb podprla, vendar temu ni bilo tako. Pri tem so pogosto izrazili skrb, da bi bili takšni otroci žrtve drugačnega obravnavanja družbe, ki na to še ni pripravljena. O tem govori tudi Dogša (2000), ki pravi, da bi bili otroci istospolnih staršev potem žrtve stigmatizacije, zafrkavanja ali splošnega odklanjanja vrstnikov v šoli in med prijatelji. Govori tudi o tem, da ljudi skrbi, da bi otroci istospolnih staršev tudi sami postali istospolni usmerjeni, saj naj bi bili v tej smeri tudi vzgajani. Tega pomisleka in strahu pri svojih respondentih nisem opazila in tega tudi nihče ni podal kot vzrok za nasprotovanje pravice do posvojitve. Skoraj vsi so izpostavili tudi dejstvo, da otrok potrebuje očeta moškega spola in mamo ženskega spola, saj le tako otrok dobi vse potrebno za normalen razvoj in odraščanje. Dogša (2000) govori tudi o tem, da naj bi se dečki primerjali o močnimi, odločnimi, izobraženimi in pametnimi očeti in na tak način postali »pravi moški«. Po drugi strani pa naj bi se deklice enačile s svojimi materami, ki bi naj bile pasivne, podredljive, neizobražene, čustvene ter

polne topline in sočutja. Zato naj bi otrok imel ob sebi mater in očeta, da ne bi prišlo do kakršnihkoli težav. Takšne poglede ovržeta Zaviršek in Sobočan (2012: 43-48), ki pravita: »V Sloveniji namreč še vedno velja ukoreninjeno prepričanje, da otrok potrebuje mater in očeta, kar hkrati predstavlja prevladujoč vzorec, v katerega se umešča družinsko življenje.« Zelo sem bila presenečena tudi nad podatkom, da bi kar nekaj respondentov raje videlo, da bi otroka skupaj posvojili dve ženski, kot dva moška. Torej, če bi že morali sprejeti posvojitev otrok istospolnih oseb, naj bodo to vsaj osebe ženskega spola. Ti podatke močno kažejo na dejstvo, da so danes ljudje še vedno prepričani, da očetje nimajo čuta za vzgojo in nego otrok. Še vedno prevladuje mit o materinstvu, torej so ženske tiste, ki jih otrok bolj potrebuje in samo one znajo za otroke ustrezno poskrbeti. Ženske naj bi bile rojene za to, da postanejo matere in na tak način postanejo »prave« ženske. Potrebno se je zavedati, da je mit o materinskem nagonu zgolj mit in ne neko znanstveno preverjeno resnično dejstvo. Ta mit namreč izpodbija dejstvo, da so lahko tudi moški dobri in ljubeči očetje in nudijo otroku vse, kar potrebuje za normalen razvoj in odraščanje. Za bistveno nalogo moških še vedno velja, da so tisti, ki morajo skrbeti predvsem za materialno blaginjo družine in ne za vzgojo otrok. Vendar to danes ne drži več. Sama poznam mnogo moških, ki preprosto obožujejo svoje otroke in bi za njih naredili vse na svetu. Prav tako so aktivno vključeni v njihovo vzgojo in nego ter jim ravno tako nudijo ljubezen in toplino, ki ju otroci potrebujejo.

Podobno se je dogajalo tudi pri vprašanju, ali pojmujejo istospolne pare z otroki kot »pravo« družino. Skoraj nihče ni dejal, da to zanje predstavlja družino v pravem pomenu besede. Uporabljali so oznake, kot so: neka druga skupnost, čudna skupnost, neke vrsta družina oz. ni prava družina. Skoraj nihče takšne vrste družino ne priznava kot »pravo« in je tako niti ne poimenuje. Tudi drugače v javnosti velja prepričanje, da družine z istospolnimi starši niso »prave« družine in se zanje uporablja posebne izraze, kot so: kot netradicionalne, nekonvencionalne, alternativne oz. izbirne družine, socialne družine, 'parastarševanje' (Arendell v Urek 2005) in mavrične družine. Razlog za tako pojmovanje ni v nebiološki povezanosti otrok in staršev, najbolj moteč faktor je odsotnost enega spola staršev. Ravno takšna poimenovanja te družine še dodatno stigmatizirajo in jih oddaljujejo od »normalnosti«. Poleg tega na tak način poudarjajo njihovo drugačnost, odmaknjenost in postavijo v ospredje prevladujočo normo heteroseksualne družine.

Ko smo se pogovarjali o pravici istospolnih partnerjev do sklenitve zakonske zveze, sem pričakovala, da bo tej pravici naklonjena večina mojih respondentov, vendar se na koncu to ni zgodilo. Pri tej temi so bila mnenja deljena, saj jih polovica sklenitev zakonske zveze podpira, druga polovica pa ne. Pri tem je bilo izraženo mnenje, da bi načeloma podprli pravico do sklenitve zakonske zveze, če ta s seboj ne bi prinesla pravice do posvojitve otrok, čemur jasno nasprotujejo. O tem piše tudi Primorac (2002), ki navaja argumente, zakaj se homoseksualci ne bi smeli poročati med seboj. Eden od argumentov je skrb za blaginjo otrok. Predvsem pa so bili vsi respondenti oprti na definicijo zakonske zveze kot na življenjsko skupnost moškega in ženske. Tako je bilo, tako je in naj tako ostane še naprej. Kasneje Primorac (2002) govori o tem, da ima država legitimen interes za prokreiranje in zato lahko legitimno priznava – pravzaprav mora priznavati in podpirati – tako vrsto zveze, ki omogoča prokreiranje in odreče priznanje in podporo tisti vrsti zveze, ki je neprokreacijska. Vse to so homofobična stališča, saj predpostavljajo, da so samo moški in ženske upravičeni do sklenitve zakonske zveze, s čimer je pravica do sklenitve zakonske zveze istospolnih parov avtomatsko onemogočena. Tukaj bi se morala spremeniti predvsem vsebina Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, saj bi morala biti zakonska zveza definirana kot življenjska skupnost med dvema osebama in ne med moškim in žensko. Na tak način spol ne bi pogojeval sklenitve zakonske zveze in zakonodaja ne bi bila več diskriminatorna do istospolnih oseb. Do istospolno usmerjenih je diskriminatoren predvsem zgornji argument o tem, da država istospolnim parom onemogoča sklenitev zakonske zveze, ker naj bi imela legitimen interes za prokreiranje. Če bi to držalo, bi morala država onemogočiti sklenitev zakonske zveze tudi heteroseksualnim parom, ki ne morejo imeti otrok zaradi neplodnosti ali kašnega drugega vzroka. Ta argument torej preprečuje sklenitev zakonske zveze zgolj istospolnim parom, vendar ne zaradi njihovi nezmožnosti prokreiranja, ampak zgolj na podlagi njihove spolne usmerjenosti. Primorac (2002) se dotakne tudi blaginje otrok, kjer pravi, da bi bila dovolitev homoseksualne zveze slaba za otroke. Otroci, vzgojeni v istospolnih družinah, bi torej imeli starša istega spola in posledično samo eno vzorčno vlogo, po kateri bi se učili in zgledovali in ne dveh. Tudi ta argument je diskriminatoren, saj bi po tej logiki bila blaginja otrok ogrožena tudi v enostarševskih družinah in bi morala država onemogočiti obstoj takšnih družin. Prav tako bi morala onemogočiti nastanek družin v primerih, ko samske matere dobijo otroka s pomočjo umetne oploditve ali pa ko pride do

posvojitve s strani samskih staršev. Če se argument nanaša zgolj na pomanjkanje ene vloge starša, bi morale biti vse zgoraj naštetе oblike nastajanja družine onemogočene. Tako pa se onemogočanje nanaša zgolj na istospolne partnerje na podlagi njihove spolne usmerjenosti in zato argument ni upravičen.

V naši državi istospolni pari še vedno nimajo pravice do sklenitve zakonske zveze, imajo samo možnost registriranja istospolnega partnerstva. To pa jim žal ne prinaša enakih pravic, do kakršnih so upravičeni heteroseksualni pari znotraj zakonske zveze. Po drugi strani pa je spodbudno dejstvo, da se vedno več ljudi zavzema in podpira boj istospolnih oseb za njihove pravice. Dokaz temu je nedavna novela Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki je bila sprejeta marca 2015 in je za nekaj časa izenačila pravice istospolnih in raznospolnih partnerjev. Žal je naletela na oster odziv nasprotnikov in zaradi padlega Referenduma o zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ni stopila v veljavo.

Zelo sem bila razočarana, ker skoraj vsi moji respondenti menijo, da istospolnim osebam na splošno ne bi smele pripadati iste pravice kot raznospolnim osebam. Menijo, da se istospolne osebe ne bi smelo obravnavati popolnoma enako kot raznospolne. Kljub temu, da imajo na splošno pozitivno mnenje o homoseksualnosti, pa po drugi strani ne podpirajo enakopravnosti pravic.

Ko sem se z respondenti pogovarjala na temo diskriminacije homoseksualcev, so bili v veliki večini vsi mnenja, da so homoseksualci podvrženi diskriminaciji na več različnih načinov. Kot enega izmed najpogostejših načinov so navedli fizično nasilje, ki se pojavlja zlasti s strani moškega spola. Kasneje so navedli tudi načine izražanja diskriminacije, kot so: zbadanje, žaljivke, posmehovanje, govorice itd. Magić in Swierszcz (2012) govorita o tem, da posameznik doživlja fizično ali verbalno nasilje, kadar je soočen z izključevanjem, grožnjami, poškodovanjem ali poniževanjem zgolj na podlagi dejanske ali domnevne spolne usmerjenosti ali spolne identitete. Še vedno ne morem verjeti, da se istospolne ljudi obravnava drugače ali se jih celo fizično poškoduje zgolj na podlagi njihove spolne usmerjenost. Prepričana sem bila, da se bo stopnja homofobije in diskriminacije postopno zmanjšala in bodo ljudje

sprejeli homoseksualnost kot nekaj normalnega, ampak stvari se na žalost odvijajo ravno v nasprotno smer in nasprotovanje se vedno bolj nazorno izkazuje.

Predvsem srednja generacija je izpostavila tudi problem odsotnosti pravic istospolnih partnerjev, kot sta pravica do sklenitve zakonske zveze in pravica do posvojitve otrok. Pri tem ima zelo veliko vlogo država, saj jim te pravice še vedno odreka in ne skuša doseči enakopravnosti istospolnih in raznospolnih parov. Magić in Swierszcz (2012) govorita ravno o tem, ko pravita, da se institucionalizirana homofobija pojavi takrat, kadar so oblasti tiste, ki delujejo proti enakosti pravic LGBT oseb, zlasti v obliki diskriminatorne zakonodaje, institucionaliziranih politik, sovražnega govora izvoljenih predstavnikov, prepovedi parade ponosa ali drugih oblik diskriminacije.

Predstavnici starejše generacije pa sta mnenja, da bi morali homoseksualnost prepovedati, oz. da bi morali homoseksualci ostati skriti in se ne izpostavljati v javnosti. Menijo, da bi se s tem končale vse njihove težave in ne bi bilo več izpostavljeni diskriminatornim dejanjem. Spodbudno je mnenje mlajše generacije, ki je poudarila, da bi bilo potrebna več dela na sprejemanju homoseksualnosti v družbi. Poleg tega menijo, da bi bilo potrebno začeti uvajati temo homoseksualnosti že v zgodnje izobraževanje in jo otrokom predstaviti kot nekaj normalnega, vsakdanjega. Tudi Nataša Velikonja (1998) je pisala o tem, kako bi morale vzgojne in izobraževalne vsebine postati vir ustreznih, korektnih informacij glede področja homoseksualnosti. Govori tudi o tem, kako naj učitelji predstavijo lezbične in gejevske teme v učni program kot nekaj normalnega, kot del splošnega učnega načrta. Veliko učiteljev namreč predstavi tematiko kot neko posebnost, kot nekakšno eksotično temo, zaradi česar lahko učenci dobijo občutek, da ni tako pomembna kot ostale teme in ji ne posvečajo enake pozornosti in pomembnosti.

Spodbudno je bilo izvedeti, da imajo osebe, ki poznajo kakšno homoseksualno osebo, zelo pozitivno mnenje o homoseksualnosti. Takšno poznanstvo je njihovo dobro mnenje le še utrdilo. Vsi, ki so že imeli osebno izkušnjo s homoseksualno osebo, so jo opisali kot pozitivno in prijetno in so z njo ostali v dobrih odnosih. Velikokrat smo namreč pričali dejstvu, da imajo ljudje zelo negativno mnenje o homoseksualnosti, čeprav še ni nikoli v življenju niso imeli stikov s homoseksualno osebo. Večina heteroseksualcev torej nima praktično nobenih stikov z LGBT

osebami, kar privede do tega, da se jim zdi še tako vsakdanje obnašanje homoseksualcev nenavadno in šokantno (Bošnjak, et al. 2011).

Zelo zanimivo je bilo izvedeti, kako večina respondentov meni, da so si svoje mnenje o homoseksualnosti ustvarili sami in ne kako ne dovolijo, da bi nanj vplivalo okolje ali njihovi bližnji. Iz tega lahko sklepamo, da se vplivov na lastno mnenje sploh ne zavedajo. Čeprav so prej odgovarjali, da so si mnenje oblikovali tudi v času referendumov in ob gledanju resničnostnih šovov, tega ne povežejo s svojim mnenjem o homoseksualnosti. Zdi se mi zelo nespodbudno, da ljudje tega vpliva ne opazijo in ga ne prepoznajo. Večina je namreč trdno prepričana, da si mnenje ustvarjajo sami in popolnoma zanikajo kakršenkoli vpliv. Predvsem pri ženski predstavnici mlajše generacije pa je bilo opaziti močan vpliv družine in družinskih članov. Je pa edina, ki je svoje mnenje o homoseksualnosti spremenila s prihodom na fakulteto. Posledično je tudi edina, ki se zaveda vpliva okolja na svoje mnenje in ga tudi prepozna. Na oblikovanje negativnega mnenja je v tem primeru zelo vplivala tradicionalno krščanska vzgoja in krščanske vrednote, ki so ena izmed najpomembnejših vrednot v tej družini. Vzroki za to se pojavljajo tudi v predstavah, da homoseksualni način življenja ogroža družbeno sprejete religiozne vrednote tradicionalne družine ter vlogo obeh spolov, moškega in ženskega, znotraj družine (Bošnjak, et al. 2011). Znotraj te družine veljajo verska prepričanja. Kot je znano, cerkev ostro nasprotuje homoseksualnosti, zato menim, da nima poguma za oblikovanje lastnega mnenja, saj ima, kot je povedala sama, nanjo velik vpliv prepričanje njene družine. Gre za to, da naj bi otrok pri sebi prepoznal le tista določena čustva in občutja, ki so sprejemljiva v njegovi družini. Tako se mora otrok v družini soočiti s potrebami odraslega – svojega roditelja in velikokrat se zgodi, da med razbiranjem pričakovanj staršev začne ugotavljati neskladja med lastnimi pričakovanja in vrednotami in vrednotami svojih staršev (Čačinovič Vogrinčič v Krančan 2013:46).

Pričakovala sem tudi, da se odnos respondentov do svojih bližnjih ne bi bistveno spremenil, če bi izvedeli, da je nekdo od bližnjih homoseksualno usmerjen, vendar sem ugotovila, da temu ni tako in da bi marsikdo na tako spoznanje reagiral zelo negativno. Nekateri bi bili s svojimi bližnjimi celo pripravljene pretrgati vse stike in se od njih v čim večji meri oddaljiti. Ravno takšne reakcije preprečujejo homoseksualnim osebam, da bi se razkrile, zlasti pred svojimi bližnjimi. Bojijo se

zavračanja in ne sprejemanja s strani ljudi, ki jih imajo najraje. Večina pa bi potrebovala samo veliko časa, da bi se s tem sprijaznili in takšno osebo sprejeli takšno, kot v resnici je. Najbolj pa mi je bilo všeč, ko mi je kdo dejal, da človeka ceni po njegovih dejanjih, osebnosti, poštenosti in ne na podlagi njegove spolne usmerjenosti. Na splošno bi si želela slišati več takšnih odgovorov.

Na koncu bi izpostavila še kritiko na metodologijo. Želela bi uporabiti metodologijo, ki bi omogočila sodelovanje večjega števila družin in s tem posledično večjega števila respondentov. To bi pomenilo večji in širši vpogled v mnenja različnih generacij o homoseksualnosti in bi omogočilo, da bi se lahko rezultati posplošili na celotno populacijo. Kljub temu sem s svojo raziskovalno nalogo prispevala k ozaveščanju ljudi o pomembnosti tematike homoseksualnosti in boja homoseksualnih ljudi za njihove pravice. Vsak od nas lahko prispeva majhen delček mozaika, ki se bo nekoč zagotovo spremenil v celoto in zagotovil homoseksualnim osebam pravice, ki bi jim morale pripadati že od nekdaj.

6. Sklepi

- Različne generacije imajo o homoseksualnosti različna mnenja. Zaznati je tako družbeno sprejemanje kot ne sprejemanje homoseksualnosti.
- Le tretjina oseb je že bila v stiku s homoseksualno osebo, vsi so izkušnjo opisali kot pozitivno.
- Osebe, ki poznajo homoseksualno osebo, imajo na splošno pozitivno mnenje o homoseksualnosti.
- Veliko oseb si je mnenje o homoseksualnosti ustvarilo na podlagi videnega in slišane po televiziji (resničnostni šovi).
- Večina oseb meni, da ima oblikovan lasten pogled na homoseksualnost.
- Polovica prizadevanja istospolnih partnerjev do sklenitve zakonske zveze podpira, druga polovica temu nasprotuje.
- Osebe vseh treh opredeljenih generacij še vedno jasno nasprotujejo pravici istospolno usmerjenih oseb do posvojitve otrok.
- Prevladuje mnenje, da bi bili otroci v družinah z istospolnimi starši soočeni z drugačnim obravnavanjem družbe.
- Večina oseb meni, da istospolne osebe ne bi smele biti upravičene do enakih pravic kot raznospolne osebe.
- Večina oseb bi ob spoznanju homoseksualne usmerjenosti bližnje osebe do nje spremenila odnos.
- Skoraj nihče družine z istospolnimi starši ne pojmuje kot »prave« družine.
- Med osebami vlada usklajeno mnenje, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji.
- Kot najpogostejši način izražanja diskriminacije opredelijo fizično nasilje, predvsem s strani moškega spola.
- Najpomembnejše vrednote v življenju jim predstavljajo družina in ljubezen.

7. Predlogi

- Predlagam obširno raziskavo na temo homoseksualnosti in raziskovanja mnenja ljudi glede tega fenomena in njihovega (ne)podpiranje istospolnih oseb pri prizadevanju za svoje pravice. Ugotovitve takšne raziskave bi lahko na podlagi reprezentativnega vzorca posplošili.
- Menim, da bi morala javnost (mediji) bolj opozarjati na negativne posledice diskriminacije in homofobnih dejanj, s katerimi se soočajo istospolne osebe.
- Temo homoseksualnosti bi morali kot eno rednih tem vpeljati v učne načrte že v osnovnih šolah. Na tak način bi se otroci že zgodaj seznanili s to tematiko in bi homoseksualnost pojmovali kot nekaj normalnega. Tudi učitelji morajo poskrbeti za ustrezno obravnavanje te tematike in biti pozorni na uporabo ustrezne terminologije.
- Sprejeti bi morali zakonodajo, ki bo dokončno in v celoti odpravila diskriminacijo istospolnih oseb, istospolnih partnerstev in istospolnih družin. Tako bi jim morala biti v prvi vrsti omogočena sklenitev zakonske zveze, ki bi izenačila pravice istospolnih oseb z raznospolnimi.
- Istospolno usmerjene osebe potrebujejo socialne delavce (in druge strokovne osebe) kot odgovorne in spoštljive zaveznike, da postanejo njihovi zagovorniki, jim nudijo pomoč ob osebnih stiskah in krepijo njihovo moč.
- Razviti bi morali čim več organizacij ali skupin za samopomoč, ki bi delovale izključno na področju homoseksualnosti in bi nudile istospolnim osebam podporo, pomoč in svetovanje pri prizadevanju za njihove pravice. To bi bilo potrebno predvsem v vaškem okolju in manjših mestih po celi Sloveniji.
- Zelo dobro bi bilo, da bi ljudje, ki še niso bili v stiku s kakšno istospolno osebo, to storili in si mnenje o istospolnih osebah oblikovali na podlagi lastne izkušnje in doživetja.
- Na tematiko homoseksualnosti je v slovenskem jeziku napisano zelo malo literature in zato bi bilo prav, da bi se o tej tematiki čim več pisalo ali pa bi prevajali tuja dela. Pomanjkanje informacij lahko namreč hitro vodi v napačno oblikovanje mnenje.

- V javnosti (predvsem v medijih) bi morali več govoriti o primerih dobre prakse. Predstaviti bi morali primere, kjer otroci živijo v družinah z istospolnimi starši ter imajo zagotovljen varen in ljubeč dom ter dva starša, ki jih imata rada in jim nudita vse za normalen razvoj in odraščanje. Tako bi ljudje lahko na podlagi realne izkušnje videli, da otroci v družinah z istospolnimi starši odraščajo popolnoma normalno in da se jim ne godi nič slabega.

8. Uporabljena literatura

Banks, C. (2003), *The Cost of Homophobia: Literature Review on the Human Impact of Homophobia in Canada*. Saskatoon, SK: Rochon Associated Human Resource Management Consulting Inc.

Bibič, Š., Lemaic, V., Oblak, T., Pirih, T., Topolovec, M. (ur) (2011), *LGBTQ slovar: slovar lezbičnih, gejevskih, biseksualnih, transspolnih, transseksualnih in queer besed*. Ljubljana: Društvo ŠKUC.

Bošnjak, N., Cahunek, L., Hlad, M., Hojan, T., Markovič, M., Prijatelj, N., Štefanec, V., Štih, K., Velišček, T. (2011), Prisotnost homofobije med študentkami in študenti Univerze v Ljubljani. *Socialna pedagogika*, 15 (1): 39-54.

Bullough, Ver. L. (1979): *Homosexuality – A History: From Ancient Greece to Gayliberation*. Meridian Book, New York.

Čačinovič-Vogrinčič, G. (1995): Dopolnjene družine. V: Rener, T. Potočnik, V., Kozmik, V. (1995) (ur.): *Družine: različne-enakopravne*. Ljubljana: Vitrum, str. 120.

Čačinovič-Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M. (2008). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebne stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Dogša, I. (2000), *Homoseksualci so lahko dobri starši*. Dostopno na: <http://www.ljudmila.org/sgs/modules.php?name=News&file=article&sid=6> (21.3.2016)

Goffman, E. (2008), *Stigma: Zapiski o upravljanju poškodovane identitete*. Maribor: Aristej.

Golombok, S. (2000), *Parenting: What really counts?*. London, New York: Routledge.

Hlebec, V., Kogovšek, T. (2003), Konceptualizacija socialne opore. *Družboslovne razprave* 19 (43): 103-125.

Kos, J. (2009), Blaž Kos- Born to create. *Osebne vrednote*. Dostopno na: <http://www.blazkos.com/osebne-vrednote.php> (30.3.2016)

Krančan, P. (2013), *Vrednote v različnih razvojnih obdobjih in medgeneracijski prenos vrednot*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta (Diplomsko delo).

Kuhar, R. (2001), *Mi, drugi: oblikovanje in razkritje homoseksualne identitete*. Ljubljana: ŠKUC.

Kuhar, R. (2008), *Med normalnostjo in domala normalnostjo* (spremna beseda). V: Sullivan, A. *Domala normalen: Argument o homoseksualnosti*. Ljubljana: Krtina.

Kuhar, R., Švab, A. (2005), *Neznosno udobje zasebnosti: vsakdanje življenje gejev in lezbijk*. Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.

Magić, J., Swierszcz, J. (2012), *Prebijmo molk!: priročnik za učitelje pri uvajanju razprave o homoseksualnosti in homofobiji v srednji šoli*. Ljubljana: Društvo informacijski center Legebitra.

Markowe, L. (1996), *Redefining The Self: Coming Out as Lesbian*. Polity Press, Cambridge.

Marshall, A. (1995), *Together Forever?*. Pan Books, London.

Mesec, B. (2009), *Načrtovanje raziskave*. Študijsko gradivo za interno uporabo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.

Nastran Ule, M. (2000), *Sodobne identitete v vrtnicu diskurzov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Pavlič J. (2015), *Oblikovanje in razkritje homoseksualne identitete*. Ljubljana: Teološka fakulteta. (Diplomsko delo).

Pirnar, M. (2003), *Reprezentacija istospolno usmerjenih. Proces razkrivanja homoseksualne subkulture v Sloveniji*. Univerza v Ljubljani: Fakulteta za družbene vede. (Magistrsko delo).

Pirnar, M. (2006), *Tok/protitok: konstrukcija in reprezentacija homoseksualne identitete v 20. stoletju*. Ljubljana: Zbirka Lambda.

Podkrajšek, G., (2009), *LGBT skupnosti in prostori za socialne interakcije*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. (Diplomsko delo).

Primorac, I. (2002), *Etika in seks*. Ljubljana: Krtina.

Projekt Virus – delavnice varne in zdrave spolnosti. (2008), *Istospolno usmerjeni*. Dostopno na: <http://virus.dsms.net/index.php/spolnost/anatomija-in-fiziologija/istospolna-usmerjenost.html> (24.3.2016)

Rajgelj, B. (2015), *Pravni položaj istospolnih partnerstev in starševstva v Sloveniji: sistemska analiza pravnega položaja istospolnih partnerstev in starševstva v slovenski zakonodaji*. Ljubljana: Zavod za kulturo raznolikosti Open.

[Referendum o zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih](#) (2015). Dostopno na: <http://www.volitve.gov.si/referendum/> (25.4.2016)

Saleebey, D. (ur.) (1997), *The strenght perspective in social work: towards a new practice*. New York: Longman.

Sekereš, Z. (2010), *Ponotranjena homofobija*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. (Diplomsko delo).

Sullivan, A. (2008), *Domala normalen: Argument o homoseksualnosti*. Ljubljana: Krtina.

Trstenjak, A. (1991). *Med ljudmi: Pet poglavij iz psihologije medčloveških odnosov*. Celje: Mohorjeva družba.

Urek, M. (2005), Lezbične in gejevske družine v Sloveniji: implikacije za socialno delo. *Družboslovne razprave*, 21 (49/50): 155-174.

Vivič, D. (2015), *Konec neenakosti*. Mladina. Dostopno na: <http://www.mladina.si/164659/konec-neenakosti/> (25.4.2016)

Velikonja, N. (1998), *Homofobija*. Ljubljana: ŠKUC.

Velikonja, N., Grief, T. (2001), »Anketa o diskriminaciji na osnovi spolne usmerjenosti«. *Lesbo*, št. 11/12. Dostopno na: http://www.ljudmila.org/lesbo/raziskave_porocilo1.htm (18.3.2016)

Zaviršek, D. (ur.), Sobočan, Ana M. (ur.) (2012), *Mavrične družine grejo v šolo: perspektive otrok, staršev in učiteljic*, (Zbirka Socialno vključevanje in pravičnost). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

9. Povzetek

Moja diplomska naloga je sestavljena iz dveh glavnih delov. V prvem opisujem teoretična izhodišča in se sprva dotaknem definicij osnovnih pojmov, potrebnih za boljše razumevanje diplomske naloge. V nadaljevanju opisujem proces oblikovanja homoseksualne identitete ter navedem pomen in klasifikacijo razkritja homoseksualne identitete. Znotraj tega opisujem še vzroke, ki istospolnim osebam preprečujejo razkritje svoje spolne identitete. Velik del namenjam tudi področju diskriminacije homoseksualnosti in homofobije. Pri tem se posvečam predvsem vzroku homofobije in antihomofobičnemu izobraževanju ter različnim homofobičnim vedenjem ter pravicam istospolnih partnerjev na področju sklenitve zakonske zveze in posvojitve otrok ter njihovem soočanju s predsodki in nasprotovanjem družbe glede teh pravic. Predstavim tudi vlogo in naloge socialnega dela na področju istospolnosti in socialne delavce kot odgovorne in spoštljive zaveznike istospolnih oseb. Na koncu teoretičnega dela pa svojo pozornost namenim tudi medgeneracijskemu prenosu vrednot.

Drugi del moje diplomske naloge predstavlja kvalitativna, poizvedovalna in empirična raziskava, v kateri sem želela ugotoviti, kaj najbolj vpliva na oblikovanje mnenja različnih generacij glede pojma homoseksualnosti. Skušala sem ugotoviti vlogo medgeneracijskega prenosa vrednot glede pogleda na homoseksualnost. Zanimalo me je tudi (ne)sprejemanje različnih generacij pri prizadevanju istospolnih oseb za pravice, kot sta sklenitev zakonske zveze in posvojitve otrok. Želela sem izvedeti, ali različne generacije pojmujejo družino z istospolnimi starši kot »pravo« družino in ali so mnenja, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne. Poleg tega me je zanimalo, ali ima poznanstvo s homoseksualno osebo vpliv na oblikovanje mnenja o homoseksualnosti. Na koncu pa sem si želela še raziskati, ali bi prišlo do spremembe odnosa različnih generacij ob spoznanju homoseksualne usmerjenosti bližnje osebe. Opravila sem intervjuje s šestimi osebami iz dveh družin, ki zajemajo tri opredeljene generacije.

Do rezultatov sem prišla na podlagi vseh faz kvalitativne obdelave podatkov, predstavila pa sem jih skozi tematske sklope. Znotraj tematskih sklopov sem odgovorila na vsa raziskovalna vprašanja, ki sem si jih zastavila v formulaciji problema.

Glavne ugotovitve so, da se mnenja različnih generacij o homoseksualnosti med seboj močno razlikujejo. Ugotovila sem, da imajo osebe, ki imajo poznanstvo s homoseksualno osebo, tudi na splošno pozitivno usmerjeno mnenje o homoseksualnosti. Poleg tega je bila le tretjina respondentov že v stiku s homoseksualno osebo. Le-ti so svojo izkušnjo opisali kot pozitivno. Vse tri generacije še vedno ostro nasprotujejo pravici istospolnih parterjev do posvojitve otrok. Prepričani so namreč, da bi bili otroci istospolnih partnerjev soočeni z drugačnim obravnavanjem družbe. Vseeno pa so bolj naklonjeni posvojitvi s strani dveh žensk, kot pa dveh moških. Pri sprejemanju pravice do sklenitve zakonske zveze so mnenja deljena. Polovica respondentov namreč to pravico podpira, druga pa je proti. Zakonsko zvezo še vedno smatrajo kot življenjsko skupnost, do katere sta upravičena zgolj moški in ženska, ki si lahko potem skupaj ustvarita družino. Večina oseb meni, da istospolne osebe ne bi smele biti upravičene do enakih pravic kot raznospolne osebe. Večina oseb bi ob spoznanju homoseksualne usmerjenosti bližnje osebe do nje spremenila odnos. Nekateri bi z njimi celo prekinili stike in se od njih oddaljili. Skoraj nihče družine z istospolnimi starši ne pojmuje kot »pravo« družino. Med osebami vlada usklajeno mnenje, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji in kot najpogostejši način izražanja diskriminacije opredeljujejo fizično nasilje, predvsem s strani moškega spola. Najpomembnejše vrednote v življenju jim predstavljajo družina in ljubezen.

V nadaljevanju sledi razprava, znotraj katere ubesedim še svoje lastno razmišljanje glede dobljenih podatkov in ugotavljam, ali so se moja pričakovanja izpolnila oz. nad katerimi podatki sem negativno/pozitivno presenečena. Skušam povezati dobljene podatke s teorijo oz. najti odstopanja mojih podatkov od navedene teorije. Bistvo nato povzamem v sklepih in dodam še lastne predloge.

10. Priloge

10.1 Priloga št. 1: Intervjuji

Intervju 1

Spol: Moški

Datum: 10. 4. 2016

Starost: 18 let

Trajanje: 1 ura

Izobrazba: Srednja šola, dijak

Kraj: Račeva

Maritalni status: Samski

1. Kakšno je vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

Moje mnenje je, da se homoseksualci ne bi smeli toliko izpostavljati v javnosti in zahtevati toliko svojih pravic, kot se o tem zadnje čase vedno več govori po medijih in v družbi. Istospolnost je danes postala nekaj že povsem normalnega, saj je zmeraj več primerov v javnosti in se jih vedno več odloči izpostaviti in kazati svojo spolno usmerjenost širši družbi.

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

Ja, poznam osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma je lezbijka. Poznam jo že nekaj let, sem se že pogovarjal z njo, kakšnih večjih stikov pa s to punco nisem imel.

3. Če osebo poznate, kakšna je vaša izkušnja? Se vam zdi, da je ta izkušnja vaše mnenje kaj omajala ali pa ga je le utrdila in zakaj?

Meni se je zdela cisto normalna in zabavna oseba. Svojega mnenja glede homoseksualnosti pa zaradi te osebe nisem spreminjal, saj imam jasen pogled na to in menim, da ga to poznanstvo ni ne omajalo in ne utrdilo. Poleg tega pa sem imel s to punco le bežne stike in bi se mogoče situacija spremenila, če bi jo bolje spoznal in se z njo več pogovarjal.

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

Ne, ne bi smele imeti istih pravic kot vsi ostali ljudje.

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

To je »brez veze«, da se poročajo med sabo. Če želijo, naj bodo skupaj, ampak naj tega ne kažejo toliko v javnosti in se borijo za pravico do sklenitve zakonske zveze in naj bodo skupaj kot par. Zakonska zveza je namreč za moške in ženske in njim pripada pravica do poroke. Naj ne komplicirajo toliko glede tega in naj bodo srečni kot par.

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

Se ne strinjam, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otroka, saj menim, da otrok rabi očeta in mater, da od obeh spolov dobi, kar rabi za normalen razvoj in odraščanje. Menim, da bi družba na te otroke gledala malce postrani, zlasti bi se to dogajalo v času otrokovega začetnega šolanja, kjer znajo biti otroci še posebno kruti in nesramni do drugačnih sošolk in sošolcev. Zato menim, da je bolje, da ima otrok mamo in očeta, ki sta različnega spola in so mu s tem prihranjene nesramne opazke in drugačno obravnavanje s strani družbe.

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

Po eni strani so neke vrste družina, ampak ne prava družina, kajti prava družina je po mojem mnenju sestavljena iz očeta, ki je moškega spola, in mami, ki je ženskega spola in potem njunih otrok. Pri istospolnih partnerjih pa sta starša istega spola in otroci niso njuni pravi otroci. Tako, da tej skupnosti zelo težko rečem družina v pravem pomenu besede.

8. Ali se vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način?

Od nekaterih oseb ja, od nekaterih ne. Niso vsi ljudje proti istospolnim osebam in jih pustijo na miru, oziroma celo jih celo podpirajo pri boju za doseganje njihovih pravic glede poroke in posvojitve otrok. Po drugi strani pa so nekatere osebe zelo nestrpne in to kažejo na različne načine. Slišal sem že za primer, ko se je skupina moških spravila na enega geja in so ga fizično napadli in močno pretepli. Po drugi strani pa je slišati tudi veliko žaljivih izrazov do teh oseb, kot npr. topli bratec, da so narobe zvezani ...

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

Prav ni, da so podvrženi diskriminaciji. Zlasti ne podpiram fizičnega nasilja s strani nestrpnih heteroseksualnih (predvsem) moških, ki na tak način le želijo pokazati, da so pravi »mačoti« in se z nasilnimi dejanji postavljati pred družbo in kazati svojo moškost.

10. katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

Prijateljstvo, družina, ljubezen, sreča.

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

Ja imam, sčasoma sem si ga izoblikoval, ko sem začel dojemati, kaj homoseksualnost sploh pomeni in kaj je to, kaj te osebe sploh počnejo in v čem so drugačne od vseh ostalih.

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

Ne ni, imam svoje lastno mnenje in ne pustim, da bi na to karkoli vplivalo. Zlasti doma in v skupnosti se o tej temi sploh ne pogovarjamo, tako da je moje mnenje ostalo nedotaknjeno.

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

Če bi to ugotovil, bi bilo po mojem vse isto, samo na začetku tega verjetno ne bi verjel oziroma hotel verjeti. Verjetno bi se potem sčasoma navadil in to sprejel, tako da se moj odnos ne bi spremenil.

Intervju 2

Spol: Ženski

Datum: 23. 3. 2016

Starost: 46 let

Trajanje: 1 ura

Izobrazba: Osnovna šola

Kraj: Račevo

Maritalni status: Poročena

1. Kakšno je vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

Homoseksualnost se mi zdi nekaj popolnoma normalnega, v tej stvari ne vidim čisto nič slabega. Če se imajo radi, naj se imajo radi, sama v tem ne vidim nič spornega. O homoseksualnosti in homoseksualcih nimam slabega mnenja, če jim paše, naj bodo, kar želijo biti.

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

Ja, poznam.

3. Če osebo poznate, kakšna je vaša izkušnja? Se vam zdi, da je ta izkušnja vaše mnenje kaj omajala ali pa ga je le utrdila in zakaj?

Poznam punco, ki je pred nekaj leti z mojo hčerko trenirala košarko in je čez nekaj časa povedala, da je lezbijka in nam kmalu potem predstavila tudi svojo punco. Ta prijateljica moje hčerke je popolnoma normalna punca, simpatična, prijazna in lepo vzgojena. Sama sem imela z njo od nekdaj dober odnos, tudi z mojo hčerko sta bili zelo dobri prijateljici. Tudi po njenem razkritju se moj odnos do nje ni popolnoma nič spremenil, še danes smo v stikih in se do nje obnašam kot do kakršnekoli druge hčérine prijateljice. Drugače pa se ta punca s svojo partnerko ne skriva in je pred javnostjo razkrita, ves naš kraj ve za njiju in se do njih obnašajo povsem normalno. Ta izkušnja je pripomogla k temu, da sem še utrdila svoje pozitivno mnenje do istospolnih oseb, saj sem imela s to punco res lepo izkušnjo in na njej zaradi njene spolne usmerjenosti nisem opazila nič slabega ali drugačnega.

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

Ne.

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

Načeloma me ne moti, da bi istospolni ljudje lahko sklenili zakonsko zvezo in temu ne nasprotujem. Je pa res, da bi jim to dejanje potem omogočilo tudi zakonsko posvojitev otrok, čemur pa močno nasprotujem. Tako, da v bistvu podpiram zgolj sklenitev zakonske zveze, ne pa tudi posvojitev otrok.

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

Ne, ne, to ni o. k. Menim, da istospolne osebe ne bi smele imeti pravice do posvojitve otrok, čeprav se po drugi strani glede tega vedno bolj sprašujem, če ne bi bilo nekaterim otrokom bolje pri, recimo, dveh mamah, kot pa pri pijanem in nasilnem očetu. Zadnje čase je v »normalnih« družinah vedno več nasilja, predvsem s strani očetov in otroci zato zelo trpijo. Še vedno pa bi bila bolj na strani, da bi dve ženski posvojili otoka, kot pa dva moška. Da bi dva moška vzgajala otroka, se mi zdi zelo sporno, predvsem če bi imela punčko. Če potegnem črto in bi se morala odločiti za da ali ne, bi se v končni fazi odločila za ne. Glede odnosa družbe do takšnih otrok pa menim, da se ne bi veliko razlikoval od otrok, ki prihajajo iz družin, kjer sta starša različnega spola. Svet gre namreč naprej in tudi družba bi se hitro navadila na to in ti otroci ne bi bili v neprijetnem položaju.

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

Ne, to za moje pojme ne predstavlja družine, to ni družina v nobenem smislu. Zame družino predstavljata starša nasprotnega spola, torej moški in ženska, ki imata skupaj otroke. Ne moti me, če starši in otroci niso v krvni povezavi, najbolj me moti dejstvo, da sta starša istega spola in to potem ne more definirati družine.

8. Ali se vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način?

Ja, menim da so takšne osebe podvržene diskriminaciji, vsekakor se jih drugače obravnava. Pojavljajo se razne govorice o njih, niso upravičeni do sklenitve zakonske zveze, posvojitve otrok, konstantno se morajo boriti za svoje pravice. Pojavlja se tudi fizično nasilje, zlasti s strani moškega spola, ki so po navadi bolj nestrpni kot ženske. Deležni so določene pozornosti, že samo zaradi tega, ker so istega spola. Če na primer vidimo na ulici moškega in žensko, ki se držita za roke, se nam to ne zdi nič posebnega. Ko pa vidimo dve puncici ali dva moška se držati za roke ali celo poljubljati, pa vsi »pozjamo«.

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

Zdi se mi pravilno, da se jih na nek način drugače obravnava, saj menim, da ne morejo biti popolnoma enako obravnavani kot vsi ostali. Vsekakor pa ne odobravam in se mi zdi zelo krivično, da se diskriminacija izraža na način fizičnega nasilja. Tega nikakor ne odobravam.

10. katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

Družina, iskrenost, ljubezen.

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

Imam popolnoma svoj izoblikovan pogled na homoseksualne osebe. Svoje mišljenje o njih sem si izoblikovala že nekaj časa nazaj, bolj pa sem se temu začela posvečati in o tem razmišljati v času prvega referendumu, ko se je o tej temi tudi v medijih ogromno govorilo. Homoseksualne osebe že

nekaj časa odobravam, proti njim res nimam nič, še enkrat pa poudarjam, da mi ni všeč ideja, da bi imele pravico do posvojitve otrok.

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

Ne, nikoli ni nihče vplival na moje mnenje, ker tega nisem pustila. Imam mnenje, takšnega kakršnega imam in konec, ne pustim drugim, da bi vplivali na moje mišljenje ali ga spreminjali.

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

Joj, srčno upam, da ne, zlasti če bi se šlo za katerega izmed mojih otrok ali sorodnikov. Tako osebo bi imela sicer še naprej rada in bi jo spoštovala ter upoštevala njene želje in odločitve. Bi bil pa zame to kar velik šok, vendar menim, da bi se s časom s tem dejstvom tudi sprijaznila. Sprva bi bila v odnosu s takšno osebo zelo zmedena, zadržana in ne bi čisto vedela, kako se obnašati. Bilo bi mi čudno, sprva verjetno neprijetno, ampak si upam trditi, da bi s časom to sprejela, vendar bi za to rabila sigurno kakšen mesec ali celo leto dni časa.

Intervju 3

Spol: Ženski

Datum: 20. 3. 2016

Starost: 84 let

Trajanje: 1 ura 30 minut

Izobrazba: Izpit za čevljarja

Kraj: Račevo

Maritalni status: Vdova

1. Kakšno je vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

Zame je o tej temi zelo težko govoriti, saj se včasih o takih stvareh sploh nismo nič pogovarjali. Pravzaprav o tem nismo nič vedeli in se za to nismo zanimali. Vedelo se je, da kdor je bil dolgo časa samski in se ni poročil, da je z njim nekaj narobe in da ima neke simpatije do istega spola. Prav tako se je vedelo, da je z njim nekaj narobe, če je šel za župnika. O tem se sploh ni pogovarjalo, vse je ostalo skrito za zaprtimi vrati in je to področje je veljalo za tabu temo. Danes se o tem preveč javno razglablja, o tem se preveč govori in mi to ni všeč. Boljše bi bilo če bi vse ostalo skrito in se ti ljudje ne bi javno izpostavljali, saj menim, da se jih s tako veliko izpostavljenostjo prizadene in so na tak način osramočeni. Homoseksualnost mi ni všeč, moški in moški ali pa ženska in ženska skupaj nikakor niso za v skupnost, saj to ni družina in se ne bi smeli toliko izpostavljati.

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

Ne.

3. Če je ne poznate, kako, na podlagi česa si o tem ustvarjate mnenje?

O tej temi sem več stvari izvedela šele, ko so o tem začeli govoriti po televiziji, prej o tem nisem vedela skoraj ničesar. Veliko stvari sem izvedela zaradi teh resničnostnih šovov, ki jih je vedno več

po TV-ju in se na take šove večinoma prijavljajo takšni ljudje. Nekaj stvari sem prebrala tudi po raznih časopisih in revijah. Mi pa še vedno ni jasno, kako to deluje, kako do tega pride in zakaj se to dogaja. Tudi v družini se o tem nikoli ne pogovarjamo, tega niti ne omenjamo.

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

Ne.

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

Ne, nikakor ne, ker to ni naravno, ni v skladu z naravo, poročajo se ženske in moški, ki si lahko potem ustvarijo družino, istospolni pa skupaj tvorijo neko čudno skupnost, ki ni zakonska zveza in ne bi smela biti.

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

Moje mnenje je, da do tega ne bi smelo priti, ker še v normalnih družinah pride do težav, nesoglasij in problemov, v takšni družini bi bilo to vse še slabše. Ni mi všeč ideja, da bi lahko imeli takšni ljudje skupaj otroke in jih vzgajali v takšni skupnosti. Zavedam se, da gre svet naprej, ampak zame to še vedno ni normalno in nikoli ne bo. Tudi na volitve nisem šla. Naj se zgodi kar se bo, ni pa mi všeč, kar se dogaja.

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

Kako le? To ni možno, da bi bila družina, ker enostavno ne more biti. To je neka čudna skupnost, ker otroci niso normalno spočeti, niso enaki krvi kot starši, torej to ni družina. Tudi če jih posvojijo, še ne pomeni, da je družina, vsaj ne normalna. Le svojega otroka imaš zares rad, tistega, ki si mu biološki starš.

8. Ali se vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način?

Ja, menim, da so izpostavljene diskriminaciji, ker se o tem preveč javno govori in so take osebe zelo izpostavljene in vemo, kdo so. Zaradi tega tudi prihaja do diskriminacije. Bolje bi bilo, da bi vse ostalo tajno. Če bi bila jaz na njihovem mestu, ne bi povedala nikomur, niti svoji družini, bi vse obdržala zase. Ker je vse preveč javno, prihaja potem do govoric o njih brez potrebe, fizično nasilje se pojavlja in predvsem izpostavljenost, so vsem na očeh.

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

Diskriminacija ni upravičena. Če bi bili skriti, se vse to ne bi dogajalo.

10. Katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

Na prvem mestu je zagotovo ljubezen, ker brez tega ni nič. Poleg tega mi veliko pomeni tudi spoštovanje.

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

Imam svoj samostojen pogled, ki sem si ga izoblikovala popolnoma sama na podlagi šovov, ki se vrtijo po TV-ju. Prej o tej temi nisem nikoli razmišljala, ko pa sem videla te stvari po TV-ju, pa sem si o tem oblikovala neko mnenje.

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

Ne, na moje mnenje ni vplivalo ničesar in nihče. Imam svojega.

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

To bi bila njegova stvar in ne moja. Ne bi mi bilo vseeno, rajši bi imela, če bi bil normalen, počutila bi se predvsem nemočno. Ne bi imela vpliva, če bi to tega prišlo, nimaš vpliva na to oziroma ga ne smeš imeti, ker osebo spoštuješ in hkrati spoštuješ njene odločitve. Kar pa še ne pomeni, da bi mi bilo to všeč, ker mi ne bi bilo.

Intervju 4

Spol: Ženski

Trajanje: 1 ura

Starost: 23 let

Kraj: Mozirje

Izobrazba: Študentka

Maritalni status: Samska

Datum: 25. 4. 2016

1. Kakšno je Vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

Glede istospolnosti nimam nekih predsodkov, sem mnenja, da si vsak lahko izbere svojega partnerja, ne glede na spol. Če se imata dve osebi radi in si želita biti skupaj, v tem ne vidim nič slabega, saj s tem nikomur ne škodujeta.

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

Ne.

3. Če je ne poznate, kako, na podlagi česa si o tem ustvarjate mnenje?

Na podlagi videnega in slišane od drugih, ki pa poznajo istospolno usmerjene osebe. Poznam namreč veliko oseb, ki poznajo ali prijateljujejo z osebami, ki so istospolno usmerjene. Veliko se o tem lahko sliši in vidi po raznih medijih, zlasti po televiziji, kjer se o tem vedno več govori in takšne osebe se tudi vedno več pojavljajo v raznih oddajah in resničnostnih šovih. Nekaj o tem pa sem spoznala tudi tekom študija, kjer smo obravnavali to tematiko ali morali o njej napisati kakšen esej.

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

Menim, da lahko imajo iste pravice.

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

To se mi zdi popolnoma normalno in sem mnenja, da lahko tudi istospolni pari sklenejo zakonsko zvezo. Če se imajo radi in si želijo to uradno potrditi in uživati v varnosti in uradni potrditvi njune zveze, tukaj ne vidim popolnoma nič slabega in to podpiram.

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

Glede tega pa je moje mnenje, da istospolni naj ne bi posvojili otrok. Ker izhajam iz bolj tradicionalne krščanske družine, sem mnenja, da družino sestavljajo moški kot oče, ženska kot mati in otrok. Tako so me učili že od malega in to imam ukoreninjeno še sedaj, zato mi predlog posvojitve res ni všeč in tega ne odobravam. Sicer na splošno zelo podpiram posvojitve otrok, da lahko otroci na tak način dobijo dom in družino, me odsotnost krvne povezanosti ne moti. Najbolj me moti odsotnost enega spola pri starših, saj tako otrok ne dobi ženske in moške perspektive vzgoje, ampak samo eno stran in mu druga manjka in tega ne more izkusiti. Mislim, da bi bili otroci teh staršev večkrat tarča posmehovanja, zbadanja. Menim, da bi se drugi otroci iz njih norčevali. Najprej bi bilo potrebno družbo spremeniti, ne spremeniti, ampak delati z družbo in na sprejemanju. In da bi se moglo že v vrtcu pogovarjat o tem, da ima pa lahko kdo tudi dva atija ali pa dve mamici. Da je treba že takoj začet otrokom govoriti, da to ni nič drugače in potem se bi mogoče dalo malo ublažiti vse skupaj. Je pa veliko odvisno tudi od prepričanosti, recimo, staršev otroka. Pač treba je o tej temi govoriti na način, da se pokaže, da ni to nič narobe in da se take otroke ravno tako sprejme.

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

Kot sem že prej opredelila, po mojem mnenju družino sestavljajo oče, mati in otrok. Oče mora biti moškega spola, mati ženskega, otroci pa plod njune ljubezni. V drugačnem primeru ne gre za družino, ampak za neko drugo skupnost z drugačnimi značilnostmi kot jih ima družina. Največji problem tukaj vidim v istem spolu pri starših, saj tako otrok ne dobi vzgoje s strani obeh spolov, dobi samo eno perspektivo.

8. Ali se vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način?

Vsekakor, menim, da se skoraj na vsakem koraku srečujejo z diskriminacijo, s posmehovanjem, zbadanjem, žaljivkami, neprijetnimi pogledi ipd.

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

Diskriminacija se mi zdi neupravičena, saj si lahko po mojem mnenju vsak človek izbere svojega partnerja in ga na podlagi tega družba ne bi smela obravnavati drugače in ga diskriminirati.

10. Katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

Ljubezen, družina, vera, zdravje, sreča.

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

Imam svoj pogled, vendar ni popolnoma lastno izoblikovan, saj sem si ga izoblikovala tudi pod vplivom mišljenja drugih ljudi in moje družine. Izoblikovala sem si ga skozi študijska leta in tudi skozi druženja in pogovore s prijatelji, ki poznajo istospolno usmerjene osebe. Prej se tej temi nisem nikoli veliko posvečala in o njej razmišljala, ko pa sem prišla v Ljubljano, spoznala širši krog ljudi, slišala različna mnenja, sem začela o tej temi malce bolj konkretno razmišljati. Prej sem imela o tej temi mišljenje takšno, kot je vladalo doma v družini in se s tem nisem konkretno ukvarjala ali si skušala ustvariti nek lasten pogled.

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

Vsekakor je vplival v veliki meri. Največji vpliv na moje mišljenje je imela moja družina, predvsem moji starši in stari starši. V moji družini smo namreč vsi zelo verni in so me že od nekdaj vzgajali v duhu krščanskih vrednot in cerkev je v naši družini ena izmed najpomembnejših vrednot. Kot vsi vemo, cerkev ostro nasprotuje homoseksualnosti in tudi v naši družini tega fenomena večinoma ne podpirajo. Zato je njihovo mnenje imelo name močan vpliv, ki me spremlja še danes. To ostro nasprotovanje se je rahlo spremenilo v času študija, ko so imele name velik vpliv moje nove sošolke in prijateljice, ki imajo o tem veliko bolj podpirajoče mnenje. O tej temi se v naši družini ne pogovarjamo veliko, a v času referendumov smo vsi volili proti in se je jasno vedelo, da vsi člani moje družine, zlasti stara mama, temu brez dvoma nasprotujejo.

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

Menim, da se moj odnos ne bi spremenil. To bi vzela predvsem kot nek izziv in bi imela tako možnost, da se spoznam z istospolno usmerjeno osebo in bi si na ta način lahko sama izoblikovala mnenje na podlagi lastne izkušnje. To bi mi omogočilo uvid v perspektivo te osebe in njeno gledanje na situacijo in bi lahko iz prve roke izvedela, s kakšnimi težavami ali dilemami se soočajo istospolne osebe in bi jih na tak način lahko bolje razumela. Tako bi se mogoče moje mnenje lahko spremenilo in bi začela na istospolne osebe gledati drugače. To novico bi vzela kot priložnost za neko novo zgodbo in ne kot neko oviro.

Intervju 5

Spol: Ženski

Datum: 25. 4. 2016

Starost: 52 let

Trajanje: 45 min

Izobrazba: Univ. dipl. pravnica

Kraj: Mozirje

Maritalni status: Poročena

1. Kakšno je Vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

Ne zdi se mi popolnoma normalno, pa tudi ne nenaravno. Zaradi določenih razlogov imajo ljudje različna čustva – nekateri pač gojijo posebna čustva-ljubezen do istega spola.

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

Ne.

3. Če je ne poznate, kako, na podlagi česa si o tem ustvarjate mnenje?

Mnenje sem si ustvarila na podlagi tega, da smo si ljudje med seboj različni, imamo različne želje, potrebe. Sama si prizadevam to upoštevati in spoštovati različnost drugih ljudi in jih zaradi tega ne obsojati.

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

Menim, da bi morale imeti iste pravice osebe, ne pa dve osebi istega spola skupaj. Podpiram, da ima oseba, ki je istospolno usmerjena, enake pravice kot oseba, ki je heteroseksualno usmerjena. Ne podpiram pa ideje, da bi imeli istospolni pari enake pravice kot heteroseksualni pari.

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

Menim, da bi jim pravica do sklenitve zakonske zveze morala biti tudi pravno omogočena in bi se lahko tudi istospolni pari med seboj poročili in zaživel skupaj v okviru uradno priznane zakonske zveze, kot jo poznamo pri heteroseksualnih parih.

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

Moje mnenje je, da ne. Otroci so lahko le plod dveh različnih spolov in to sta oče in mati. Da pa bi posvojili otroka dve osebi istega spola, bi po mojem mnenju pri tem posegli v pravico otroka, da ima očeta in mater. Lahko pa bi jih po moje posvojili potem, če bi se npr. otrok pri določeni starosti sam strinjal, da ga lahko posvojita osebi istega spola. Torej podpiram ideje zgolj v smislu, ko bi bil otrok dovolj zrel, da bi lahko samostojno privolil v takšno posvojitvev in bi bila to njegova želja. Glede odnosa družbe menim, da če bi v tem trenutku uzakonili to možnost, bi bil odnos negativen, zato ker kot družba na kaj takega še nismo pripravljeni in tega ne bi sprejeli kot nekaj normalnega.

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

Če se tako počutijo, so lahko tudi oni družina. V družini, kjer sta oče in mati, si malo delijo vloge ali pa se dopolnjujejo med seboj. Če se lahko tako organizirata tudi osebi istega spola, sta prav tako lahko družina.

8. Ali se vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način? (Če na to vprašanje odgovorite z NE, nadaljujte pri vprašanju številka 11)

Ne vem, v čem bi bile diskriminirane, mogoče v dejstvu, da jim ne pripadajo enake pravice, kot pripadajo heteroseksualnim parom, npr. sklenitev zakonske zveze in posvojitvev otrok. Največjo diskriminacijo vidim na pravnem področju, saj se morajo za pravice, ki so drugim parom samoumevne, močno boriti.

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

Diskriminacija se mi ne zdi upravičena, saj so ravno tako ljudje kot vsi ostali in se jih ne bi smelo drugače obravnavati zgolj na podlagi njihove spolne usmerjenosti.

10. katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

Dobrim medsebojnim odnosom, poštenju, zdravju, pomoči, zaupanju.

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

Imam izoblikovan svoj lasten pogled, ki sem si ga izoblikovala skozi življenje in o tej zadevi ustvarila mišljenje, za katerim stojim.

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

Na moje mnenje ni vplival nihče, prej bi rekla, da je moje mnenje vplivalo na druge. Ko se v družbi pogovarjamo o tej temi, imam jasno izoblikovano mnenje in mi ga ni problem predstaviti drugim, mogoče včasih tudi na preveč nazoren način in znam tako vplivati na oblikovanje mnenja mojih bližnjih, prijateljev ali pa sodelavcev.

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

Mislím, da ne. Človeka cením po njegovih dejanjih, njegovi osebnosti in poštenosti, ne pa na podlagi njegove spolne usmerjenosti. Moj odnos do takšne osebe se ne bi spremenil, mogoče bi bil zame največji šok, če bi izvedela, da je kdo od mojih sorodnikov, zlasti otrok, homoseksualno usmerjen. V takem primeru pa še sama ne vem, kako bi reagirala in kako bi to vplivalo na moj odnos do njih.

Intervju 6

Spol: Ženski

Datum: 25.4.2016

Starost: 85 let

Trajanje: 50 min

Izobrazba: OŠ

Kraj: Mozirje

Maritalni status: Vdova

1. Kakšno je Vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

Zame istospolnost ni sprejemljiva. Se mi zdi, da to ni naravno, normalno, ni tako, kot bi moralo biti. Naravno je, da sta v neki zvezi skupaj moški in ženska, tako kot je bilo od nekdaj. Istospolnost je samo neka »pogruntavščina« današnje družbe in nekateri menijo, da je to moderno, želijo si biti popularni in zato to počnejo.

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

Ne, ne poznam.

3. Če je ne poznate, kako, na podlagi česa si o tem ustvarjate mnenje?

Na podlagi tega, kaj se mi zdi normalno. Najprej sta bila ustvarjena tudi moški in ženska (Adam in Eva) in iz tega vse izhaja. Tako je bilo namenjeno že včasih in že v Bibliji je zapisano, kaj je naravno, normalno in tega bi se morali tudi držati.

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

Ne.

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

Menim, da to ne bi smelo biti sprejemljivo. Ne zdi se mi v redu, da bi se poročili dve ženski ali pa dva moška. Poroka je sveta skupnost, sklenjena pred očmi Boga in predstavlja začetek življenjske poti moškega in ženske in ne bi smelo biti drugače kot tako.

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

Če bi že bilo dovoljeno, da se poročijo, pa vsekakor se jim ne bi smelo dovoliti, da posvojijo otroke. »Kje si še to videl, ne more to laufat na takšen način« Dva moška ali dve ženski ne moreta skupaj spočeti otroka in zatorej to ni normalno oziroma predvsem naravno, da bi imeli takšni ljudje skupaj otroke. Odnos družbe bi bil malce drugačen, ljudje bi se velikokrat znašli v zadregi glede določenih stvari, kot npr. ko imajo v vrtcu materinski dan in vsi izdelujejo voščilnice za svoje mamice, otrok pa bi imel doma dva očeta in bi se tak otrok lahko počutil zelo neprijetno in predvsem zmedeno.

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

Ne, družino lahko sestavljajo samo oče, mama in otrok, ki so v krvni povezanosti in sta starša nasprotnega spola. Le v tem primeru lahko spočneta skupaj otroke in le v tem primeru se to lahko imenuje družina.

8. Ali se Vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način?

Vsekakor, zato ker ne gre drugače. Homoseksualnosti se ne bi smelo dovoliti. Doživljajo diskriminacijo tako, da se na njih drugače gleda, pojavljajo se govorice o njih, žaljivi izrazi.

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

Upravičena. Homoseksualnost bi morala biti prepovedana in do takšnih stvari sploh ne bi prihajalo in bi bila stvar urejena.

10. Katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

Zdravje, družina in vera.

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

Ja, si ga oblikujem, ko vidim, kaj se dogaja. Da hočejo, da bi bilo kar vse sprejemljivo, čeprav ni. Že odkar sem izvedela, kaj to homoseksualnost je, sem proti in se mi zdi popolnoma nesprejemljivo, da se to sploh lahko dogaja.

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

Ne, imam svoje mnenje o tem. Sčasoma opažam, da se mnenja pri mojih bližnjih, zlasti pri moji vnukinji, spreminjajo in začenja podpirati to bedarijo, ampak na moje mnenje to nima nikakršnega vpliva in bom vztrajala pri svojem mnenju do konca.

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

O tem sicer nisem še nikoli razmišljala, ampak menim, da bi se moj odnos spremenil. Mislim, da na to osebo nikoli več ne bi mogla gledati enako, saj se mi ne bi zdela več popolnoma normalna. Dvomim, da bi lahko s takšno osebo ostala v normalnih odnosih, verjetno bi se skušala od nje oddaljiti in omejiti stike, kolikor bi se le dalo.

10.2 Priloga št. 2: Kodirani intervjuji

Intervju 1

1. Kakšno je Vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

Moje mnenje je da se /homoseksualci ne bi smeli toliko izpostavljati v javnosti/ (A1) in /zahtevati toliko svojih pravic./ (A2) Istospolnost je danes postala /nekaj že povsem normalnega/ (A3), saj je /zmeraj več primerov v javnosti/ (A4) , saj /se jih vedno več odloči izpostaviti in kazati svojo spolno usmerjenost širši družbi./ (A5)

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

/Ja,/ (A6) poznam osebo, ki je istospolno usmerjena oziroma je lezbijka. Poznam jo že nekaj let, /pogovarjal z njo/ (A7), kakšnih /večjih stikov pa s to punco nisem imel./ (A8)

3. Če osebo poznate, kakšna je vaša izkušnja? Se vam zdi, da je ta izkušnja vaše mnenje kaj omajala ali pa ga je le utrdila in zakaj?

Meni se je zdela /cisto normalna/ (A9) /in zabavna oseba./ (A10) Svojega mnenja glede homoseksualnosti pa zaradi te osebe /nisem spreminjal/ (A11), saj /imam jasen pogled na to/ (A12) in menim, da ga to /poznanstvo ni ne omajalo in ne utrdilo./ (A13) Poleg tega pa sem imel s to punco le /bežne stike/ (A14) in bi se mogoče /situacija spremenila, če bi jo bolje spoznal in se z njo več pogovarjal./ (A15)

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

/Ne,/ (A16) ne bi smele imeti enakih pravic kot vsi ostali ljudje.

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

/To je »brez veze«/ (A17), da se poročajo med sabo. /Če želijo, naj bodo skupaj kot par/ (A18), ampak naj /tega ne kažejo toliko v javnosti/ (A19) in se /borijo za pravico do sklenitve zakonske zveze./ (A20) /Zakonska zveza je namreč za moške in ženske in njim pripada pravica do poroke./ (A21)

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

/Se ne strinjam/ (A22), da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otroka, saj menim, da /otrok rabi očeta in mater/ (A23), da /od obeh spolov dobi, kar rabi za normalen razvoj in odraščanje./ (A24) Menim, da bi /družba na te otroke gledala malce postrani/ (A25), zlasti bi se /to dogajalo v času otrokovega začetnega šolanja/ (A26), kjer /znajo biti otroci še posebno kruti/ (A27) /in nesramni/ (A28) do drugačnih sošolk in sošolcev. Zato menim, da je bolje, da /ima otrok mamo in očeta, ki sta različnega spola/ (A29) in je s tem /prikrajšan za nesramne opazke/ (A30) in drugačno obravnavanje/ (A31) s strani družbe.

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

/Po eni strani so neke vrste družina/ (32) ampak /ne prava družina/ (A33), kajti prava družina je po mojem mnenju /sestavljena iz očeta, ki je moškega spola in mame, ki je ženskega spola in potem njunih otrok./ (A34) /Pri istospolnih partnerjih pa sta starša istega spola/ (A35) in /otroci niso njuni pravi otroci/ (A36). Tako, da /tej skupnosti zelo težko rečem družina v pravem pomenu besede./ (A37)

8. Ali se vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način?

/Od nekaterih oseb ja, od nekaterih ne./ (A38) /Niso vsi ljudje proti istospolnim osebam/ (A39) in /jih pustijo na miru/ (A40) oziroma jih celo podpirajo pri boju za doseganje njihovih pravic glede poroke in posvojitve otrok./ (A41) Po drugi strani pa so /nekatero osebo zelo nestrpane/ (A42) in to /kažejo na različne načine./ (A43) Slišal sem že za primer, ko se je /skupina moških spravila na enega geja in so ga fizično napadli in močno pretepli./ (A44) Po drugi strani pa je slišati tudi /veliko žaljivih izrazov do teh oseb/ (A45), kot npr. topli bratec, da so narobe zvezani ...

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

/Prav ni,/ (A46) da so podvrženi diskriminaciji. Zlasti /ne podpiram fizičnega nasilja/ (C47) /s strani nestrpnih heteroseksualnih (predvsem) moških,/ (A48) ki na tak način le želijo/ pokazati, da so pravi »mačoti«/ (A49) in se z /nasilnimi dejanji postavljati pred družbo in kazati svojo »moškost«.

10. katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

/Prijateljstvo/ (A50), /družina,/ (A51) /ljubezen/ (A52),/ sreča./ (A53)

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

/Ja, imam/ (A54), /sčasoma sem si ga izoblikoval/ (A55), /ko sem začel dojemati, kaj homoseksualnost sploh pomeni in kaj je to, kaj te osebe sploh počnejo in v čem so drugačne od vseh ostalih./ (A56)

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

/Ne ni,/ (A57) /imam svoje lastno mnenje/ (A58) in/ ne pustim, da bi na to karkoli vplivalo./ (A59)
/Zlasti doma in v skupnosti se o tej temi sploh ne pogovarjamo/ (A60), tako da je moje mnenje ostalo nedotaknjeno.

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

Če bi to ugotovil, bi /bilo po mojem vse isto/ (A61) samo /na začetku tega verjetno ne bi verjel./ (A62) Verjetno bi se potem /sčasoma navadil in to sprejel/ (A63), tako da se /moj odnos ne bi spremenil./ (A64)

Intervju 2

1. Kakšno je Vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

Homoseksualnost se mi zdi /nekaj popolnoma normalnega/ (B1), v tej stvari /ne vidim čisto nič slabega./ (B2) /Če se imajo radi, naj se imajo radi/ (B3), sama /v tem ne vidim nič spornega./ (B4) O homoseksualnosti in homoseksualcih /nimam slabega mnenja/, (B5) če jim paše, naj bodo, kar želijo biti.

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

/Ja, poznam./ (B6)

3. Če osebo poznate, kakšna je vaša izkušnja? Se vam zdi, da je ta izkušnja vaše mnenje kaj omajala ali pa ga je le utrdila in zakaj?

/Poznam punco, ki je pred nekaj leti z mojo hčerko trenirala košarko/ (B7) in je čez nekaj časa povedala, da je lezbijka in nam /kmalu potem predstavila tudi svojo punco./ (B8) Ta prijateljica moje hčerke je /popolnoma normalna punca./ (B9) /simpatična, / (B10) /prijazna / (B11) in /lepo vzgojena./ (B12) Sama sem imela /z njo od nekaj dober odnos, / (B13) tudi z mojo hčerko sta bili zelo dobri prijateljici. Tudi po njenem razkritju se moj odnos do nje/ ni popolnoma nič spremenil./ (B14) še danes smo v stikih in se /do nje obnašam kot do kakršnekoli druge hčérine prijateljice./ (B15) Drugače pa se ta punca s svojo partnerko ne skriva in je pred javnostjo razkrita, ves naš kraj ve za njiju in se do njiju obnaša povsem normalno. Ta izkušnja je pripomogla k temu, da /sem še utrdila svoje pozitivno

mnenje/ (B16) do istospolnih oseb, saj sem /imela s to punco res lepo izkušnjo/ (B17) in na njej zaradi njene spolne usmerjenosti nisem opazila /nič slabega ali drugačnega./ (B18)

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

/Ne. / (B19)

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

/Načeloma me ne moti/, (B20) da bi istospolni ljudje lahko sklenili zakonsko zvezo in /temu ne nasprotujem./ (B21) Je pa res, da bi jim /to dejanje potem omogočilo tudi zakonsko posvojitve otrok./ (B22) čemur pa /močno nasprotujem./ (B23) Tako, da v bistvu /podpiram zgolj sklenitev zakonske zveze./ (B24) /ne pa tudi posvojitve otrok. / (B25)

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

/Ne, ne, to ni ok./ (B26) Menim, da istospolne osebe /ne bi smele imeti pravice do posvojitve otrok./ (B27) čeprav se po drugi strani glede tega vedno bolj sprašujem, če ne bi bilo nekaterim /otrokom bolje pri recimo dveh mamah, kot pa pri pijanem in nasilnem očetu./ (B28) Zadnje čase je /v »normalnih« družinah vedno več nasilja, predvsem s strani očetov/ (B29) in otroci zato zelo trpijo. Še vedno pa bi bila /bolj na strani, da bi dve ženski posvojili otoka, kot pa dva moška. / (B30) /Da bi dva moška vzgajala otroka, se mi zdi zelo sporno./ (B31) predvsem če bi imela punčko. Če potegnem črto in bi se morala odločiti za da ali ne, bi se v končni fazi odločila za ne. Glede odnosa družbe do takšnih otrok pa menim, da se /ne bi veliko razlikoval / (B32) od otrok, ki prihajajo iz družin, kjer sta starša različnega spola. /Svet gre namreč naprej / (B33) in tudi /družba bi se hitro navadila/ (B34) na to in ti otroci ne bi bili v neprijetnem položaju.

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

/Ne, / (B35) to za moje pojme ne predstavlja družine, to ni družina v nobenem smislu. Zame družino predstavljata /starša nasprotnega spola, torej moški in ženska, ki imata skupaj otroke./ (B36) /Ne moti me, če starši in otroci niso v krvni povezavi./ (B37) najbolj me moti dejstvo, da sta starša istega spola in to potem ne more definirati družine.

8. Ali se Vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način?

/Ja,/ (B38) menim, da so takšne osebe podvržene diskriminaciji, vsekakor se jih drugače obravnava. Pojavljajo se /razne govornice o njih./ (B39) /niso upravičeni do sklenitve zakonske zveze, (B40) , konstantno se morajo boriti za svoje pravice. /Pojavlja se tudi fizično nasilje, zlasti s strani moških./ (B41) ki so po navadi bolj nestrpnosti kot ženske. /Deležni so določene pozornosti, / (B42) že samo zaradi tega, ker so istega spola. Če na primer vidimo na ulici moškega in žensko, ki se držita za roke, se nam to ne zdi nič posebnega. Ko pa vidimo dve puncici ali dva moška /držati se za roke ali celo poljubljati, pa vsi »pozjamo«. / (B43)

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

/Zdi se mi pravilno,/ (B44) da se jih na nek način drugače obravnava, saj menim, da ne morejo biti popolnoma enako obravnavani kot vsi ostali. Vsekakor pa /ne odobravam in se mi zdi zelo krivično, da se diskriminacija izraža na način fizičnega nasilja./ (B45) Tega nikakor ne odobravam.

10. katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

/Družina,/ (B46) /iskrenost,/ (B47) /ljubezen./ (B48)

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

/Imam popolnoma svoj izoblikovan pogled/ (B49) na homoseksualne osebe. Svoje mišljenje o njih sem si izoblikovala /že nekaj časa nazaj, / (B50) bolj pa sem se temu začela posvečati in o tem razmišljati /v času prvega referendum/, (B51) ko se je o tej temi tudi v medijih ogromno govorilo. Homoseksualne osebe že nekaj časa odobravam, proti njim res nimam nič, še enkrat pa poudarjam, da mi ni všeč ideja, da bi imele pravico do posvojitve otrok.

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

/Ne,/ (B52) nikoli ni nihče vplival na moje mnenje, ker /tega nisem pustila./ (B53) Imam mnenje, takšnega kakršnega imam in konec, ne pustim drugim, da bi vplivali na moje mišljenje ali ga spreminjali.

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

/Joj, srčno upam, da ne, zlasti če bi se šlo za katerega izmed mojih otrok ali sorodnikov (B54) Tako osebo bi imela sicer /še naprej rada/ (B55) in /bi jo spoštovala/ (B56) /ter upoštevala njene želje in odločitve./ (B57) Bi bil pa zame to /kar velik šok,/ (B58) vendar menim, da bi se /s časom s tem dejstvom tudi sprijaznila./ (B59) Sprva bi bila v odnosu s takšno osebo /zelo zmedena,/ (B60) /zadržana/ (B61) /in ne bi čisto vedela, kako se obnašati. / (B62) /Bilo bi mi čudno,/ (B63) /sprva verjetno neprijetno/ (B64) ampak si upam trditi, da bi s časom to sprejela, vendar bi za to /rabila sigurno kakšen mesec ali celo leto dni časa. / (B65)

Intervju 3

1. Kakšno je Vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

Zame je o tej temi zelo težko govoriti, saj se /včasih o takih stvareh sploh nismo nič pogovarjali./ (C1) Pravzaprav /o tem nismo nič vedeli/ (C2) in se za to nismo zanimali./ (C3) Vedelo se je, da /kdor je bil dolgo časa samski in se ni poročil, da je z njim nekaj narobe in da ima neke simpatije do istega spola./ (C4) Prav tako se je vedelo, da je z njim nekaj narobe, /če je šel za župnika./ (C5) O tem se sploh ni pogovarjalo, vse je ostalo /skrito za zaprtimi vrati in je to področje je veljalo za tabu temo./ (C6) /Danes se o tem preveč javno razglablja./ (C7) o tem se preveč govori in mi to ni všeč. Boljše bi bilo če bi vse ostalo skrito in se ti ljudje ne bi javno izpostavljali, saj menim, da se jih /s tako veliko

izpostavljenostjo prizadene/ (C8) /in so na tak način osramočeni. / (C9) /Homoseksualnost mi ni všeč, / (C10) /moški in moški ali pa ženska in ženska skupaj nikakor niso za v skupnost,/ (C11) saj to ni družina in se /ne bi smeli toliko izpostavljati./ (C12)

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

/Ne./ (C13)

3. Če je ne poznate, kako, na podlagi česa si o tem ustvarjate mnenje?

O tej temi sem več stvari izvedela šele, /ko so o tem začeli govoriti po televiziji,/ (C14) prej o tem nisem vedela skoraj ničesar. Veliko stvari sem izvedela zaradi teh /resničnostnih šovov in se na take šove večinoma prijavljajo takšni ljudje./ (C15) Nekaj stvari sem prebrala tudi po /raznih časopisih / (C16) in revijah./ (C17) Mi pa še vedno /ni jasno, kako to deluje, kako do tega pride in zakaj se to dogaja./ (C18) Tudi /v družini se o tem nikoli ne pogovarjamo, tega niti ne omenjamo./ (C19)

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

/Ne./ (C20)

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

/Ne, nikakor ne,/ (C21) ker /to ni naravno, ni v skladu z naravo,/ (C22) /poročajo se ženske in moški, ki si lahko potem ustvarijo družino,/ (C23) istospolni pa skupaj tvorijo neko čudno skupnost, ki ni zakonska zveza in ne bi smela biti.

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

Moje mnenje je, da /do tega ne bi smelo priti,/ (C24) ker /še v normalnih družinah pride do težav/ (C25), nesoglasij/ (C26) /in problemov, v takšni družini bi bilo to vse še slabše./ (C27) /Ni mi všeč ideja, da bi lahko imeli takšni ljudje skupaj otroke/ (C28) in jih vzgajali v takšni skupnosti. Zavedam se, da gre svet naprej, ampak /zame to še vedno ni normalno in nikoli ne bo. / (C29) /Tudi na volitve nisem šla. / (C30) Naj se zgodi, kar se bo, ni pa mi všeč, kar se dogaja. /Odnos do otrok bi bil normalen./ (C31)

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

/Kako le, to ni možno,/ (C32) da bi bili družina, ker enostavno ne more biti. To je /neka čudna skupnost, / (C33) ker /otroci niso normalno spočeti, niso enaki krvi kot starši, / (C34) torej to ni družina. Tudi če jih posvojijo, še ne pomeni, da je družina, vsaj ne normalna. /Le svojega otroka imaš zares rad, tistega, ki si mu biološki starš./ (C35)

8. Ali se vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način?

/Ja,/ (C36) menim, da so izpostavljene diskriminaciji, /ker se o tem preveč javno govori/ (C37) /in so take osebe zelo izpostavljene in vemo, kdo so. / (C38) Zaradi tega tudi prihaja do diskriminacije. /Bolje bi bilo, da bi vse ostalo tajno./ (C39) /Če bi bila jaz na njihovem mestu, ne bi povedala nikomur, niti svoji družini, bi vse obdržala zase. Ker je vse preveč javno, prihaja potem do govoric o njih brez potrebe, /fizično nasilje se pojavlja/ (C40) /in predvsem izpostavljenost, so vsem na očeh./ (C41)

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

/Diskriminacija ni upravičena./ (C42) /Če bi bili skriti, se vse to ne bi dogajalo./ (C43)

10. katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

Na prvem mestu je zagotovo /ljubezen,/ (C44) ker brez tega ni nič. Poleg tega mi veliko pomeni tudi /spoštovanje./ (C45)

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

/Imam svoj samostojen pogled, / (C46) ki sem si ga izoblikovala popolnoma /sama na podlagi šovov, ki se vrtijo po TV-ju./ (C47) Prej o tej temi nisem nikoli razmišljala, ko pa sem videla te stvari po TV-ju, pa sem si o tem oblikovala neko mnenje.

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

/Ne, na moje mnenje ni vplivalo ničesar in nihče./ (C48) Imam svojega.

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

/To bi bila njegova stvar in ne moja./ (C49) / Ne bi mi bilo vseeno, rajši bi imela, če bi bil normalen, / (C50) /počutila bi se predvsem nemočno./ (C51) /Ne bi imela vpliva, če bi do tega prišlo, / (C52) nimaš vpliva na to, oziroma ga ne smeš imeti, /ker osebo spoštuješ in hkrati spoštuješ njene odločitve./ (C53) /Kar pa še ne pomeni, da bi mi bilo to všeč, ker mi ne bi bilo./ (C54)

Intervju 4

1. Kakšno je Vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

Glede istospolnosti /nimam nekih predsodkov,/ (D1) sem mnenja, da si /vsak lahko izbere svojega partnerja, ne glede na spol./ (D2) Če se /imata dve osebi radi in si želita biti skupaj, v tem ne vidim nič slabega, saj s tem nikomur ne škodujeta./ (D3)

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

/Ne./ (D4)

3. Če je ne poznate, kako, na podlagi česa si o tem ustvarjate mnenje?

/Na podlagi videnega in slišane od drugih, ki pa poznajo istospolno usmerjene osebe./ (D5)
/Poznam namreč veliko oseb, ki poznajo ali prijateljujejo z osebami, ki so istospolno usmerjene./ (D6)
Veliko se o tem lahko sliši in vidi /po raznih medijih, zlasti po televiziji./ (D7) kjer se o tem vedno več govori in takšne osebe se tudi vedno več pojavljajo v /raznih oddajah in resničnostnih šovih./ (D8)
Nekaj o tem pa sem spoznala tudi /tekom študija, / (D9) kjer smo obravnavali to tematiko ali morali o njej napisati kakšen esej.

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

Menim, da /lahko imajo iste pravice./ (D10)

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

To se mi zdi /popolnoma normalno/ (D11) /in sem mnenja, da lahko tudi istospolni pari sklenejo zakonsko zvezo. / (D12) Če se imajo radi in si želijo to uradno potrditi in uživati v varnosti in uradni potrditvi njune zveze, ne vidim nič slabega/ (D13) /in to podpiram./ (D14)

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

Glede tega pa je moje mnenje, da /istospolni naj ne bi posvojili otrok./ (D15) Ker /izhajam iz bolj tradicionalne krščanske družine./ (D16) sem mnenja, da /družino sestavljajo moški kot oče, ženska kot mati in otrok./ (D17) /Tako so me učili že od malega in to imam ukoreninjeno še sedaj./ (D18) zato mi /predlog posvojitve res ni všeč in tega ne odobravam./ (D19) Sicer /na splošno zelo podpiram posvojitve otrok, da lahko otroci na tak način dobijo dom in družino./ (D20) me /odsotnost krvne povezanosti ne moti. / (D21) Najbolj me /moti odsotnost enega spola pri starših, saj tako otrok ne dobi ženske in moške perspektive vzgoje, ampak samo eno stran in mu druga manjka. / (D22) Mislim da bi bili /otroci teh staršev večkrat tarča posmehovanja, / (D23) /zbadanja. / (D24) Menim, da bi se /drugi otroci iz njih norčevali./ (D25) /Najprej bi bilo potrebno družbo spremeniti in delati na sprejemanju./ (D26) In da bi se moralo /že v vrtcu pogovarjati o tem, da ima pa lahko kdo tudi dva atija ali pa dve mamic./ (D27) Da je treba že takoj začeti otrokom govoriti, da to ni nič drugače in potem se bi mogoče dalo malo ublažiti vse skupaj. /Je pa veliko odvisno tudi od prepričanosti recimo staršev otroka./ (D28) Pač treba je o tej temi /govoriti na način, da se pokaže, da ni to nič narobe/ (D29) in da se take otroke ravno tako sprejme.

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

Kot sem že prej opredelila, po mojem mnenju /družino sestavljajo oče, mati in otrok. / (D30) /Oče mora biti moškega spola, mati ženskega, otroci pa plod njune ljubezni./ (D31) V drugačnem primeru ne gre za družino, ampak za /neko drugo skupnost z drugačnimi značilnostmi, kot jih ima družina./ (D32) Največji problem tukaj vidim /v istem spolu pri starših, saj tako otrok ne dobi vzgoje s strani obeh spolov, dobi samo eno perspektivo./ (D33)

8. Ali se vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način?

Vsekakor, menim, da /se skoraj na vsakem koraku srečujejo z diskriminacijo,/ (D34) s /posmehovanjem, / (D35) /zbadanjem,/ (D36) /žaljkami,/ (D37) /neprijetnimi pogledi/ (D38) ipd.

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

Diskriminacija se mi zdi /neupravičena,/ (D39) saj si lahko po mojem mnenju /vsak človek izbere svojega partnerja in ga na podlagi tega družba ne bi smela obravnavati drugače in ga diskriminirati./ (D40)

10. katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

/Ljubezen,/ (D41) /družina,/ (D42) /vera,/ (D43) /zdravje,/ (D44) /sreča./ (D45)

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

/Imam svoj pogled, vendar ni popolnoma lastno izoblikovan,/ (D46) saj sem si ga /izoblikovala tudi pod vplivom mišljenja drugih ljudi in moje družine./ (D47) Izoblikovala sem si ga /skozi študijska leta/ (D48) /in tudi skozi druženja in pogovore s prijatelji, ki poznajo istospolno usmerjene osebe./ (D49) Prej se tej temi nisem nikoli veliko posvečala in o njej razmišljala, ko pa sem /prišla v Ljubljano, spoznala širši krog ljudi, slišala različna mnenja,sem začela o tej temi malce bolj konkretno razmišljati./ (D50) Prej sem imela o tej temi /mišljenje takšno, kot je vladalo doma v družini / (D51) in se s tem nisem konkretno ukvarjala ali si skušala ustvariti nek lasten pogled.

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

/Vsekakor je vplival v veliki meri./ (D52) /Največji vpliv na moje mišljenje je imela moja družina, predvsem moji starši in stari starši./ (D53) /V moji družini smo namreč vsi zelo verni in so me že od nekdaj vzgajali v duhu krščanskih vrednot in cerkev je v naši družini ena izmed najpomembnejših vrednot./ (D54) Kot vsi vemo, /cerkev ostro nasprotuje homoseksualnosti in tudi v naši družini tega fenomena večinoma ne podpirajo./ (D55) /Zato je njihovo mnenje imelo name močan vpliv, ki me spremlja še danes./ (D56) To /ostro nasprotovanje se je rahlo spremenilo v času študija,/ (D57) /ko so imele name velik vpliv moje nove sošolke/ (D58) /in prijateljice, ki imajo o tem veliko bolj podpirajoče mnenje./ (D59) /O tej temi se v naši družini ne pogovarjamo veliko,/ (D60) a /v času referendumov smo vsi volili proti in se je jasno vedelo, da vsi člani moje družine, zlasti stara mama, temu brez dvoma nasprotujejo./ (D61)

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

/Menim, da se moj odnos ne bi spremenil. / (D62) To bi /vzela predvsem kot nek izziv/ (D63) /in bi imela tako možnost, da se spoznam z istospolno usmerjeno osebo in bi si lahko sama izoblikovala mnenje na podlagi lastne izkušnje./ (D64) To bi mi omogočilo /uvid v perspektivo te osebe in njeno gledanje na situacijo/ (D65) /in bi lahko iz prve roke izvedela, s kakšnimi težavami ali dilemami se soočajo istospolne osebe/ (D66) /in bi jih na tak način lahko bolje razumela./ (D67) Tako bi se

mogoče /moje mnenje lahko spremenilo in bi začela na istospolne osebe gledati drugače./ (D68) To novica bi vzela /kot priložnost za neko novo zgodbo in ne kot neko oviro./ (D69)

Intervju 5

1. Kakšno je vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

/Ne zdi se mi popolnoma normalno,/ (E1) /pa tudi ne nenaravno./ (E2) /Zaradi določenih naravnih razlogov imajo ljudje različna čustva – nekateri pač gojijo posebna čustva-ljubezen do istega spola./ (E3)

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

/Ne./ (E4)

3. Če je ne poznate, kako, na podlagi česa si o tem ustvarjate mnenje?

Mnenje sem si ustvarila /na podlagi tega, da smo si ljudje med seboj različni, imamo različne želje, potrebe./ (E5) Sama /si prizadevam to upoštevati in spoštovati različnost drugih ljudi in jih zaradi tega ne obsojati./ (E6)

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

/Podpiram, da ima oseba, ki je istospolno usmerjena, enake pravice kot oseba, ki je heteroseksualno usmerjena./ (E7) /Ne podpiram pa ideje, da bi imeli istospolni pari enake pravice kot heteroseksualni pari./ (E8)

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

Menim, da /bi jim pravica do sklenitve zakonske zveze morala biti tudi pravno omogočena./ (E9) in bi se /lahko tudi istospolni pari med seboj poročili in zaživel skupaj v okviru uradno priznane zakonske zveze, kot jo poznamo pri heteroseksualnih parih./ (E10)

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

Moje mnenje je, /da ne./ (E11) /Otroci so lahko le plod dveh različnih spolov in to sta oče in mati./ (E12) /Da pa bi posvojili otroka dve osebi istega spola, bi po mojem mnenju pri tem posegli v pravico otroka, da imam očeta in mater. / (E13) /Lahko pa bi jih po moje posvojili potem, če bi se npr. otrok pri določeni starosti sam strinjal, da ga lahko posvojita osebi istega spola./ (E14) /Torej podpiram ideje zgolj v smislu, ko bi bil otrok dovolj zrel, da bi lahko samostojno privolil v takšno posvojitvev in bi bila to njegova želja./ (E15) Glede odnosa družbe menim, da če bi v tem trenutku uzakonili to možnost, /bi bil odnos negativen, zato ker kot družba na kaj takega še nismo pripravljeni in tega ne bi sprejeli kot nekaj normalnega./ (E16)

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

/Če se tako počutijo, so lahko tudi oni družina./ (E17) /V družini, kjer sta oče in mati, si malo delijo vloge ali pa se dopolnjujejo med seboj./ (E18) /Če se lahko tako organizirata tudi osebi istega spola, sta prav tako lahko družina./ (E19)

8. Ali se vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način? (Če na to vprašanje odgovorite z NE, nadaljujte pri vprašanju številka 11.)

/Ne vem, v čem bi bile diskriminirane./ (E20) mogoče v tem, da jim /ne pripadajo enake pravice, kot pripadajo heteroseksualnim parom, kot je npr. sklenitev zakonske zveze/ (E21) /in posvojitev otrok./ (E22) /Največjo diskriminacijo vidim na pravnem področju, saj se morajo za pravice, ki so drugim parom samoumevne, močno boriti./ (E23)

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

/Diskriminacija se mi ne zdi upravičena./ (E24) saj /so ravno tako ljudje kot mi vsi ostali in se jih ne bi smelo drugače obravnavati zgolj na podlagi njihove spolne usmerjenosti./ (E25)

10. katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

/Dobrim medsebojnim odnosom./ (E26) veri, (E27), /poštenju./ (E28) /zdravju./ (E29) /pomoči./ (E30) /zaupanju./ (E31)

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

/Imam svoj lasten pogled./ (E32) ki /sem si ga izoblikovala skozi življenje in si tej zadevi ustvarila mišljenje, za katerim stojim./ (E33)

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

/Na moje mnenje ni vplival nihče./ (E34) prej bi rekla, /da je moje mnenje vplivalo na druge./ (E35) Ko se v družbi pogovarjamo o tej temi, /imam jasno izoblikovano mnenje in mi ga ni problem predstaviti drugim, mogoče včasih tudi na preveč nazoren način in znam tako vplivati na oblikovanje mnenja mojih bližnjih, prijateljev ali pa sodelavcev./ (E36)

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

/Mislim, da ne./ (E37) /Človeka cenim po njegovih dejanjih, njegovi osebnosti in poštenosti, ne na podlagi njegove spolne usmerjenosti./ (E38) /Moj odnos do takšne osebe se ne bi spremenil./ (E39) /mogoče bi bil zame največji šok, če bi izvedela, da je kdo od mojih sorodnikov, zlasti otrok, homoseksualno usmerjen./ (E40) /V takem primeru pa še sama ne vem, kako bi reagirala in kako bi to vplivalo na moj odnos do njih./ (E41)

Intervju 6

1. Kakšno je Vaše mnenje o istospolnosti nasploh? Se vam istospolnost zdi nekaj popolnoma normalnega ali vidite v tem fenomenu kaj »nenaravnega«?

/Zame istospolnost ni sprejemljiva./ (F1) Se mi zdi, da /to ni naravno, normalno, ni tako, kot bi moralo biti./ (F2) /Naravno je, da sta v neki zvezi skupaj moški in ženska, tako kot je bilo od nekdaj./ (F3) /Istospolnost je samo neka »pogruntavščina« današnje družbe/ (F4) in /nekateri menijo, da je to moderno, želijo si biti popularni in zato to počnejo./ (F5)

2. Ali poznate kakšno osebo, ki je istospolno usmerjena, oziroma ali ste s takšno osebo že kdaj stopili v stik?

/Ne, ne poznam./ (F6)

3. Če je ne poznate, kako, na podlagi česa si o tem ustvarjate mnenje?

/Na podlagi tega, kaj se mi zdi normalno./ (F7) /Najprej sta bila ustvarjena tudi moški in ženska (Adam in Eva) in iz tega vse izhaja./ (F8) /Tako je bilo namenjeno že včasih in že v Bibliji je zapisano, kaj je naravno, normalno in tega bi se morali tudi držati./ (F9)

4. Ali menite, da bi morale imeti istospolne osebe enake pravice kot raznospolne?

/Ne./ (F10)

5. Kaj menite o tem, da bi lahko imele istospolne osebe pravico do sklenitve zakonske zveze?

Menim, da /to ne bi smelo biti sprejemljivo./ (F11) /Ne zdi se mi v redu, da bi se poročili dve ženski ali pa dva moška./ (F12) /Poroka je sveta skupnost, sklenjena pred očmi Boga in predstavlja začetek življenjske poti moškega in ženske in ne bi smelo biti drugače kot tako./ (F13)

6. Kakšno je vaše mnenje o tem, da bi istospolno usmerjene osebe imele pravico do posvojitve otrok? Kako to utemeljujete? Kakšen odnos menite, da bi imela družba do teh otrok?

/Če bi že bilo dovoljeno, da se poročijo, / (F14) /se jim vsekakor ne bi smelo dovoliti, da posvojijo otroke./ (F15) / Kje si še to videl, ne more to laufat na takšen način«/ (F16) /Dva moška ali dve ženski ne moreta skupaj spočeti otroka/ (F17) in zatorej /to ni normalno, da bi imeli takšni ljudje skupaj otroke./ (F18) /Odnos družbe bi bil malce drugačen, ljudje bi se velikokrat znašli v zadregi glede določenih stvari./ (F19) kot npr. /ko imajo v vrtcu materinski dan in vsi izdelujejo voščilnice za svoje mamice, otrok pa bi imel doma dva očeta in bi se lahko počutil zelo neprijetno/ (F20) /in predvsem zmedeno./ (F21)

7. Ali menite, da so istospolni pari ravno tako družina kot raznospolni? Prosim, razložite svoje mnenje.

/Ne./ (F22) /družino lahko sestavljajo samo oče, mama in otrok, ki so v krvni povezanosti in sta starša nasprotnega spola. / (F23) /Le če sta različnega spola, lahko spočneta skupaj otroke in le v tem primeru se to lahko imenuje družina./ (F24)

8. Ali se vam zdi, da so homoseksualne osebe podvržene diskriminaciji? Na kakšen način?

/Vsekakor, zato ker ne gre drugače./ (F25) /Homoseksualnosti se ne bi smelo dovoliti. / (F26)
Doživljajo diskriminacijo tako, da /se na njih drugače gleda,/ (F27) /pojavljajo se govornice o njih,/ (F28) /žaljivi izrazi./ (F29)

9. Se vam zdi, da je diskriminacija upravičena ali krivična?

/Upravičena./ (F30) /Homoseksualnost bi morala biti prepovedana in do takšnih stvari sploh ne bi prihajalo in bi bila stvar urejena./ (F31)

10. katerim vrednotam dajete v življenju največji pomen?

/Zdravje,/ (F32) /družina/ (F33) in /vera./ (F34)

11. Ali menite, da imate izoblikovan lasten pogled na homoseksualne osebe? Če da, kdaj ste si ga izoblikovali?

/Ja,/ (F35) /si ga oblikujem, ko vidim, kaj se dogaja./ (F36) /Da hočejo, da bi bilo kar vse sprejemljivo, čeprav ni./ (F37) /Že odkar sem izvedela, kaj homoseksualnost je, sem proti in se mi zdi popolnoma nesprejemljivo, da se to sploh lahko dogaja./ (F38)

12. Ali mislite, da je pogled vaših staršev/ starih staršev/otrok ali skupnosti, v kateri živite, vplival na vaše mnenje o istospolnosti? Na kakšen način?

/Ne, imam svoje mnenje o tem./ (F39) /Sčasoma opažam, da se mnenja pri mojih bližnjih, zlasti pri moji vnukinji spreminjajo in začenja podpirati to bedarijo,/ (F40) /ampak na moje mnenje to nima nikakršnega vpliva in bom vztrajala pri svojem mnenju do konca./ (F41)

13. Kaj bi storili, če bi izvedeli, da je vaš bližnji (sorodnik, prijatelj, sosed, sodelavec ...) homoseksualno usmerjen? Bi se vaš odnos do nje/-ga spremenil?

/O tem sicer nisem še nikoli razmišljala,/ (F42) /ampak menim, da bi se moj odnos spremenil. / (F43)
Mislim, da /na to osebo nikoli več ne bi mogla gledati enako, saj se mi ne bi zdela več popolnoma normalna./ (F44) /Dvomim, da bi lahko s takšno osebo ostala v normalnih odnosih,/ (F45) /verjetno bi se skušala od nje oddaljiti in omejiti stike, kolikor bi se le dalo./ (F46)

10.3 Priloga št. 3: Odprto kodiranje

A1.	Homoseksualci se ne bi smeli toliko izpostavljati v javnosti,	Potrebno zmanjšati	Izpostavljanje v javnosti	Mnenje o homoseksualnosti
A2.	Zahtevati toliko svojih pravic	Potrebno zmanjšati	Zahteva po pravicah	Mnenje o homoseksualnosti
A3.	Nekaj že povsem normalnega	Normalno	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
A4.	Zmeraj več primerov v javnosti	Primeri v javnosti	Poznavanje	Mnenje o homoseksualnosti
A5.	Vedno več odločilo izpostaviti in kazati svojo spolno usmerjenost širši družbi	Narasla odločitev za razkritje	Razkrite spolne usmerjenosti	Mnenje o homoseksualnosti
A6.	Ja	Ja	Poznavanje homoseksualne osebe	Poznanstvo s homoseksualno osebo
A7.	Poznam jo že nekaj let.	Nekaj let	Čas poznanstva homoseksualne osebe	Poznanstvo s homoseksualno osebo
A8.	Večjih stikov pa s to punco nisem imel.	Odsotnost večjih stikov	Stiki	Stiki s homoseksualno osebo
A9.	Čisto normalna	Normalna	Opis homoseksualne osebe	Izkušnja poznanstva homoseksualne osebe
A10.	in zabavna oseba	Zabavna	Opis homoseksualne osebe	Izkušnja poznanstva homoseksualne osebe
A11.	Nisem spreminjal	Nespremenjeno mnenje	Spreminjanje mnenja	Vpliv na oblikovanje mnenja o homoseksualnosti na podlagi poznanstva
A12.	Imam jasen pogled na to.	Jasen pogled	Oblikovan pogled na homoseksualnost	Vpliv na oblikovanje mnenja o homoseksualnosti na podlagi poznanstva
A13.	Poznanstvo ni ne omajalo in ne utrdilo mnenja.	Nespremenjeno mnenje	Spreminjanje mnenja	Vpliv na oblikovanje mnenja o homoseksualnosti na podlagi poznanstva
A14.	Bežne stike	Bežni	Stiki	Stiki s homoseksualno osebo

A15.	Situacija bi se spremenila, če bi jo bolje spoznal in se z njo več pogovarjal.	Potrebne več pogovora	Spreminjanje mnenja	Vpliv na oblikovanje mnenja o homoseksualnosti na podlagi poznanstva
A16.	Ne	Ne podpira	Podpora za enakopravnost pravic	Enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb
A17.	To je »brez veze«.	Ne podpira	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
A18.	Če želijo, naj bodo skupaj kot par.	Zgolj sobivanje v paru	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
A19.	Tega ne kažejo toliko v javnosti	Moteče kazanje v javnosti	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
A20.	Borijo se za pravico do sklenitve zakonske zveze.	Boj za pravice	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
A21.	Zakonska zveza je namreč za moške in ženske, njim pripada pravica do poroke.	Zgolj moški in ženska	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
A22.	Se ne strinjam.	Ne podpiram.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
A23.	Otrok rabi očeta in mater.	Zgolj moški in ženska	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
A24.	Od obeh spolov dobi, kar rabi za normalen razvoj in odraščanje.	Zgolj moški in ženska – omogočanje normalnega razvoja in odraščanja	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
A25.	Družba na te otroke gleda malce postrani.	Nesprejetost	Posvojeni otroci istospolnih partnerjev	Odnos družbe do otrok
A26.	To naj bi se dogajalo v času otrokovega začetnega šolanja.	Kritičen čas začetka šolanja	Posvojeni otroci istospolnih partnerjev	Odnos družbe do otrok
A27.	Znajo biti otroci še posebno kruti	Krutost	Soočanje otrok z drugačnim obravnavanjem	Odnos družbe do otrok
A28.	in nesramni.	Nesramnost	Soočanje otrok z drugačnim obravnavanjem	Odnos družbe do otrok
A29.	Ima otrok mamu in očeta, ki sta različnega spola	Zgolj moški in ženska	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
A30.	Prikrajšan za nesramne opazke	Opazke	Soočanje otrok z drugačnim obravnavanjem	Odnos družbe do otrok
A31.	in drugačno obravnavanje	Drugačno obravnavanje	Soočanje otrok z drugačnim obravnavanjem	Odnos družbe do otrok

A32.	Po eni strani so neke vrste družina.	Neke vrste družina	Družina	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
A33.	Neprava družina	Ni prava družina	Družina	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
A34.	Sestavljena iz očeta, ki je moškega spola in mame, ki je ženskega spola in potem njunih otrok.	Oče in mati različnega spola in njuni otroci	Sestava prave družine	Pojmovanje »prave« družine
A35.	Pri istospolnih partnerjih pa sta starša istega spola.	Starša istega spola	Spol staršev	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
A36.	Otroci niso njuni pravi otroci.	Nebiološki otroci	Otroci	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
A37.	Tej skupnosti zelo težko rečem družina v pravem pomenu besede.	Ni prava družina	Družina	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
A38.	Od nekaterih oseb ja od nekaterih ne.	S strani nekaterih oseb	Podvrženost diskriminaciji	Diskriminacija
A39.	Niso vsi ljudje proti istospolnim osebam.	Nekateri jih sprejemajo	Podvrženost diskriminaciji	Diskriminacija
A40.	Jih pustijo pri miru.	Nekateri jih sprejemajo – mir.	Podvrženost diskriminaciji	Diskriminacija
A41.	Celo podpirajo jih pri boju za doseganje njihovih pravic glede poroke in posvojitve otrok.	Nekateri jih podpirajo pri boju za pravice.	Podvrženost diskriminaciji	Diskriminacija
A42.	Nekatere osebe zelo nestrpne	Nestrpnost	Načini diskriminacije	Diskriminacija
A43.	Kažejo na različne načine.	Raznolikost načinov	Načini diskriminacije	Diskriminacija
A44.	Skupina moških se je spravila na enega geja in so ga fizično napadli in močno pretepli.	Fizično nasilje pretep	Načini diskriminacije	Diskriminacija
A45.	veliko žaljivih izrazov do teh oseb.	Žaljivke	Načini diskriminacije	Diskriminacija
A46.	Prav ni.	Ni upravičena	Upravičenost diskriminacije	Diskriminacija
A47.	Ne podpiram fizičnega nasilja	Nasprotovanje fizičnemu nasilju	Upravičenost diskriminacije	Diskriminacija
A48.	S strani nestrpnih heteroseksualnih (predvsem) moških	Nasilje s strani moških	Načini diskriminacije	Diskriminacija
A49.	Pokazati, da so pravi »mačoti«	Mačizem	Vzroki diskriminacije	Diskriminacija
A50.	Prijateljstvo	Prijateljstvo	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote

A51.	Družina	Družina	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
A52.	Ljubezen	Ljubezen	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
A53.	Sreča	Sreča	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
A54.	Ja, imam.	Izoblikovan lasten pogled	Izoblikovan lasten pogled na homoseksualnost	Pogled na homoseksualnost
A55.	Sčasoma sem si ga izoblikoval.	Sčasoma	Časovno obdobje oblikovanja pogleda	Pogled na homoseksualnost
A56.	Ko sem začel dojemati, kaj homoseksualnost sploh pomeni in kaj je to, kaj te osebe sploh počnejo in v čem so drugačne od vseh ostalih	Seznanitev z definicijo in vsebino pojma	Izoblikovan lasten pogled na homoseksualnost	Pogled na homoseksualnost
A57.	Ne, ni.	Ni vpliva	Vpliv	Vpliv okolja na mnenje o istospolnosti
A58.	Imam svoje lastno mnenje	Oblikovano lastno mnenje	vpliv	Vpliv okolja na mnenje o istospolnosti
A59.	Ne pustim, da bi na to karkoli vplivalo.	Ne dopuščanje vpliva	Vpliv	Vpliv okolja na mnenje o istospolnosti
A60.	Zlasti doma in v skupnosti se o tej temi sploh ne pogovarjamo.	Odsotnost pogovora	Vpliv	Vpliv okolja na mnenje o istospolnosti
A61.	Bi bilo po mojem vse isto.	Nespremenjen odnos	Sprememba v odnosu	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
A62.	Na začetku tega verjetno ne bi verjel.	Ne bi verjel.	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
A63.	Sčasoma navadil in to sprejel.	Navada in sprejetje	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
A64.	Mojega odnosa ne bi spremenil.	Nespremenjen odnos	Sprememba v odnosu	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
B1.	Nekaj popolnoma normalnega	Normalno	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
B2.	Ne vidim čisto nič slabega.	Odobrava	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
B3.	Če se imajo radi, naj se imajo radi.	Imajo radi.	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
B4.	V tem ne vidim nič spornega.	Nič spornega	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti

B5.	Nimam slabega mnenja	Ni slabega mnenja	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
B6.	Ja, poznam.	Ja	Poznavanje homoseksualne osebe	Poznanstvo s homoseksualno osebo
B7.	Poznam punco, ki je pred nekaj leti z mojo hčerko trenirala košarko.	Pozna punco	Poznavanje homoseksualne osebe	Poznanstvo s homoseksualno osebo
B8.	Kmalu potem predstavila tudi svojo punco.	Predstavitelj partnerke	Razkritje homoseksualne identitete	Poznanstvo s homoseksualno osebo
B9.	Popolnoma normalna punca,	Normalna	Opis homoseksualne osebe	Izkušnja poznanstva homoseksualne osebe
B10.	Simpatična,	Simpatična	Opis homoseksualne osebe	Izkušnja poznanstva homoseksualne osebe
B11.	Prijazna,	prijazna	Opis homoseksualne osebe	Izkušnja poznanstva homoseksualne osebe
B12.	lepo vzgojena.	Lepo vzgojena	Opis homoseksualne osebe	Izkušnja poznanstva homoseksualne osebe
B13.	Z njo od nekdaj dober odnos	Dober odnos	Odnos do homoseksualne osebe	Izkušnja poznanstva homoseksualne osebe
B14.	Ni se popolnoma nič spremenil	Nespremenjeno mnenje	Spreminjanje mnenja	Vpliv na oblikovanje mnenja o homoseksualnosti na podlagi poznanstva
B15.	Do nje se obnašam kot do katerekoli druge hčerine prijateljice.	Normalen odnos	Odnos do homoseksualne osebe	Izkušnja poznanstva homoseksualne osebe
B16.	Sem še utrdila svoje pozitivno mnenje.	Utrditev pozitivnega mnenja	Spreminjanje mnenja	Vpliv na oblikovanje mnenja o homoseksualnosti na podlagi poznanstva
B17.	Imela s to punco res lepo izkušnjo	Pozitivna izkušnja	Opis izkušnje s homoseksualno osebo	Stiki s homoseksualno osebo
B18.	Nič slabega ali drugačnega	Nič negativnega	Opis izkušnje s homoseksualno osebo	Stiki s homoseksualno osebo
B19.	Ne	Ne podpira	Podpora za enakopravnost pravic	Enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb

B20.	Načeloma me ne moti.	Podpira	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
B21.	Temu ne nasprotujem.	Podpira	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
B22.	To dejanje potem omogočilo tudi zakonsko posvojitvev otrok	Posvojitev otrok	Posledice sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
B23.	Močno nasprotujem.	Ne podpira.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
B24.	Podpiram zgolj sklenitev zakonske zveze,	Podpira.	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
B25.	ne pa tudi posvojitvev otrok.	Ne podpira.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
B26.	Ne, ne, to ni o.k.	Se ne strinja.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
B27.	Ne bi smele imeti pravice do posvojitvev otrok.	Se ne strinja.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
B28.	Otrokom bolje pri recimo dveh mamah, kot pa pri pijanem in nasilnem očetu	Bolje dve ženski kot pijan oče	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
B29.	V »normalnih« družinah vedno več nasilja s strani očetov	Veliko nasilja s strani očetov	Nasilje v heteroseksualnih družinah	Pojmovanje »prave« družine
B30.	Bolj na strani, da bi dve ženski posvojili otroka, kot pa dva moška	Bolje dve ženski kot dva moška	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
B31.	Da bi dva moška vzgajala otroka, se mi zdi zelo sporno.	Sporno	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
B32.	Ne bi veliko razlikoval.	Ne bi bilo spremembe.	Posvojeni otroci istospolnih partnerjev	Odnos družbe do otrok
B33.	Svet gre namreč naprej.	Razvoj družbe	Spremembe v družbi	Odnos družbe do otrok
B34.	Družba bi se hitro navadila.	Navada	Posvojeni otroci istospolnih partnerjev	Odnos družbe do otrok
B35.	Ne	Ni družina	Družina	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
B36.	Starša nasprotnega spola, torej moški in ženska, ki imata skupaj otroke	Oče in mati različnega spola in njuni otroci	Družina	Pojmovanje »prave« družine
B37.	Ne moti me, če starši in otroci niso v krvni povezavi.	Krvna nepovezanost ni moteča	Otroci	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
B38.	Ja	So podvržene.	Podvrženost diskriminaciji	Diskriminacija

B39.	Razne govornice o njih	Govornice	Načini diskriminacije	Diskriminacija
B40.	Niso upravičeni do sklenitve zakonske zveze.	Odsotnost pravice do sklenitve zakonske zveze	Načini diskriminacije	Diskriminacija
B41.	Pojavlja se tudi fizično nasilje s strani moškega spola.	Fizično nasilje	Načini diskriminacije	Diskriminacija
B42.	Deležni so določene pozornosti.	Pozornost	Načini diskriminacije	Diskriminacija
B43.	Držati za roke ali celo poljubljati pa vsi »pozjamo«	Neprijetni pogledi	Načini diskriminacije	Diskriminacija
B44.	Zdi se mi pravilno	Je upravičena	Upravičenost diskriminacije	Diskriminacija
B45.	Ne odobravam in se mi zdi zelo krivično, da se diskriminacija izraža na način fizičnega nasilja.	Nasprotovanje fizičnemu nasilju	Upravičenost diskriminacije	Diskriminacija
B46.	Družina	Družina	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
B47.	Iskrenost	Iskrenost	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
B48.	Ljubezen	Ljubezen	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
B49.	Imam popolnoma svoj izoblikovan pogled.	Izoblikovan lasten pogled	Izoblikovan lasten pogled na homoseksualnost	Pogled na homoseksualnost
B50.	Že nekaj časa nazaj	Nekaj časa nazaj	Časovno obdobje oblikovanje pogleda	Pogled na homoseksualnost
B51.	V času prvega referendumu	Čas prvega referendumu	Časovno obdobje oblikovanje pogleda	Pogled na homoseksualnost
B52.	Ne	Ni vpliva	Vpliv	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
B53.	Tega nisem pustila.	Ne dopuščanje vpliva	Vpliv	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
B54.	Joj, jaz srčno upam, da ne, zlasti če bi šlo za katerega izmed mojih otrok ali sorodnikov.	Upa, da se to ne zgodi.	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
B55.	Še naprej rada	Imela rada	Sprememba v odnosu	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
B56.	Bi jo spoštovala	Spoštovala	Sprememba v odnosu	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe

B57.	ter upoštevala njene želje in odločitve	Upoštevanje želja in odločitev	Sprememba v odnosu	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
B58.	Kar velik šok	Šok	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
B59.	S časom s tem dejstvom tudi sprijaznila	Sprijaznitev	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
B60.	Zelo zmedena	Zmedenost	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
B61.	Zadržana	Zadržanost	Sprememba v odnosu	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
B62.	in ne bi čisto vedela kako se obnašati.	Nepredvidljivo obnašanje	Sprememba v odnosu	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
B63.	Bilo bi mi čudno.	Čudno	Sprememba v odnosu	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
B64.	Sprva verjetno neprijetno	Neprijetno	Sprememba v odnosu	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
B65.	Rabila sigurno kakšen mesec ali celo leto dni časa	Mesec ali leto dni	Časovno obdobje do sprijaznjenja	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
C1.	Včasih se o takih stvareh sploh nismo nič pogovarjali.	Odsotnost pogovora	Poznavanje homoseksualnosti v preteklosti	Mnenje o homoseksualnosti
C2.	O tem nismo nič vedeli	Nevednost	Poznavanje homoseksualnosti v preteklosti	Mnenje o homoseksualnosti
C3.	in se za to nismo zanimali.	Nezanimanje	Poznavanje homoseksualnosti v preteklosti	Mnenje o homoseksualnosti
C4.	Kdor je bil dolgo časa samski in se ni poročil, da je z njim nekaj narobe in da ima neke simpatije do istega spola	Dolgo časa samski stan – nekaj narobe	Poznavanje homoseksualnosti v preteklosti	Mnenje o homoseksualnosti
C5.	Če je šel za župnika	Šel za župnika	Poznavanje homoseksualnosti v preteklosti	Mnenje o homoseksualnosti
C6.	Skrito za zaprtimi vrati in je to področje veljalo za tabu temo	Skrito - tabu tema	Poznavanje homoseksualnosti v preteklosti	Mnenje o homoseksualnosti
C7.	Danes se o tem preveč javno razglablja.	Potrebno zmanjšati	Javno razglabljanje	Mnenje o homoseksualnosti
C8.	S tako veliko izpostavljenostjo prizadene	Jih prizadene	Izpostavljanje v javnosti	Mnenje o homoseksualnosti

C9.	in so na tak način osramočeni	Osramočenosť	Izpostavljanje v javnosti	Mnenje o homoseksualnosti
C10.	Homoseksualnost mi ni všeč.	Ni všeč	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
C11.	Moški in moški ali pa ženska in ženska skupaj nikakor niso za v skupnost	Proti	Izpostavljanje v javnosti	Mnenje o homoseksualnosti
C12.	Ne bi smeli toliko izpostavljati	Proti	Izpostavljanje v javnosti	Mnenje o homoseksualnosti
C13.	Ne	Ne pozna.	Poznavanje homoseksualne osebe	Poznanstvo s homoseksualno osebo
C14.	Ko so o tem začeli govoriti po televiziji	Televizija	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
C15.	Resničnostnih šovov in se na take šove večinoma prijavljajo takšni ljudje	Resničnostni šovi	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
C16.	Raznih časopisih	Časopisi	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
C17.	in revijah	Revije	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
C18.	Ni jasno kako to deluje, kako do tega pride in zakaj se to dogaja	Zmedenost	Poznavanje	Mnenje o homoseksualnosti
C19.	V družini se o tem nikoli ne pogovarjamo, tega niti ne omenjamo.	Odsotnost pogovora	Poznavanje	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
C20.	Ne	Ne podpira.	Podpora za enakopravnost pravic	Enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb
C21.	Ne, nikakor ne	Ne podpira.	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
C22.	To ni naravno, ni v skladu z naravo.	Ni naravno.	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
C23.	Poročajo se ženske in moški, ki si lahko potem ustvarijo družino.	Zgolj moški in ženske	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
C24.	Do tega ne bi smelo priti.	Ne podpira	Mnenje o pravici do posvojitve	Pravica do posvojitve
C25.	Še v normalnih družinah pride do težav,	Težave	Neprijetnosti v heteroseksualnih družinah	Pojmovanje »prave« družine
C26.	nesoglasij	Nesoglasja	Neprijetnosti v heteroseksualnih družinah	Pojmovanje »prave« družine

C27.	V takšni družini bi bilo to vse še slabše	Več nesoglasij, težav	Družina	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
C28.	Ni mi všeč ideja, da bi lahko imeli takšni ljudje skupaj otroke.	Ni všeč	Mnenje o pravici do posvojitve	Pravica do posvojitve otrok
C29.	Zame to še vedno ni normalno in nikoli ne bo.	Ni normalno.	Mnenje o pravici do posvojitve	Pravica do posvojitve otrok
C30.	Tudi na volitve nisem šla.	Neprisotnost na volitvah	Referendum	Pravica do posvojitve otrok
C31.	Odnos do otrok bi bil normalen.	Normalen odnos	Posvojeni otroci istospolnih partnerjev	Odnos družbe do otrok
C32.	Kako le, to ni možno.	Ni možno.	Družina	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
C33.	Neka čudna skupnost	Čudna skupnost	Družina	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
C34.	Otroci niso normalno spočeti, niso enake krvi kot starši.	Nebiološki otroci	Otroci	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
C35.	Le svojega otroka imaš zares rad, tistega ki si mu biološki starš.	Biološki otroci – prava ljubezen	Otroci	Pojmovanje »prave« družine
C36.	Ja,	So podvržene.	Podvrženost diskriminaciji	Diskriminacija
C37.	ker se o tem preveč javno govori	Pretirano javno govorjenje	Vzroki diskriminacije	Diskriminacija
C38.	in so take osebe zelo izpostavljene in vemo, kdo so.	Izpostavljenost	Vzroki diskriminacije	Diskriminacija
C39.	Bolje bi bilo, da bi vse ostalo tajno.	Podpora skrivanja	Preprečevanje diskriminacije	Diskriminacija
C40.	Fizično nasilje se pojavlja.	Fizično nasilje	Načini diskriminacije	Diskriminacija
C41.	In predvsem izpostavljenost, so vsem na očeh	Izpostavljenost	Načini diskriminacije	Diskriminacija
C42.	Diskriminacija ni upravičena.	Ni upravičena.	Upravičenost diskriminacije	Diskriminacija
C43.	Če bi bili skriti, se vse to ne bi dogajalo.	Skrivanje	Preprečevanje diskriminacije	Diskriminacija
C44.	Ljubezen	Ljubezen	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
C45.	Spoštovanje	Spoštovanje	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
C46.	Imam svoj samostojen pogled.	Izoblikovan lasten pogled	Izoblikovan lasten pogled na homoseksualnost	Pogled na homoseksualnost

C47.	Sama na podlagi šovov, ki se vrtijo po TV-ju.	TV šovi	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Pogled na homoseksualnost
C48.	Ne, na moje mnenje ni vplivalo ničesar in nihče.	Ni vpliva.	Vpliv	Vpliv okolja na mnenja o istospolnosti
C49.	To bi bila njegova stvar in ne moja.	Ni moja stvar.	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
C50.	Ne bi mi bilo vseeno, rajši bi imela, če bi bil normalen.	Ni vseeno.	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
C51.	Počutila bi se predvsem nemočno.	Nemoč	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
C52.	Ne bi imela vpliva, če bi to tega prišlo.	Brez vpliva	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
C53.	Ker osebo spoštuješ in hkrati spoštuješ njene odločitve.	Spoštovanje	Sprememba v odnosu	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
C54.	Kar pa še ne pomeni, da bi mi bilo to všeč, ker mi ne bi bilo.	Ni všeč.	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna spolna usmerjenost bližnje osebe
D1.	Nimam nekih predsodkov.	Brez predsodkov	Predsodki	Mnenje o homoseksualnosti
D2.	Vsak lahko izbere svojega partnerja, ne glede na spol.	Svoboda izbire partnerja	Izbira partnerja	Mnenje o homoseksualnosti
D3.	Če se imata dve osebi radi in si želita biti skupaj, v tem ne vidim nič slabega, saj s tem nikomur ne škodujeta.	Nič slabega	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
D4.	Ne	Ne pozna.	Poznavanje homoseksualne osebe	Poznanstvo s homoseksualno osebo
D5.	Na podlagi videnega in slišane od drugih, ki pa poznajo istospolno usmerjene osebe	Videno in slišano od drugih ljudi	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
D6.	Poznam namreč veliko oseb, ki poznajo ali prijateljujejo z osebami, ki so istospolno usmerjene.	Poznanstvo z ljudmi ki poznajo istospolne ljudi	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti

D7.	Po raznih medijih, zlasti po televiziji	Mediji - TV	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
D8.	Raznih oddajah in resničnostnih šovih	Oddaje, resničnostni šovi	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
D9.	Tekom študija	Študij	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
D10.	Lahko imajo iste pravice.	Podpira	Podpora za enakopravnost oseb	Enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb
D11.	Popolnoma normalno	Normalno	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
D12.	In sem mnenja, da lahko tudi istospolni pari sklenejo zakonsko zvezo.	Podpira.	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
D13.	Če se imajo radi in si želijo to uradno potrditi in uživati v varnosti in uradni potrditvi njune zveze, ne vidim nič slabega	Nič slabega	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
D14.	in to podpiram.	Podpira	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
D15.	Istospolni naj ne bi posvojili otrok.	Ne podpira.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
D16.	Izhajam iz bolj tradicionalne krščanske družine.	Tradicionalna krščanska družina	Načini ustvarjanja mnenja glede pravice do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
D17.	Družino sestavljajo moški kot oče, ženska kot mati in otrok.	Oče in mati različnega spola in otrok	Družina	Pojmovanje »prave« družine
D18.	Tako so me učili že od malega in to imam ukoreninjeno še sedaj.	Vpliv vzgoje v družini	Načini ustvarjanja mnenja glede pravice do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
D19.	Predlog posvojitve mi res ni všeč in tega ne odobravam.	Ne podpira.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
D20.	Na splošno zelo podpiram posvojitve otrok, da lahko otroci na tak način dobijo dom in družino.	Podpira.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok v heteroseksualnih družinah	Pravica do posvojitve otrok v heteroseksualnih družinah
D21.	Odsotnost krvne povezanosti ne moti.	Biološka nepovezanost ni moteča.	Otroci	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
D22.	Moti odsotnost enega spola pri starših, saj tako otrok ne dobi	Odsotnost enega spola staršev	Otroci	Pravica do posvojitve otrok

	ženske in moške perspektive vzgoje, ampak samo eno stran in mu druga manjka.			
D23.	Otroci teh staršev večkrat tarča posmehovanja,	Posmeh	Soočanje otrok z drugačnim obravnavanjem	Odnos družbe do otrok
D24.	Zbadanja.	Zbadanje	Soočanje otrok z drugačnim obravnavanjem	Odnos družbe do otrok
D25.	Drugi otroci iz njih norčevali	Norčevanje	Soočanje otrok z drugačnim obravnavanjem	Odnos družbe do otrok
D26.	Najprej bi bilo potrebno družbo spremenit in delati na sprejemanju	Delo na sprejemanju	Spremembe v družbi	Odnos družbe do otrok
D27.	Že v vrtcu pogovarjati o tem, da ima lahko kdo tudi dva atija ali pa dve mamici	Pogovori v vrtcu	Spremembe v družbi	Odnos družbe do otrok
D28.	Je pa veliko odvisno tudi od prepričanosti recimo staršev otroka.	Prepričanost staršev	Vpliv staršev	Odnos družbe do otrok
D29.	Govoriti na način da se pokaze, da ni to nič narobe.	Pogovor	Spremembe v družbi	Odnos družbe do otrok
D30.	Družino sestavljajo oče, mati in otrok.	Oče in mati ter otrok	Družina	Pojmovanje »prave« družine
D31.	Oče mora biti moškega spola, mati ženskega, otroci pa plod njune ljubezni.	Oče in mati različnega spola in njuni otroci	Družina	Pojmovanje »prave« družine
D32.	Neko drugo skupnost z drugačnimi značilnostmi, kot jih ima družina	Druga skupnost – drugačne značilnosti	Družina	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
D33.	V istem spolu pri starših, saj tako otrok ne dobi vzgoje s strani obeh spolov, dobi samo eno perspektivo	Odsotnost vzgoje enega spola staršev	Otroci	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
D34.	Se skoraj na vsakem koraku srečujejo z diskriminacijo,	So podvržene.	Podvrženost diskriminaciji	Diskriminacija
D35.	Posmehovanjem,	Posmeh	Načini diskriminacije	Diskriminacija
D36.	Zbadanjem	Zbadanje	Načini diskriminacije	Diskriminacija

D37.	Žaljivkam.	Žaljivke	Načini diskriminacije	Diskriminacija
D38.	Neprijetni pogledi	Neprijetni pogledi	Načini diskriminacije	Diskriminacija
D39.	Neupravičena	Ni upravičena	Upravičenost diskriminacije	Diskriminacija
D40.	Vsak človek izbere svojega partnerja in ga na podlagi tega družba ne bi smela obravnavati drugače in ga diskriminirati	Svobodna izbire partnerja	Upravičenost diskriminacije	Diskriminacija
D41.	Ljubezen	Ljubezen	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
D42.	Družina	Družina	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
D43.	Vera	Vera	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
D44.	Zdravje	Zdravje	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
D45.	Sreča	Sreča	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
D46.	Imam svoj pogled, vendar ni popolnoma lastno izoblikovan.	Pogled ni lastno izoblikovan.	Izoblikovan lasten pogled na homoseksualnost	Pogled na homoseksualnost
D47.	Izoblikovala tudi pod vplivom mišljenja drugih ljudi in moje družine	Vpliv drugih ljudi in družine	Način vpliva okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D48.	Skozi študijska leta.	Študij	Časovno obdobje izoblikovanja pogleda	Pogled na homoseksualnost
D49.	in tudi skozi druženja in pogovore s prijatelji, ki poznajo istospolno usmerjene osebe	Prijatelji	Način oblikovanja pogleda o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D50.	Prišla v Ljubljano, spoznala širši krog ljudi, slišala različna mnenja, sem začela o tej temi malce bolj konkretno razmišljati.	Ljubljana – nov krog ljudi	Način vpliva okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D51.	Mišljenje takšno, kot je vladalo doma v družini	Mišljenje družine	Način vpliva okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D52.	Vsekakor je vplival v veliki meri.	Je vpliv	Vpliv	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti

D53.	Največji vpliv na moje mišljenje je imela moja družina, predvsem moji starši in stari starši.	Starši in stari starši	Način vpliva okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D54.	V moji družini smo namreč vsi zelo verni in so me že od nekdaj vzgajali v duhu krščanskih vrednot in cerkev je v naši družini ena izmed najpomembnejših vrednot.	Krščanske vrednote in cerkev	Način vpliva okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D55.	Cerkev ostro nasprotuje homoseksualnosti in	Nasprotovanje cerkve	Način vpliva okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D56.	tudi v naši družini tega fenomena večinoma ne podpirajo, zato je njihovo mnenje imelo name močan vpliv, ki me spremlja še danes.	Družina	Način vpliva okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D57.	Ostro nasprotovanje se je rahlo spremenilo v času študija,	Čas študija	Način vpliva okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D58.	ko so imele name velik vpliv moje nove sošolke	Nove sošolke	Način vpliva okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D59.	in prijateljice, ki imajo o tem veliko bolj podpirajoče mnenje.	Prijateljice	Način vpliva okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D60.	O tej temi se v naši družini ne pogovarjamo veliko,	Odsotnost pogovora	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D61.	v času referenduma smo vsi volili proti in se je jasno vedelo, da vsi člani moje družine, zlasti stara mama, temu brez dvoma nasprotujejo.	Referendum	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
D62.	Menim, da se moj odnos ne bi spremenil.	Nespremenjen odnos	Sprememba v odnosu	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
D63.	Vzela predvsem kot nek izziv	Izziv	Prednosti poznanstva s homoseksualno osebo	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe

D64.	in bi imela tako možnost, da se spoznam z istospolno usmerjeno osebo in bi si lahko sama izoblikovala mnenje na podlagi lastne izkušnje	Možnost oblikovanja lastnega mnenja	Prednosti poznanstva s homoseksualno osebo	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
D65.	Uvid v perspektivo te osebe in njeno gledanje na situacijo	Uvid	Prednosti poznanstva s homoseksualno osebo	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
D66.	In bi lahko iz prve roke izvedela, s kakšnimi težavami ali dilemami se soočajo istospolne osebe	Spoznanje – težave, dileme	Prednosti poznanstva s homoseksualno osebo	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
D67.	in bi jih na tak način lahko bolje razumela	Boljše razumevanje	Prednosti poznanstva s homoseksualno osebo	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
D68.	Moje mnenje lahko spremenilo in bi začela na istospolne osebe gledati drugače	Potencialna sprememba mnenja	Sprememba v odnosu	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
D69.	Kot priložnost za neko novo zgodbo in ne kot neko oviro	Nova zgodba	Prednosti poznanstva s homoseksualno osebo	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
E1.	Ne zdi se mi popolnoma normalno,	Ni popolnoma normalno	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
E2.	pa tudi ne nenaravno.	Ni nenaravno	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
E3.	Zaradi določenih naravnih razlogov imajo ljudje različna čustva – nekateri pač gojijo posebna čustva-ljubezen do istega spola.	Čustva do istega spola	Poznavanje	Mnenje o homoseksualnosti
E4.	Ne	Ne pozna	Poznavanje homoseksualne osebe	Poznanstvo s homoseksualno osebo
E5.	Na podlagi tega, da smo si ljudje med seboj različni, imamo različne želje, potrebe	Raznolikost ljudi - različne želje, potrebe	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
E6.	si prizadevam to upoštevati in spoštovati različnost drugih ljudi in jih zaradi tega ne obsojati.	Spoštovanje raznolikosti	Sprejetost v družbi	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti

E7.	Podpiram, da ima oseba, ki je istospolno usmerjena, enake pravice kot oseba, ki je heteroseksualno usmerjena.	Podpira.	Podpora za enakopravnost pravic	Enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb
E8.	Ne podpiram pa ideje, da bi imeli istospolni pari enake pravice kot heteroseksualni pari.	Ne podpira.	Podpora za enakopravnost pravic istospolnih parov	Enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb
E9.	Bi jim pravica do sklenitve zakonske zveze morala biti tudi pravno omogočena	Podpira.	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
E10.	Lahko tudi istospolni pari med seboj poročili in zaživel skupaj v okviru uradno priznane zakonske zveze, kot jo poznamo pri heteroseksualnih parih	Podpira.	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
E11.	Da ne	Ne podpira.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
E12.	Otroci so lahko le plod dveh različnih spolov in to sta oče in mati.	Plod zgolj staršev različnega spola	Otroci	Pravica do posvojitve otrok
E13.	Da pa bi posvojili otroka dve osebi istega spola, bi po mojem mnenju pri tem posegli v pravico otroka, da imam očeta in mater.	Poseg v pravice otroka	Otroci	Pravica do posvojitve otrok
E14.	Lahko pa bi jih po moje posvojili potem, če bi se npr. otrok pri določeni starosti sam strinjal, da ga lahko posvojita osebi istega spola.	Soglasje otroka	Otroci	Pravica do posvojitve otrok
E15.	Torej podpiram ideje zgolj v smislu, ko bi otrok dovolj zrel, da bi lahko samostojno privolil v takšno posvojitvev in bi bila to njegova želja.	Soglasje otroka	Otroci	Pravica do posvojitve otrok

E16.	Bi bil odnos negativen, zato ker kot družba na kaj takega še nismo pripravljene in ne bi to sprejeli kot nekaj normalnega.	Negativen odnos – nepripravljenost družbe	Posvojeni otroci istospolnih partnerjev	Odnos družbe do otrok
E17.	Če se tako počutijo, so lahko tudi oni družina.	So lahko družina.	Družina	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
E18.	V družini, kjer sta oče in mati, si malo delijo vloge ali pa se dopolnjujejo med seboj.	Delitev vlog - dopolnjevanje	Družina	Pojmovanje »prave« družine
E19.	Če se lahko tako organizirata tudi osebi istega spola, sta prav tako lahko družina.	Organiziranost	Družina	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
E20.	Ne vem, v čem bi bile diskriminirane	Ne ve.	Načini diskriminacije	Diskriminacija
E21.	Ne pripadajo iste pravice, kot pripadajo heteroseksualnim parom, kot je sklenitev zakonske zveze	Sklenitev zakonske zveze	Načini diskriminacije	Diskriminacija
E22.	in posvojitev otrok	Posvojitev otrok	Načini diskriminacije	Diskriminacija
E23.	Največjo diskriminacijo vidim na pravnem področju, saj se morajo za pravice, ki so drugim parom samoumevne, močno boriti	Boj za pravice	Načini diskriminacije	Diskriminacija
E24.	Diskriminacija se mi ne zdi upravičena,	Ni upravičena	Upravičenost diskriminacije	Diskriminacija
E25.	so ravno tako ljudje kot vsi ostali in se jih ne bi smelo drugače obravnavati zgolj na podlagi njihove spolne usmerjenosti.	Ni upravičena.	Upravičenost diskriminacije	Diskriminacija
E26.	Dobrim medsebojnim odnosom	Dobrim medsebojnim odnosom	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
E27.	Veri	Vera	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
E28.	Poštenju	Poštenje	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote

E29.	Zdravju	Zdravje	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
E30.	Pomoči	Pomoč	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
E31.	Zaupanju	Zaupanje	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
E32.	Imam izoblikovan svoj lasten pogled.	Izoblikovan lasten pogled	Izoblikovan lasten pogled na homoseksualnost	Pogled na homoseksualnost
E33.	Sem si ga izoblikovala skozi življenje in o tej zadevi ustvarila mišljenje, za katerim stojim.	Skozi življenje	Način oblikovanja pogleda o homoseksualnosti	Pogled na homoseksualnost
E34.	Na moje mnenje ni vplival nihče.	Ni vpliva	Vpliv	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
E35.	Da je moje mnenje vplivalo na druge	Na druge	Vpliv lastnega pogleda na mnenje drugih	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
E36.	Imam jasno izoblikovano mnenje in mi ga ni problem predstaviti drugim, mogoče včasih tudi na preveč nazoren način in znam tako vplivati na oblikovanje mnenja mojih bližnjih, prijateljev ali pa sodelavcev.	Vpliv na bližnje – prijatelje, sodelavce	Vpliv lastnega pogleda na mnenje drugih	Vpliv okolja na mnenje o homoseksualnosti
E37.	Mislím, da ne.	Ni spremembe.	Sprememba v odnosu	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
E38.	Človeka cenim po njegovih dejanjih, njegovi osebnosti in poštenosti, ne pa na podlagi njegove spolne usmerjenosti.	Ceni po dejanjih, osebnosti.	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
E39.	Moj odnos do takšne osebe se ne bi spremenil	Ni spremembe	Sprememba v odnosu	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
E40.	Mogoče bi bil zame največji šok, če bi izvedela, da je kdo od mojih sorodnikov, zlasti otrok homoseksualno usmerjen.	Šok – sorodniki, otroci	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
E41.	V takem primeru pa še sama ne vem, kako bi reagirala in	Nepredvidljivo obnašanje	Sprememba v odnosu	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe

	kako bi to vplivalo na moj odnos do njih			
F1.	Zame istospolnost ni sprejemljiva.	Ni sprejemljivo.	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
F2.	To ni naravno, normalno, ni tako, kot bi moralo biti.	Ni naravno.	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
F3.	Naravno je, da sta v neki zvezi skupaj moški in ženska, tako kot je bilo od nekdaj.	Naravno – moški in ženska skupaj	Definicija normalnosti	Mnenje o homoseksualnosti
F4.	Istospolnost je samo neka »pogruntavščina« današnje družbe.	Pogruntavščina današnje družbe	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
F5.	Nekateri menijo, da je to moderno, želijo si biti popularni in zato to počnejo.	Moderno, popularno	Poznavanje	Mnenje o homoseksualnosti
F6.	Ne, ne poznam.	Ne pozna.	Poznanstvo homoseksualne osebe	Poznanstvo s homoseksualno osebo
F7.	Na podlagi tega, kaj se mi zdi normalno.	Na podlagi normalnosti	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
F8.	Najprej sta bila ustvarjena tudi moški in ženska (Adam in Eva) in iz tega vse izhaja.	Adam in Eva	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
F9.	Tako je bilo namenjeno že včasih in že v Bibliji je zapisano kaj je naravno, normalno in tega bi se morali tudi držati	Biblija	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti
F10.	Ne	Ne podpira.	Podpora za enakopravnost pravic	Enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb
F11.	to ne bi smelo biti sprejemljivo	Ne podpira.	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
F12.	Ne zdi se mi v redu, da bi se poročili dve ženske ali pa dva moška.	Ne podpira.	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
F13.	Poroka je sveta skupnost, sklenjena pred očmi Boga in predstavlja začetek življenjske poti moškega in ženske in ne bi smelo biti drugače kot tako.	Sveta skupnost – Bog	Pojmovanje poroke	Pravica do sklenitve zakonske zveze

F14.	Če bi že bilo dovoljeno, da se poročijo,	Delno podpira.	Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze	Pravica do sklenitve zakonske zveze
F15.	pa vsekakor se jim ne bi smelo dovoliti, da posvojijo otroke.	Ne podpira.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
F16.	Kje si še to videl, ne more to laufat na takšen način.	Ne podpira.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
F17.	Dva moška ali dve ženski ne moreta skupaj spočeti otroka.	Onemogočeno spočetje otroka	Spol staršev	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
F18.	To ni normalno, da bi imeli takšni ljudje skupaj otroke.	Ni normalno.	Mnenje o pravici do posvojitve otrok	Pravica do posvojitve otrok
F19.	Odnos družbe bi bil malce drugačen, ljudje bi se velikokrat znašli v zadregi glede določenih stvari.	Zadrega	Posvojeni otroci istospolnih partnerjev	Odnos družbe do otrok
F20.	Ko imajo v vrtcu materinski dan in vsi izdelujejo voščilnice za svoje mamice, otrok pa bi imel doma dva očeta in bi se tak otrok lahko počutil zelo neprijetno	Neprijetno	Posvojeni otroci istospolnih partnerjev	Odnos družbe do otrok
F21.	in predvsem zmedeno	Zmedeno	Posvojeni otroci istospolnih partnerjev	Odnos družbe do otrok
F22.	Ne	Ni družina	Družina	Pojmovanje družine z istospolnimi starši
F23.	Družino lahko sestavljajo samo oče, mama in otrok, ki so v krvni povezanosti in sta starša nasprotnega spola.	Zgolj oče in mama različnega spola ter biološki otroci	Družina	Pojmovanje »prave« družine
F24.	Le če sta različnega spola lahko spočneta skupaj otroke in le v tem primeru se to lahko imenuje družina.	Zgolj oče in mama različnega spola ter biološki otroci	Družina	Pojmovanje »prave« družine
F25.	Vsekakor, zato ker ne gre drugače.	So podvrženi.	Podvrženost diskriminaciji	Diskriminacija
F26.	Homoseksualnosti se ne bi smelo dovoliti.	Ne sme dovoliti.	Preprečevanje diskriminacije	Diskriminacija
F27.	Se na njih drugače gleda.	Neprijetni pogledi	Načini diskriminacije	Diskriminacija
F28.	Pojavljajo se govorce o njih,	Govorice	Načini diskriminacije	Diskriminacija

F29.	žaljivi izrazi.	Žaljivke	Načini diskriminacije	Diskriminacija
F30.	Upravičena	Je upravičena.	Upravičenost diskriminacije	Diskriminacija
F31.	Homoseksualnost bi morala biti prepovedana in do takšnih stvari sploh ne bi prihajalo in bi bila stvar urejena.	Prepovedana	Način odprave diskriminacije	Diskriminacija
F32.	Zdravje	Zdravje	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
F33.	Družina	Družina	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
F34.	Vera	Vera	Najpomembnejše vrednote v življenju	Vrednote
F35.	Ja	Izoblikovan lasten pogled	Izoblikovan lasten pogled na homoseksualnost	Pogled na homoseksualnost
F36.	Si ga oblikujem, ko vidim, kaj se dogaja.	Spremljanje dogajanja	Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti	Pogled na homoseksualnost
F37.	Da hočejo, da bi bilo kar vse sprejemljivo, čeprav ni.	Vse sprejemljivo	Poznavanje	Mnenje o homoseksualnosti
F38.	Že odkar sem izvedela kaj homoseksualnost je, sem proti in se mi zdi popolnoma nesprejemljivo, da se to sploh lahko dogaja.	Popolnoma nesprejemljivo	Sprejetost v družbi	Mnenje o homoseksualnosti
F39.	Ne, imam svoje mnenje o tem.	Ni vpliva.	Vpliv	Vpliv okolja na mnenje o istospolnosti
F40.	Sčasoma opažam, da se mnenja pri mojih bližnjih, zlasti moji vnukinji ,spreminjajo in začenja podpirati to bedarijo,	Je vpliv - sprememba mnenja	Vpliv okolja na mnenje bližnjih o istospolnosti	Vpliv okolja na mnenje o istospolnosti
F41.	ampak na moje mnenje to nima nikakršnega vpliva in bom vztrajala pri svojem mnenju do konca.	Ni vpliva	Vpliv	Vpliv okolja na mnenje o istospolnosti
F42.	O tem sicer nisem še nikoli razmišljala,	Ni razmišljala.	Sprememba v odnosu	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
F43.	ampak menim, da bi se moj odnos spremenil.	Sprememba mnenja	Sprememba v odnosu	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe

F44.	Na to osebo nikoli več ne bi mogla gledati enako, saj se mi ne bi zdela več popolnoma normalna.	Ni več normalna.	Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
F45.	Dvomim, da bi lahko s takšno osebo ostala v normalnih odnosih,	Porušeni normalni odnosi	Sprememba v odnosu	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe
F46.	verjetno bi se skušala od nje oddaljiti in omejiti stike, kolikor bi se le dalo.	Oddaljiti, omejiti stike	Sprememba v odnosu	Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe

Tabela 2: Odprto kodiranje

10.4 Priloga št. 4: Osno kodiranje

Mnenje o homoseksualnosti

- Izpostavljanje v javnosti
 - o Potrebno zmanjšati (A1)
 - o Jih prizadene (C8)
 - o Osramočeno (C9)
 - o Proti (C11, C12)
- Zahteva po pravicah
 - o Potrebno zmanjšati (A2)
- Sprejetost v družbi
 - o Normalno (A3, B1)
 - o Nič spornega (B4)
 - o Ni slabega mnenja (B5, D3)
 - o Naj se imajo radi (B3)
 - o Ni všeč (C10)
 - o Ni popolnoma normalo (E1)
 - o Ni nenaravno (E2)
 - o Spoštovanje raznolikosti (E6)
 - o Ni sprejemljivo (F1)
 - o Ni naravno (F2)
 - o Pogruntavščina današnje družbe (F4)
 - o Popolnoma nesprejemljivo (F38)
- Poznavanje
 - o Primeri v javnosti (A4)
 - o Zmedenost (C18)
 - o Odsotnost pogovora (C19)
 - o Čustva do istega spola (E3)
 - o Moderno, popularno (F5)
 - o Vse sprejemljivo (F37)
- Razkritje spolne usmerjenosti
- Poznavanje homoseksualnosti v preteklosti
 - o Nevednost (C2)
 - o Nezanimanje (C3)
 - o Odsotnost pogovora (C1)
 - o Dolgo časa samski stan – nekaj narobe (C4)
 - o Šel za župnika (C5)

- Skrito – tabu tema (C6)
- Javno razglabljanje
 - Potrebno zmanjšati (C7)
- Predsodki
 - Brez predsodkov (D1)
- Izbira partnerja
 - Svobodna izbira partnerja (D2)
- Definicija normalnosti
 - Naravno – moški in ženska skupaj (F3)

Ustvarjanje mnenja o homoseksualnosti

- Načini ustvarjanja mnenja o homoseksualnosti
 - Mediji
 - Televizija (C14, D7)
 - Resničnostni šovi (C15, C47, D8)
 - Časopisi (C16)
 - Revije (C17)
 - Videno in slišano od drugih ljudi (D5)
 - Poznanstvo z ljudmi, ki poznajo istospolne osebe (D6)
 - Študij (D9)
 - Raznolikost ljudi – želje, potrebe (E5)
 - Na podlagi normalnosti (F7)
 - Adam in Eva (F8)
 - Biblija (F9)
 - Spremljanje dogajanja (F36)

Poznanstvo s homoseksualno osebo

- Poznavanje homoseksualne osebe
 - Ja (A6, B6)
 - Pozna punco (B7)
 - Ne pozna (C13, D4, E4, F6)
- Čas poznanstva homoseksualne oseb
 - Nekaj let (A7)
- Razkritje homoseksualne identitete
 - Predstavitev partnerke (B8)

Stiki s homoseksualno osebo

- Stiki
 - Bežni (A14)
 - Odsotnost večjih stikov (A8)
- Opis izkušnje s homoseksualno osebo
 - Pozitivna izkušnja (B17)
 - Nič negativnega (B18)

Izkušnja poznanstva homoseksualne osebe

- Opis homoseksualne osebe
 - Normalna (A9, B9)
 - Zabavna (A10)
 - Simpatična (B10)
 - Prijazna (B11)
 - Lepo vzgojena (B12)
- Odnos do homoseksualne osebe
 - Dober odnos (B13)
 - Normalen odnos (B15)

Vpliv na oblikovanje mnenja o homoseksualnosti na podlagi poznanstva

- Spreminjanje mnenja
 - o Nespremenjeno mnenje (A11, A13, B14)
 - o Potrebne več pogovora (A15)
 - o Utrditev pozitivnega mnenja (B16)
- Oblikovan pogled na homoseksualnost
 - o Jasen pogled (A12)

Enakopravnost istospolnih in raznospolnih oseb

- Podpora za enakopravnost pravic
 - o Ne podpira (A16, B19, C20, F10)
 - o Podpira (D10, E7)
- Podpora za enakopravnost pravic istospolni parov
 - o Ne podpira (E8)

Pravica do sklenitve zakonske zveze

- Mnenje o pravici do sklenitve zakonske zveze
 - o Ne podpira (A17, C21, F11, F12)
 - o Zgolj sobivanje v paru (A18)
 - o Moteče kazanje v javnosti (A19)
 - o Boj za pravice (A20)
 - o Zgolj moški in ženska (A21, C23)
 - o Podpira (B20, B21, B24, D12, D14, E9, E10)
 - o Ni naravno (C22)
 - o Normalno (D11)
 - o Nič slabega (D13)
 - o Delno podpira (F14)
- Posledice sklenitve zakonske zveze
 - o Posvojitev otrok (B22)
- Pojmovanje zakonske zveze
 - o Sveta skupnost –Bog (F13)

Pravica do posvojitve otrok

- Mnenje o pravici do posvojitve otrok
 - o Ne podpira (A22, B23, B25, B26, B27, C24, D15, D19, E11, F15, F16)
 - o Zgolj moški in ženska (A23, A29)
 - o Zgolj moški in ženska – omogočanje normalnega razvoja in odraščanja (A24)
 - o Bolje dve ženski kot pijan oče (B28)
 - o Bolje dve ženski kot dva moška (B30)
 - o Sporno (B31)
 - o Ni vseč (C28)
 - o Ni normalno (C29, F18)
- Referendum
 - o Neprisotnost na volitvah (C32)
- Načini ustvarjanja mnenja glede pravice do posvojitve otrok
 - o Tradicionalna krščanska družina (D16)
 - o Vpliv vzgoje v družini (D18)
- Otroci
 - o Plod zgolj staršev različnega spola (E12)
 - o Odsotnost enega spola staršev (D22)
 - o Poseg v pravice otroka (E13)
 - o Soglasje otroka (E14, E15)

Pravica do posvojitve otrok v heteroseksualnih družinah

- Mnenje o pravici do posvojitve otrok v heteroseksualnih družinah
 - o Podpira (D20)

Odnos družbe do otrok

- Posvojeni otroci istospolnih partnerjev
 - o Nesprejetost (A25)
 - o Kritičen čas začetka šolanja (A26)
 - o Ne bi bilo spremembe (B32)
 - o Navada (B34)
 - o Normalen odnos (C31)
 - o Negativen odnos – nepripravljenost družbe (E16)
 - o Zadrega (F19)
 - o Neprijetno (F20)
 - o Zmedeno (F21)
- Soočanje otrok z drugačnim obravnavanjem
 - o Krutost (A27)
 - o Nesramnost (A28)
 - o Opazke (A30)
 - o Drugačno obravnavanje (A31)
 - o Posmeh (D23)
 - o Zbadanje (D24)
 - o Norčevanje (D25)
- Spremembe v družbi
 - o Delo na sprejemanju (D26)
 - o Pogovori v vrtcu (D27)
 - o Pogovor (D29)
 - o Razvoj družbe (B33)
- Vpliv staršev
 - o Prepričanost staršev (D28)

Pojmovanje družine z istospolnimi starši

- Družina
 - o Neke vrste družina (A32)
 - o Ni prava družina (A33, A37, B35, F22)
 - o Več nesoglasij in težav (C27)
 - o Ni možno (C32)
 - o Čudna skupnost (C33)
 - o Druga skupnost – drugačne značilnosti (D32)
 - o So lahko družina (E17)
 - o Organiziranost (E19)
- Spol staršev
 - o Starša istega spola (A35)
 - o Onemogočeno spočetja otroka (F17)
- Otroci
 - o Nebiološki otroci (A36, C34)
 - o Krvna nepovezanost ni moteča (B37, D21)
 - o Odsotnost vzgoje enega spola staršev (D33)

Pojmovanje »prave« družine

- Družina
 - o Oče in mati različnega spola in njuni otroci (A34, B36, D17, D30, D31, F23, F24)
 - o Delitev vlog – dopolnjevanje (E18)

- Nasilje v heteroseksualnih družinah
 - o Veliko nasilja s strani očetov (B29)
- Neprijetnosti v heteroseksualnih družinah
 - o Težave (C25)
 - o Nesoglasja (C26)
- Otroci
 - o Biološki otroci – prava ljubezen (C35)

Diskriminacija

- Podvrženost diskriminaciji
 - o S strani nekaterih oseb (A38)
 - o Nekateri jih sprejemajo (A39)
 - o Nekateri jih sprejemajo – mir (A40)
 - o Nekateri jih podpirajo – pri boju za pravice (A41)
 - o So podvržene (B38, C36, D34, F25)
- Načini diskriminacije
 - o Odsotnost pravic
 - Odsotnost pravice do sklenitve zakonske zveze (B40, E21)
 - Odsotnost pravice do posvojitve otrok (E22)
 - Boj za pravice (E23)
 - o Fizično nasilje
 - Fizično nasilje – pretep (A44)
 - Fizično nasilje (B41, C40)
 - Fizično nasilje s strani moških (A48)
 - o Verbalno nasilje
 - Zbadanje (D36)
 - Posmeh (D35)
 - Govorice (B39, F28)
 - Žaljivke (A45, D37, F29)
 - o Psihično nasilje
 - Neprijetni pogledi (B43, D38, F27)
 - Pozornost (B42)
 - Nestrpnost (A42)
 - Izpostavljenost (C41)
 - o Raznolikost načinov (A43)
 - o Neve (E20)
- Upravičenost diskriminacije
 - o Ni upravičena (A46, C42, D39, E24, E25)
 - o Nasprotovanje fizičnemu nasilju (A47, B45)
 - o Je upravičena (B44, F30)
- Vzroki diskriminacije
 - o Pretirano javno govorjenje (C36)
 - o Izpostavljenost (C38)
 - o Mačizem (A49)
- Preprečevanje diskriminacije
 - o Skrivanje (C43)
 - o Podpora skrivanja (C39)
 - o Ne sme dovoliti (F26)
 - o Prepovedana (F31)

Vrednote

- Najpomembnejše vrednote v življenju
 - o Prijateljstvo (A50)
 - o Družina (A51, B46, D42, F33)
 - o Ljubezen (A52, B48, C44, D41,)
 - o Sreča (A53, D45)
 - o Iskrenost (B47)
 - o Spoštovanje (C45)
 - o Vera (D43, E27, F34)
 - o Zdravje (D44, E29, F32)
 - o Dobri medosebni odnosi (E26)
 - o Poštenje (E28)
 - o Pomoč (E30)
 - o Zaupanje (E31)

Pogled na homoseksualnost

- Izoblikovan lasten pogled na homoseksualnost
 - o Izoblikovan lasten pogled (A54, B49, C46, E32, F35)
 - o Seznanitev z definicijo in vsebino pojma (A56)
 - o Pogled ni lastno oblikovan (D46)
- Časovno obdobje izoblikovanja pogleda
 - o Sčasoma (A55)
 - o Nekaj časa nazaj (B50)
 - o Čas prvega referenduma (B51)
 - o Študij (D48)

Vpliv okolja na mnenje o istospolnosti

- Vpliv
 - o Ni vpliva (A57, C48, E34, F39, F41)
 - o Oblikovano lastno mnenje (A58)
 - o Ne dopuščanje vpliva (A59, B53)
 - o Odsotnost pogovora (A60)
 - o Je vpliv (D52)
- Način vpliva okolja na mnenje o homoseksualnosti
 - o Vpliv družine (D47, D51, D56)
 - o Študij (D57)
 - o Prijatelji (D49, D59)
 - o Ljubljana – nov krog ljudi (D50)
 - o Starši in stari starši (D53)
 - o Krščanske vrednote in cerkev (D54)
 - o Nasprotovanje cerkve (D55)
 - o Nove sošolke (D58)
 - o Odsotnost pogovora (D60)
 - o Referendum (D61)
- Vpliv lastnega pogleda na mnenje drugih
 - o Vpliv na druge (E35)
 - o Vpliv na bližnje – prijatelje, sodelavce (E36)
- Vpliv okolja na mnenje bližnjih o istospolnosti
 - o Je vpliv – sprememba mnenja (F40)

Homoseksualna usmerjenost bližnje osebe

- Sprememba v odnosu
 - o Je sprememba v odnosu
 - Zadržanost (B61)
 - Neprijetno (B64)
 - Čudno (B63)
 - Nepredvidljivo obnašanje (B62, E41)
 - Oddaljiti, omejiti stike (F46)
 - Porušeni normalni odnosi (F45)
 - Sprememba mnenja (F43)
 - o Nespremenjen odnos (A61, A64, D62, E37, E39)
 - Imela rada (B55)
 - Spoštovala (B56, C53)
 - Upoštevanje želja in odločitev (B57)
 - o Ni razmišljala (F42)
- Spoznanje o homoseksualni usmerjenosti bližnje osebe
 - o Upanje, da se to ne zgodi (B54)
 - o Šok (B58, E40)
 - o Sprijaznitev (B59)
 - o Ne bi verjel (A62)
 - o Navada in sprejetje (A63)
 - o Zmedenost (B60)
 - o Ni moja stvar (C49)
 - o Ni vseeno (C50)
 - o Nemoč (C51)
 - o Brez vpliva (C52)
 - o Ceni po dejanjih, osebnosti (E38)
 - o Ni več normalna (F44)
 - o Ni všeč (C54)
- Časovno obdobje do sprijaznjenja
 - o Mesec ali leto dni (B65)
- Prednosti poznanstva s homoseksualno osebo
 - o Izziv (D63)
 - o Možnost oblikovanja lastnega mnenja (D64)
 - o Uvid (D65)
 - o Spoznanje – težave, dileme (D66)
 - o Boljše razumevanje (D67)
 - o Potencialna sprememba mnenja (D68)
 - o Nova zgodba (D69)

10.5 Priloga št. 5: Odnosno kodiranje

Svoje raziskovanje sem začela tako, da sem ugotavljala mnenje o homoseksualnosti vseh mojih intervjuvancev. Pri tem sem pričakovala, da bo na splošno pozitivno mnenje o homoseksualnosti posledično pomenilo tudi podpiranje boja za pravice istospolno usmerjenih oseb. Vendar sem po končani raziskavi ugotovila, da je imelo mnogo mojih respondentov na splošno zelo pozitivno usmerjeno mnenje glede homoseksualnosti, ko pa smo se začeli pogovarjati o podpiranju konkretnih pravic, kot so npr. sklenitev zakonske zveze ali posvojitev otrok, podpore pri teh prizadevanjih skoraj ni bilo zaznati. Bilo pa je opaziti skladnost pri tistih respondentih, ki imajo že nasploh negativno mnenje o homoseksualnosti. Ti posledično tudi na nobenem področju niso podpirali prizadevanj

istospolnih oseb za njihove pravice . V nadaljevanju sem opazila tudi neravnovesje med podporo za prizadevanje istospolnih pravic do sklenitve zakonske zveze in pravico do posvojitve otrok. Nihče od mojih respondentov se namreč ne strinja s tem, da bi bila istospolnim parom omogočena pravica do posvojitve otrok. Po drugi strani pa so pri podpori pravice za sklenitev zakonske zveze razdeljeni na dva pola – polovica jo podpira, polovica pa temu nasprotuje.

Opazila sem tudi neskladnost pri tem, ko so nekateri izrazili zelo pozitivno usmerjeno mnenje glede homoseksualnosti, po drugi strani pa so se močno bali spoznanja, da bi bil nekdo od njihovih bližnjih istospolno usmerjen. Tukaj je bilo zaznati dvoličnost v smislu, da je v redu če se istospolnost pojavlja drugje, pri tujih ljudeh, ko pa to posega v krog bližnjih poznanstev ali sorodnikov, družine, pa to ni več sprejemljivo. Ugotovila sem tudi povezavo med najpomembnejšimi vrednotami v življenju oseb in njihovemu (ne)podpiranju prizadevanj za pravice istospolnih oseb in mnenja o homoseksualnosti nasploh. Zlasti je bilo opaziti povezavo med tistimi, ki so zelo religiozno usmerjeni in je vera ena izmed njihovih najpomembnejših vrednot. Ti so namreč zelo negativno naravnani do homoseksualnosti in vseh pravic, za katere si prizadevajo istospolne osebe. Zelo zanimivo je tudi dejstvo, da so mnogi navedli družino kot eno izmed najpomembnejših vrednot v svojem življenju, kljub temu pa imajo izoblikovan svoj pogled na homoseksualnost in ne pustijo niti članom svoje družine, da bi imeli na njihov pogled kakršenkoli vpliv. Vzrok je lahko tudi v odsotnosti pogovorov, saj je večina povedala, da se na temo homoseksualnosti znotraj družine nikoli ne pogovarjajo in na glas ne izražajo svojega mnenja. Med obdelavo podatkov sem opazila tudi, da obstaja povezava med poznanstvom homoseksualne osebe in posameznikovim mnenjem o homoseksualnosti. Tisti, ki poznajo istospolno usmerjeno osebo in so že bili z njo v stikih, imajo o homoseksualnosti in homoseksualnih osebah zelo dobro mnenje in je takšno poznanstvo njihovo dobro mnenje le še utrdilo. Pri ljudeh, ki takšnega poznanstva nimajo, pa je zaznati bolj slabo mnenje, oblikovano s strani slišane in videne po raznih medijih.